

§ 1 Val av ställföreträdande justitieombudsman

Val av ställföreträdande justitieombudsman företogs.

Följande skrivelse hade kommit in från konstitutionsutskottet:

Riksdagen

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ny ställföreträdande justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för två år fr.o.m. den 1 september 2025 till ställföreträdande justitieombudsman väljer f.d. justitieombudsmannen Stefan Holgersson.

Stockholm den 17 juni 2025

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för två år från och med den 1 september 2025 till*

ställföreträdande justitieombudsman

Stefan Holgersson

§ 2 Val till Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner

Val till Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner företogs.

Följande skrivelse hade kommit in från konstitutionsutskottet:

Riksdagen

Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner består enligt 13 kap. 14 a § riksdagsordningen av en ordförande och fyra andra ledamöter, varav en ska vara ordförandens ersättare. De väljs var för sig av riksdagen året före ett ordinarie val till riksdagen för tiden till dess ett nytt val till nämnden har ägt rum. Val till

nämnden bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 13.14 a.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden från valet till dess ett nytt val till nämnden har ägt rum till ordförande i Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner omväljer Anna Skarhed, till ledamot och ersättare för ordföranden omväljer Thomas Rolén och till ledamot omväljer Elisabet Fura samt till nya ledamöter väljer förbundsordföranden tillika f.d. statsrådet Tomas Eneroth och generaldirektören tillika f.d. statssekreteraren Anna Pettersson Westerberg.

Stockholm den 12 juni 2025

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och valde därmed *för tiden från och med den 18 juni till dess nytt val till nämnden genomförts* till

ordförande i Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner

Anna Skarhed

ledamot och ersättare för ordföranden i Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner

Thomas Rolén

ledamöter i Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner

Elisabet Fura

Tomas Eneroth

Anna Pettersson Westerberg

§ 3 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 maj justerades.

§ 4 Avsägelser

Talmannen meddelade att *Märta Stenevi* (MP) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 8 september.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Maria Ferm* (MP) avsagt sig uppdraget som ersättare i riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att Centerpartiets partigrupp anmält Mikael Larsson som ledamot i krigsdelegationen och Daniel Bäckström som ledamot i Utrikesnämnden.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i krigsdelegationen
Mikael Larsson (C)

ledamot i Utrikesnämnden
Daniel Bäckström (C)

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:705

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:705 Inställelsetid för polisen

av Lars Isacson (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern Gunnar Strömmer inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 augusti 2025.

Stockholm den 17 juni 2025

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:711

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:711 Förstärkt skydd för enskilda inom bostadsrättsföreningar

av Markus Kallifatides (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern Gunnar Strömmer inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 augusti 2025.

Stockholm den 16 juni 2025

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:
RiR 2025:19 Generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:168 till finansutskottet

2024/25:189 och 190 till justitieutskottet

Skrivelse

2024/25:191 till socialutskottet

EU-dokument

COM(2025) 259 till socialförsäkringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 11 september*.

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

§ 9 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (prop.

2024/25:100 delvis och skr. 2024/25:120)

föredrogs.

Anf. 1 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag tänkte börja med att lite grann beskriva den här vår-budgetdebatten i ett sammanhang. Jag har försökt att göra det tidigare också och någonstans komma ihåg vad som är politikens uppgift. Vad är det vi är här för? Vad är det vi ska göra med de beslut vi fattar? Jag tror att vi i den här kammaren har olika svar, men i grund och botten handlar det om att möjliggöra goda liv för människor i det här landet och också bidra till en bättre omvärld när det är möjligt.

Vi ska inte styra människors drömmar, men vi kan möjliggöra alla de olika drömmar som finns i vårt avlånga land. Vi kan med varje beslut vi fattar förenkla och göra det möjligt för människor att anträda den väg de vill.

Herr talman! Jag har under den här våren rest en hel del och försökt prata med människor, både på arbetsplatser och i andra sammanhang. Jag har ställt frågan: Vad är viktigt för dig?

Jag har frågat unga människor. Alla svarar såklart inte likadant, men några svar är ganska lika. Det klär det i olika ord, men om man är intresserad och lyssnar hör man vad de säger. Några säger: Jag vill tjäna pengar. Sedan ställer man frågan: Varför vill du tjäna pengar? Svaret blir: Jag vill kunna köpa ett hus eller en lägenhet i framtiden. Jag vill kunna ha en familj

och kanske ha råd att resa lite grann. Det är detta som människor drömmer om.

Pengar i sig har ju inget värde mer än det som pengarna skapar. Det är frukterna av eget arbete och egen ansträngning som gör att man får leva det där goda livet.

Frågar man människor mitt i livet är svaren också väldigt varierande, men en sak kommer tillbaka, nämligen tid. Man kan klä det i olika ord, alltifrån pengar till jobb och karriär, men tid är väldigt viktigt för många. Vad är då tid? Jo, det är tid att vara med dem man har nära, de människor som betyder mycket för en – ens barn och ens föräldrar. Det handlar om att ha tid att göra saker, ibland också för ens egen skull. Ibland hotas det av att man inte riktigt får vardagspusslet att gå ihop eller pengarna att räcka till. Men tid återkommer ofta i svaren.

Vad drömmer människor om när de lämnar arbetslivet? Det är likadant där. Det är många olika saker. Men en av de saker som ofta återkommer är att man vill få vara frisk. Att vara frisk är många saker. Dels handlar det om att ta hand om den egna hälsan när man har möjlighet, dels om att det, när ens hälsa inte är så bra som man skulle önska, finns någon som tar hand om en. Det handlar om att vi har en fungerande sjukvård och i förlängningen en bra äldreomsorg.

Allt detta och mycket annat är människors drömmar. Det vi fattar beslut om här är sådant som på olika sätt möjliggör att människor i det här landet kan leva goda liv.

Det kan handla om exempelvis finansmarknadsminister Niklas Wykman, som sitter här i salen, som häromdagen presenterade ett förslag för att göra det lite enklare för unga att skaffa sin första bostad. Det kan göra det lite enklare att låna det kapital som man behöver.

Det kan också handla om Gunnar Strömmers arbete för att skärpa straffen och få mer pengar till polisen. Det gör att människor som i dag känner otrygghet på många platser i det här landet kan få bli lite tryggare.

Det kan vara finansminister Elisabeth Svantessons alla jobbskatteavdrag som hon och andra före henne har genomfört. De innebär att en helt vanlig sjuksköterska under de senaste 20 åren har fått 4 000 kronor mer kvar varje månad när skatten är betald.

Inom politiken sker sällan allt på en gång. Men steg för steg gör vi människor lite friare och ger dem möjligheten att uppfylla fler drömmar. Då kanske någon frågar: Innebär inte detta att välfärden urholkas? Nej, om vi blir fler som strävar, arbetar och försöker göra mer växer också skatteintäkterna. Det är därför vi faktiskt aldrig någonsin tidigare har haft mer pengar till välfärd än vi har i dag. Detta gör att vi del för del kan bygga goda liv i det här landet.

Vi lever också i en orolig tid. Det händer väldigt mycket här hemma i Sverige, med otrygghet och med gängens härjningar och skjutningar. Det är krig i Europa igen. Ukraina anfalls av Ryssland. Det finns återigen ett land som tycker att det är den starkes rätt att diktera villkoren.

Vi står stadigt, alla åtta partier i denna kammare tillsammans med en bred majoritet av det svenska folket, bakom Ukraina och dess strävanden efter det självklara att få slippa krig, lidande och förtryck. Vi kommer att fortsätta att stötta Ukraina. Det är en styrka, herr talman, att den här kammaren kan vara enig i den uppgiften.

Prot. 2024/25:135
18 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Vi har oro i Mellanöstern. När många människor med rötter där nu lever sina liv i Sverige är detta också högst påtagligt här i kammaren och i vårt land.

Vi har en situation där vi kan fördöma det som Hamas gjorde med sina terrorhandlingar. Men vi måste också erkänna det lidande som människor i Gaza i dag genomlever. Det är därför den här regeringen, herr talman, i sin strävan att se till att omvärlden också blir bättre har fördubblat resurserna för att hjälpa civilbefolkningen i Gaza och minska lidandet för dem som i dag har mycket stora umbäranden.

Herr talman! I allt det som händer med handelskrig, krig och mycket stor osäkerhet har Sverige en lång tradition av det vi pratar om i den här kammaren, och kanske allra mest vi som företräder finansutskottet, nämligen de ekonomiska ramverken, som säkerställer god ordning på statsfinanserna. Alldeles oavsett vilka regeringar vi har tar vi hand om detta och ser till att vi inte använder mer pengar än vad vi har. Det har gjort att Sverige är i en rätt unik situation i dag, med låg statsskuld och mycket väl-skötta statsfinanser. Blir det mer stormigt har vi ekonomiska muskler att faktiskt göra det som krävs, herr talman, för vårt åtagande gentemot omvärlden och för att säkerställa att svenska hushåll, svenska medborgare och svenska invånare kan ha det gott här hemma i Sverige.

Herr talman! Den här mandatperioden inleddes med ganska stora utmaningar för regeringen. Jag ska nämna några saker. Bränslepriserna i Sverige var i praktiken de högsta i världen. Vi har tagit ned dem så att de nu är de lägsta i Västeuropa. Vi har sänkt skatter. Vi har tagit bort den reduktionsplikt som gjorde att det svenska bränslet blev mycket dyrare.

Det här är bra för svenska hushåll. Det är bra för människor som pendlar till och från jobbet. I den del av landet som jag kommer från – jag kan tala om att kollektivtrafiken inte alltid fungerar där – är det viktigt att människor kan använda bilen till jobbet och för att skjutsa barnen till fotbollsträningen och att de kan åka hem och ta hand om sin mamma. Allt det möjliggörs genom att man kan förflytta sig med bilen, herr talman. Vi har gjort att det har blivit väldigt mycket billigare att transportera sig.

Men detta hjälper inte bara enskilda människor. En av de stora utgifterna, herr talman, för våra sjukvårdsregioner är kostnaderna för diesel, inte bara till ambulanser och sjukvårdstransporter, som vi kanske tänker på, utan framför allt till kollektivtrafiken. För en liten sjukvårdsregion, som den jag kommer från, handlar det om många miljoner. För de flesta handlar det om hundratal miljoner. I stället för att gå till dyrt bränsle kan de gå till fler händer i vården och bättre mediciner till dem som behöver det.

Herr talman! En annan sak som den här regeringen ärvde var höga och volatila elpriser till följd av nedlagd kärnkraft. Vi har genomfört en mängd beslut för att här och nu göra allt vi kan för att trimma och förbättra elsystemet och sänka elpriserna.

Jag är från Norrland. Vi är vana vid låga elpriser – jag ska säga det på en gång. Men min elräkning för mitt hus, en högst vanlig svensk villa, var på 10 000 kronor i december 2022. Det var en hög kostnad, och den var ännu högre i södra Sverige.

Min elräkning i december det senaste året var på 2 500 kronor – en fjärdedel – tack vare en mängd insatser och lite tur. Låt oss konstatera att det var lite tur, för det är det nedlagd kärnkraft innebär. Man måste se till att ha tur med väder, vind och kyla. Så kan vi inte ha det, herr talman. Det

kan inte vara så att vi inte kan ta emot nya industrietableringar i det här landet för att vi inte har el alla tider på dygnet. Det kan inte vara så att svenska hushåll och svenska företag inte kan veta vad elen faktiskt kostar. Därför har vi satt igång att bygga tillbaka kärnkraft i det här landet, så att människor kan få låga och säkra elpriser och för att se till att vi kan få fler industrietableringar och mindre utsläpp av koldioxid. Det är så vi också tar ansvar för framtiden.

Herr talman! Kostnaderna för bolån har blivit väldigt mycket lägre. Det har de blivit eftersom inflationen nu är nere på låga nivåer igen – vi ärvde en inflation på 10 procent. För en helt vanlig villa i Sverige, med 3 miljoner kronor i lån, är räntorna på bolånen nu 5 000 kronor billigare per månad. Det gör stor skillnad för de allra flesta hushåll. Tar man ansvar för ekonomin blir det alltså också bättre för alla oss som lever i landet.

Låt oss konstatera att den höga inflationen är bekämpad. Vi har inte skenande priser. Men priserna är fortsatt höga. Därför måste den regering som vi företräder och den som kommer efter – låt mig säga att jag hoppas att det är vi fyra samarbetspartier som får fortsätta – stärka hushållen och se till att människors ekonomi växer och att landets ekonomi växer, så att vi återigen kan bli rikare i det här landet. Det blir vi genom arbete, ansträngning och utbildning. Det finns inga genvägar, och det finns inga gratisluncher. Den som tror att det går att åstadkomma på annat sätt har fel.

Men vi kan också, herr talman, göra andra saker. Den här regeringen har påbörjat det. Det är stora satsningar på infrastruktur och stora satsningar på forskning och högre utbildning. Det är det som långsiktigt gör att vi i Sverige är mer konkurrenskraftiga än man är i omvärlden och att svenska företag är de bästa i världen. Det är så vi har blivit rika, herr talman. Att de svenska företagen är mer konkurrenskraftiga än företagen i andra länder gör också att lönerna kan växa snabbare i vårt land än på andra ställen.

Herr talman! I budgeten för 2025 satsade vi 60 miljarder kronor. Vi sänkte skatter på lön, pension och sparande eftersom det är rätt och riktigt. Vi gjorde stora investeringar för fler poliser och ett starkare försvar. Tyvärr behöver vi göra det i de här tiderna.

I den vårbudget som vi nu har att hantera lägger vi ytterligare pusselbitar. Man ska aldrig se en budget enskilt utan i ett sammanhang. Vi fortsätter att stärka de områden som vi nu tycker är viktiga. Det handlar om att upprätthålla konjunkturåtgärder. Därför gör vi en stor reform av rotavdraget för att säkerställa att människor inte ska förlora sina jobb i den branschen – och för att människor ska kunna nyttja de här avdragen, såklart.

Men vi gör väldigt mycket mer. Vi förstärker när det gäller både jobb och utbildningsinsatser. Vi ger mer stöd till Arbetsförmedlingen. Det handlar om sommarjobb till unga så att de får det första jobbet som de kan ha med i sitt cv. Vi gör satsningar på vägar och bostäder och väldigt mycket annat för att upprätthålla den svenska konjunkturen.

Herr talman! Politikens uppgift är återigen att skapa förutsättningar för människor att uppfylla sina drömmar och faktiskt leva goda liv i det här landet. Med den budget vi nu lägger fram lägger vi från vår sida ytterligare en pusselbit i det arbetet.

Herr talman! Jag vill i den sista ärendedebatten i vår passa på att tacka framför allt finansutskottets kansli – det är några som sitter här i lokalen – för det fantastiska arbetet. Jag tror att jag talar för alla åtta partier. Utan ert

arbete skulle väldigt lite hända. Ni är helt outhärliga, och ni gör ett jättebra jobb. Jag hoppas att ni får en bra sommar när vi kommer dit.

Jag vill också passa på att tacka alla ledamöter i finansutskottet för ett gott arbete – inte alltid åt samma håll – och framför allt för en god anda i utskottet. Vi tycker olika, men vi respekterar varandra, och det tycker jag i grunden är väldigt bra. Jag hoppas också att ni ska få en bra sommar och lite vila när det blir dags för det.

Herr talman! Talmännen och talmanskansliet! Alla tider på året och alla tider på dygnet är ni redo att se till att facilitera debatter och beslut för det här landets bästa. Stort tack till er! Jag hoppas också att ni får en väldigt fin sommar när det blir dags för det.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det säkerhetspolitiska läget är allvarligt, och världsekonomin är i gungning. I detta läge behöver Sverige vara starkt, men Sverige är på väg åt fel håll.

Vi summerar tre förlorade år för Sverige och svenska folket. Efter snart tre år med SD-regeringen blir vanliga familjer fattigare, vården och skolan drabbas av besparingar och gängvåldet biter sig fast och kryper ned i ålderna. Arbetslösheten är den högsta på tio år, konkurserna når rekordnivåer och Sveriges tillväxt har legat i EU:s bottenliga.

Matpriserna har ökat med nästan 30 procent sedan kostnadskrisen slog till, och för en vanlig barnfamilj innebär det över 30 000 kronor mer per år bara för mat. Vad är regeringens svar på detta? Jo, finansministern tipsar nu om att människor ska pruta i matbutiken.

Faktum är att andelen fattiga i vårt land har fördubblats sedan 2021.

Allt detta är ett svagt, för att inte säga bedrägligt, facit för SD-regeringen. Sverige och svenska folket har blivit fattigare än det hade behövt vara, och det är tyvärr ett resultat av regeringens ekonomiska politik.

Herr talman! Jag tror på Sverige. Vi har otroligt många styrkor, så Sverige hade kunnat stå bättre rustat. Svenska hushåll hade kunnat ha det lite lättare. Vi socialdemokrater har föreslagit breda åtgärder för att stärka vanligt folks ekonomi. Vi vill se en bred skattesänkning i stället för en skattebonus för de allra rikaste. Vi vill höja barnbidraget för alla barnfamiljer, och vi vill att det förstärkta bostadsbidraget för barnfamiljer görs permanent. Vi säger nej till regeringens fördyring av läkemedel, och vi vill stärka bostadstillägget för pensionärer.

Herr talman! Jag trodde in i det sista att regeringen i sin vårbudget skulle lägga fram någon form av åtgärd för att stötta vanligt folk i detta läge. Men det blev tvärtom. Om två veckor, den 1 juli, försämras högkostnadsskyddet för läkemedel när egenavgiften för att hämta ut medicin höjs med 900 kronor. Samma dag slopas det förstärkta tillägget i bostadsbidraget för barnfamiljer. Det kan betyda över 2 000 kronor mindre i månaden för föräldrar som redan kämpar hårt för att få ihop vardagen. Detta sker samtidigt som annat, som mat och hyror, har blivit dyrare.

Enligt SD-regeringen är det en rimlig prioritering att försäkra för dem som redan har det tuffast samtidigt som man har råd att sänka skatten för dem som redan har mest.

Låt mig vara tydlig: Det är *inte* en rimlig prioritering, och det är inte heller en prioritering som skapar tillväxt och får igång svensk ekonomi.

Herr talman! Svensk ekonomi hade kunnat vara starkare. Socialdemokraterna har lagt fram förslag för att öka tillväxten, få fler i arbete och stärka konkurrenskraften. Sverige behöver investera i både sitt militära och civila försvar, och Sverige måste ta till sig av ny teknik, skydda sin industri och skapa sådant som driver framtidens jobb.

Men regeringen har gång på gång valt att blunda för läget och hoppas på bättre tider. När arbetslösheten steg skar man ned på arbetsmarknadsåtgärder. När bostadsbyggandet tvärbromsade tog man bort stödet för att bygga hyreslägenheter för vanligt folk. När vanliga familjer behövde ekonomiskt stöd vägrade man som enda regering i Norden att höja barnbidraget.

Kort sagt: SD-regeringen talar gärna om arbetslinjen, men det är en arbetslinje utan arbete. Man talar om tillväxtpolitik, men det sker ingen tillväxt. Man talar om bostadspolitik, men det blir inga nya bostäder.

Sverige behöver en ny riktning.

Herr talman! Regeringen har gång på gång missbedömt det ekonomiska läget. Gång på gång har man agerat för sent, styrt åt fel håll eller inte agerat alls. I snart tre år har vi sett samma mönster. Det är tre förlorade år för Sverige.

Sverige behöver en ny riktning som tar sig an de stora utmaningarna Sverige har.

Det handlar om att få ned gängkriminaliteten genom att satsa på polis och rättsväsen och skärpa straffen. Vi måste komma åt ekonomin och ledarna för den ekonomiska brottsligheten genom en maffialagstiftning. Det behövs också ett systematiskt arbete för att bryta nyrekryteringen så att barn och ungdomar inte dras in i den kriminella ekonomin.

Det behövs en tillväxtpolitik som tar vara på Sveriges styrkor och möjligheter. Sverige behöver en regering som hade gjort extra satsningar i vår budgeten för att stötta små och medelstora företag som behöver komma ut på världsmarknaden och förändra sina handelsrelationer i vår stökiga värld.

Vi hade kunnat inrätta en fond för att attrahera forskare till Sverige i ett läge då den amerikanska administrationen inte verkar tro på vetenskap och gör allt för att försvaga universitet och forskning i USA. Varför tar man inte vara på möjligheten att locka några av dessa begåvade människor till Sverige för att driva tillväxt och utveckling i vårt land?

Regeringen har skapat en enorm osäkerhet kopplat till de industrietableringar som finns runt om i Sverige. Man skapar osäkerhet i energipolitiken, fördyrar vindkraftsetableringar och skapar en osäkerhet om vart vi är på väg med den gröna omställningen. Sverige var ett land som utmärkte sig genom hög tillväxt och minskande utsläpp. Nu utmärker sig Sverige åt andra hållet. Nu har vi störst utsläppsökningar och bland de lägsta tillväxttakterna i Europa.

Hur blev det så här? Kan det bero på att Sverigedemokraterna bedriver ett kulturkrig mot den gröna omställningen, vilket skapar osäkerhet för de

industrietableringar som kan ge Sverige arbetstillfällen, investeringar och nya exportframgångar?

Detta är på riktigt frågan om vad Sverige ska leva av i framtiden.

Det handlar om att se att konjunkturedgången också har med bostadsbyggandet att göra.

Det handlar också om att se att mycket av svensk ekonomi har med konsumtion och vanliga människors ekonomi att göra och att osäkerheten i världen gör att människor håller hårt i sin plånbok. Då hade det varit smartare att ge vanligt folk mer pengar i plånboken än att rikta skattesänkningar till dem som redan har mest. Det är ganska självklar ekonomisk tanke.

Man måste också fundera på vad som kan driva på investeringar.

Kan ni i regeringen inte lägga fram några förslag för att fler bostäder ska byggas? Ni behöver inte ta våra förslag om investeringsstöd och statliga krediter för bostadsbyggande, men gör *något* för att det ska byggas fler bostäder. Under era tre år har det inte hänt någonting, och det har bidragit till att svensk tillväxt har varit lägre än den hade behövt vara.

När man hör Moderaternas beskrivning kan man fundera på om regeringspartierna lever i verkligheten. Faktum är att inflationen och kostnadsökningarna också har slagit mot välfärden. Statsministerns löfte att ingen skulle sägas upp i sjukvården var bara tomma ord. Det blev inte så.

Om man menar allvar med en välfärdspolitik som också skyddar vården och skolan måste man införa en ny princip i den ekonomiska politiken: en inflationsuppräknings av statsbidragen. Annars gräver kostnadsökningarna ur de pengar välfärden får. Satsningar på välfärden blir bara på låtsas om det på riktigt är mindre pengar än förra året. Kommuner och regioner kan inte trolja; de måste betala för de kostnader som faktiskt finns.

I ett tufft ekonomiskt läge hade regeringen chansen att fundera över vad som är viktigast, och man valde att gå vidare med ytterligare fördyringar för vanligt folk. Är inte det obegripligt? Hur kom ni fram till att ni hade råd att sänka skatten för högavlönade människor med över 3 000 kronor i månaden medan pensionärer från den 1 juli kan tvingas välja mellan att köpa mat och hämta ut sin medicin? Uppenbarligen var det senare inte en ekonomisk fråga för er, för ni hade ju råd att sänka skatten. Finns det ett moraliskt argument för att det ska bli dyrare att hämta ut medicin för människor som har jobbat och slitit ett helt liv, har låg pension och har svårt att sätta mat på bordet? Jag väntar på svaret på den frågan.

Jag lyssnar på talet om drömmar, och det är fint. Jag delar bilden att människor har drömmar de vill förverkliga. Men det blir inte lättare om hushållsekonomin blir ännu sämre från den 1 juli, och det är de grupper som redan har det tufft som får ta smällen.

Jag hade hoppats att det fanns politiker på den andra sidan av den ideologiska spelplanen som kunde se att i en sådan här kostnadskris, i sådana här tuffa tider, gäller det att hålla ihop ett samhälle. Vi måste ta oss framåt tillsammans för att göra Sverige rikare. Det handlar om att se hur verkligheten ser ut för vanligt folk runt om i vårt land. Tyvärr, herr talman, är det tre förlorade år för Sverige. Sverige behöver en ny riktning, en politik som på riktigt får igång tillväxten och står på vanligt folks sida.

Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas reservation nummer 1.

(Applåder)

Anf. 3 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Tack, Mikael Damberg, för anförandet!

Jag har en fråga till ledamoten. Socialdemokraterna har nyligen haft kongress och fattat en rad beslut som gör att jag undrar hur de kommer att driva sin ekonomiska politik framåt. De går fram med väldigt expansiva vallöften, bland annat slopad karensdag och en så kallad arbetarpension. Det beräknas kosta många tiotals miljarder. Hur kommer Mikael Damberg att finansiera de förslagen om han får möjlighet att ingå i en vänsterpartistisk regering nästa mandatperiod?

Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag uppskattar intresset för den socialdemokratiska kongressen och våra nya förslag, som faktiskt påverkar vardagen och verkligheten för många människor.

Jag börjar med karensavdraget, för det är en viktig fråga. Svensk arbetsmarknad har förändrats ganska radikalt de senaste 10–15 åren. Många människor som arbetar i tjänstemannayrken och akademikeryrken kan jobba hemifrån när de känner sig lite krassliga. De kanske gör det där sista av jobbet efter att barnen gått och lagt sig på kvällen. Framför allt kan de fortfarande sköta sina jobb när de blir sjuka – men hemifrån. Då slipper de betala karensavdrag.

Människor i LO-grupper kan inte jobba hemifrån; de måste vara på jobbet. Så är det i vården, i skolan och i industrin. Den som blir sjuk tvingas välja mellan att gå till jobbet i stället för att vara hemma, som man bör vara när man är sjuk, och att förlora kanske 1 000 kronor per dag för att vara sjuk. Det påverkar vanligt folks hushållsekonomi. Om man inte förstår att det här också är en plånboksfråga för många som jobbar och sliter har man nog inte förstått hur verkligheten ser ut.

Det är ofta de med de lägsta inkomsterna som drabbas av karensregeln. Den innebär att de förlorar pengar när de blir sjuka och inte kan vara på jobbet. Det är en rättvisefråga, och det borde fler partier inse. Ska man ha en arbetsmarknad som funkar för alla måste man också inse att människor arbetar på olika sätt och har olika möjligheter att sköta sina jobb. Det här är inga kostnader som bara uppstår. Det är kostnader som vanliga löntagare tar redan i dag. Det märks när lönen betalas ut den 25:e om man har varit sjuk.

(Applåder)

Anf. 5 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Som vanligt fick jag inget svar på mina frågor. Jag frågade hur vi ska finansiera reformen, inte varför Socialdemokraterna vill göra den. Jag blir lite orolig över den här omsvängningen. När man lyssnar på olika företrädare, bland annat ledamoten själv, verkar det som om Socialdemokraterna har tagit på sig spenderbyxorna och lovar allt åt alla.

Man måste komma ihåg hur det var i början av 90-talet, när den folkpartistiska finansministern Anne Wibble fick städa upp efter årtionden av socialdemokratisk oansvarig politik som gjorde att Sveriges ekonomi liknade *Lyxfällan*. Situationen var helt ohållbar med en skenande statsskuld och stora underskott. Hon lade grunden för ramverket vi har i dag, som har tjänat oss väl, och för den fantastiska tillväxt vi hade på 90-talet, som Socialdemokraterna gärna vill ta åt sig äran för.

Det är tack vare det finanspolitiska ramverket vi nu kan rusta upp försvaret genom en tillfällig lånefinansiering. Även Socialdemokraterna har sagt vid flera tillfällen att det har gynnat Sverige, för det har gjort att vi kunnat satsa på välfärd i stället för att betala höga räntekostnader, som många andra europeiska länder fått göra.

För att Sverige ska kunna ha en långsiktig välfärd med de förutsättningar Mikael Damberg och hans parti väldigt gärna vill ha krävs en hållbar finanspolitik. Jag undrar igen: Hur ska Socialdemokraterna kombinera de miljardutgifter de utlovar med att bevara vårt finanspolitiska ramverk? Kommer det att innebära stora skattehöjningar för alla eller kraftiga neddragningar i välfärden? Det tror jag inte att Socialdemokraternas LO-väljare, som ledamoten vände sig till, heller vill se i Sverige.

Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Men det blir lite provocerande att säga att vi har spenderbyxorna på. Läser man resultatet ser man att det blev 100 miljarder i underskott och att det blir det igen. Jag tror att när man summerar dessa fyra år kommer den här regeringen inte att ha mött det finanspolitiska ramverket ett enda år. Det är ett faktum. Det är underskott igen.

Jag vet inte hur många gånger vi socialdemokrater har tagit över efter högerregeringar och tvingats vända underskott till överskott och sanera de statliga finanserna för att ha råd att satsa på det som är viktigt för vanligt folk.

Det som är mest kostsamt för Sverige är att vi återigen har låg tillväxt och hög arbetslöshet. Vi betalar människor för att inte arbeta i stället för att göra insatser för att de ska komma i arbete, betala skatt och betala in till samhället.

Det här området är Liberalernas ansvar i regeringen. Hur kan man ha misslyckats så kapitalt med arbetsmarknadspolitiken? Man har gjort felaktiga bedömningar i varje budget, skrivit ned tillväxten, skrivit upp arbetslösheten och dragit in insatser som skulle leda till att människor får arbete.

Vi socialdemokrater slarvar inte med den offentliga ekonomin. Varför? Därför att vi vet att vanligt folk drabbas om man går med underskott och slarvar med den offentliga ekonomin. Tyvärr har vi varit med om det alltför många gånger. Vi kommer såklart inte att be om ursäkt för att vi lägger fram förslag som stärker vanligt folks ekonomi och skapar ökad rättvisa i vårt land.

(Applåder)

Anf. 7 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Nästa år är det val, och om vi ska tro på SCB:s senaste opinionsmätning är andelen osäkra väljare rekordstor. Det är bra, tycker jag. Det finns ingen mening med att bestämma sig redan i dag för vad man ska rösta på när man har betydligt mer än ett år kvar på sig att fundera.

Jag vill ändå vända mig till just den grupp som inte har bestämt sig. Kom ihåg hur det såg ut innan Tidöpartierna tog över och innan vi avsatte den tidigare S-ledda regeringen! Inflationen var skyhögt, och så gott som allting blev dyrare. Vi måste backa mer än 30 år i tiden, till innan förra valet, för att hitta likadana skräcksiffror. De gäller inte längre.

Inflationen är tillbaka på hanterbara och kontrollerbara nivåer ganska nära målnivån, som är 2 procent. Vill vi tillbaka till höginflationsmiljön? Riksbankens styrränta var hela 4 procent för bara några år sedan. Nu kan vi konstatera att den är 2 procent. För ungefär fem minuter sedan gick Riksbanken ut med att de sänker den med 25 punkter till 2 procent. Det är alltså en halvering, allt annat lika.

Alla som har bolån har fått se sina bolånekostnader minska med hälften. Det kan röra sig om åtskilliga tusenlappar varje månad. Om ens bank inte har sänkt räntan i samma omfattning som Riksbanken skulle jag rekommendera att man tar ett snack med sin bank, alternativt – kanske ännu hellre – tar ett snack med någon annan bank. Var kraftigt illojal mot din bank! Det är mitt råd.

Vi inför dessutom lättnader när det kommer till amorteringskravet. Vill vi tillbaka till en situation med höga räntor och dyra bolån? Det var vrångdyrt att tanka bilen, herr talman. När Socialdemokraterna hade makten kostade en liter diesel 28 kronor. Nu pendlar den omkring 15–16 kronor. Det är inte riktigt en halvering men inte långt därifrån.

Att det ska vara vrångdyrt att tanka bilen verkar vara det enda man faktiskt är överens om inom oppositionen. I övrigt spretar det åt alla möjliga håll och kanter, men att det ska vara dyrt att tanka bilen verkar man vara hyfsat överens om. Vill vi tillbaka till en situation med skyhöga bränslepriser, när det dessutom var snudd på omöjligt för många att betala elräkningen? Det fullkomligt obegripliga – och, skulle det visa sig, vilket Sverigedemokraterna sa på förhand, även ödesdigra – beslutet att stänga fullt fungerande kärnkraft fick konsekvenser i folks plånböcker.

Elpriserna är fortfarande höga, för det tar längre tid att bygga upp än det gör att rasera. Men de har sjunkit, och framför allt är de mindre volatila. Volatilitet är någonting bra om man exempelvis åker bergochdalbana på Gröna Lund. Men jag misstänker att de flesta uppskattar låg volatilitet när de ska betala sin elräkning.

Vill vi tillbaka till situationen med hög inflation, höga räntor, höga elpriser och vrångdyrt när man tankar bilen? Jag vill inte tillbaka till den tiden. Men röstar man på något av de partier som orsakade den situationen kommer vi såklart att landa där igen. Vill man inte det bör man heller inte rösta för det. Här har den enskilde väljaren, givetvis mig självinkluderad, ett ansvar. Man kan inte rösta för höga bränslepriser och sedan spendera de kommande fyra åren med att beklaga sig över hur dyrt det är att tanka bilen.

Herr talman! Det är kämpigt även i dag. Det är inte lätt. Vi har löst en hel del problem. Vi kommer att lösa ytterligare problem under de 15 månader som är kvar till nästa val. Förhoppningsvis fortsätter vi att lösa problem i ytterligare fyra år efter det.

Jag nämnde inflationen. Den har vi löst. Vi ärvde extremt låg tillväxt. Nu har vi högre tillväxt. Vi har dubbelt så hög tillväxt som euroländerna i år och enligt prognoserna, om vi ska tro på dem, även nästa år. Vi har avsevärt högre tillväxt än i USA. Vi har en signifikant starkare svensk krona, inte minst tack vare den ekonomiska politik som vi har fört. En stark krona gör att allt det vi importerar kommer att bli billigare, även maten.

I det här läget har Socialdemokraterna haft kongress och beslutat om en massa saker som de vill genomföra. Mycket av det som de har beslutat är formlös materia, och det är så de vill ha det. Man ska hålla beslut och

formuleringar så vaga som möjligt så att ingen egentligen vet vad man tycker. Men av det vi kan säga om de beslut som det går att räkna på och kvantifiera är att de sammantaget skulle leda till att Sveriges bnp minskar med så mycket som 9 procent. Detta förutsätter förstås att Socialdemokraterna på något sätt lyckas få igenom de beslut som de fattade på sin kongress.

En bnp-minskning med 9 procent, 600 000 färre arbetade timmar och 11 000 färre sysselsatta – allt det vore i det närmaste katastrofalt. Den vänstersväng i den ekonomiska politiken som Socialdemokraterna vill genomföra vore i det närmaste katastrofal.

Vi har stora investeringar framför oss, som redan är påbörjade men också ligger framför oss, inte minst i en upprustning av Försvarsmakten. Det här kan bara finansieras med högre tillväxt, givetvis inte med lägre tillväxt.

Man har också fattat beslut om att avveckla alla privata initiativ inom välfärdssektorn, det vill säga alla föräldrar som har små barn i en förskola eller något större barn i vanlig skola. Det gäller också om ens gamla mamma bor på ett äldreboende som drivs privat. Ni som har det på det sättet måste börja bygga en plan B. Era små eller något större barn eller era gamla mammor kommer inte att få vara kvar där de är i dag om de är på en privat driven skola eller på ett privat äldreboende. Allt detta kommer att stängas ned och i praktiken förbjudas om Socialdemokraterna får bestämma. Min uppmaning är att man hellre bör rösta för sin egen familj än på Socialdemokraterna alternativt göra en plan B. Gör den redan nu!

Herr talman! Tidigare i juni släppte Konjunkturinstitutet en rapport om de samhällsekonomiska effekterna av migrationen till Sverige. För mig, för mina partikollegor och för väldigt många svenskar var det inga överraskningar. Rapporten tar avstamp i 1983, herr talman. Den förda migrationspolitiken har sedan åtminstone 1983 varit en ekonomisk belastning. Det gäller i synnerhet den så kallade flyktinginvandringen.

Samtliga övriga partier i kammaren, i princip hela den svenska journalistkåren, fackförbund och den ena självutnämnda experten och förståsig-påaren efter den andra har under den här tiden försökt göra motsatsen gällande. Det blir en förtjänst för samhället lite längre fram, sa den dåvarande S-ledaren och statsministern Stefan Löfven. Flyktingar kan ge Sverige superekonomi, sa den dåvarande LO-basen Karl-Petter Thorwaldsson.

Man har helt enkelt haft fel, åtminstone sedan 1983 och förmodligen längre tillbaka än så ändå. I över 40 år har man haft fel, och vi har haft rätt. Jag har givetvis respekt för att vi alla är olika och tycker olika, men för mig är det svårt att förstå varför man väljer att ha förtroende för någon som aktivt haft fel i över 40 års tid. För mig är det mycket enklare att ha förtroende för den som har rätt.

Det finns ändå en del ljusglimtar i rapporten. Det finns framskrivna prognoser som gör gällande att invandringen till Sverige kan, nota bene *kan*, bli ekonomiskt positiv. Denna ganska positiva prognos slår in givet att dels flyktinginvandringen hålls till ett minimum, dels den invandring som vi har till Sverige i framtiden består av mer eller mindre högkvalificerad arbetskraftsinvandring.

Det är enligt precis detta vi agerar nu. Flyktinginvandringen går mot noll, medan arbetskraftsinvandringen begränsas till de mer eller mindre högkvalificerade jobben. Ska den här optimistiska prognosen i rapporten

bli på riktigt behöver Sverigedemokraterna vara ett så pass stort parti att vi har inflytande över avgörande delar av Sveriges nuvarande och framtida migrationspolitik. Annars vet vi vad som händer. Då faller vi tillbaka i det som uppenbarligen inte funkar och i det vi redan har provat i över 40 års tid. Om regeringschefen heter Stefan Löfven eller Fredrik Reinfeldt spelar då mindre roll.

Herr talman! Rapporten är självklart intressant, men den behandlar bara transfereringar till och från det offentliga och den enskilda individen, huvudsakligen uppenbarligen från det offentliga i form av olika bidrag till, i det här fallet, den enskilde migranten.

Det finns givetvis en *plethora* av aspekter att förhålla sig till när det kommer till migrationspolitiken och dess effekter: islamism, Hamas-kramare, terrorromantiker, klanvälde, klanstrukturer, sharialag, Muslimska brödrskapet, organiserat tiggeri, alternativa rättsstrukturer och rättsskipning, utanförskapsområden, förnedringsrån och våldtäkter liksom ett allmänt förakt för det Sverige som jag och många med mig älskar. Det är sådant vi brottas med nu eftersom vi har haft politiker som i stället för att försöka ha rätt har sagt saker som ”öppna era hjärtan” och ”mitt Europa bygger inga murar”.

Vad är Socialdemokraternas svar på den politik som de själva har fört i över 40 års tid och som har lett oss hit? Jo, tvångsblandning. Människor, enskilda individer eller småbarnsfamiljer ska inte få bo där de egentligen vill bo. De ska bo där det socialdemokratiska högkvarteret anser att de borde bo.

Den grundläggande friheten att få bo där man vill, där man känner att man trivs och hör hemma och där man inte minst känner sig trygg ska rivas upp för att Socialdemokraterna ska få genomföra sin sociala ingenjörskonst på det svenska folket. Jag vill inte bo i era tvångsblandade områden. Jag är svensk. Jag vill bo i ett svenskt område. Jag tänker inte integreras i Socialdemokraternas mångkultur. Jag föreställer mig att jag inte är helt ensam med att tycka, tänka och känna så. Jag skulle tro att även de flesta invandrare vill bo i ett svenskt område. De vill inte heller bo i Socialdemokraternas utanförskapsområden.

Vi i Sverigedemokraterna kommer att göra allt vi kan för att Socialdemokraternas förslag om tvångsblandning av befolkningen inte ska bli verklighet.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag och passa på att önska alla en mycket trevlig sommar.
(Applåder)

Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! När man lyssnar till Oscar Sjöstedt är det uppenbart att Sverigedemokraterna vill tala om allt annat än den budget som vi diskuterar i dag eller den verklighet som präglar Sverige. Det spelar ingen roll hur mycket man hittar på eller ljuger om socialdemokratisk politik, för det imponerar inte om man inte tar in den verklighet som Sverige har just nu.

Jag skulle vilja återkomma till verkligheten. Den 1 juli blir det dyrare med läkemedel. Vad blir konsekvenserna av detta sverigedemokratiska vägval? Låt mig återge vad en av dem som drabbas säger: ”Risken är att det blir många av oss äldre som måste välja mellan medicin och mat på

bordet, kanske ta lite mindre medicin eller portionera ut det lite mindre. För en tom plånbok är en tom plånbok.”

För den som lever med små marginaler spelar det roll om medicinen kostar 900 kronor mer. Hur kan ni, Oscar Sjöstedt, driva igenom en politik som gör att äldre om två veckor kan tvingas välja mellan att ta ut sin medicin och köpa mat?

Anf. 9 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Vad är det jag ljuger om? Har ni inte haft någon kongress, Mikael Damberg? Jag var i och för sig inte där, men jag följer nyheterna. Har ni inte kommit med förslag om att man ska tvångsblanda befolkningen? Vad är det som är lögn? Förklara gärna den politiken i stället! Förklara vad det innebär för svenska folket när Socialdemokraterna vill tvångsblanda dem. Det är rimligare, tycker jag.

Fattiga äldre har relativt sett, om än inte i absoluta kronor och ören, herr talman, haft en starkare ekonomisk utveckling än en genomsnittlig löntagare. Många av de system som kommer på plats när man är gammal och har en inkomstpension som inte är tillräcklig – garantipensionen är kanske det mest påtagliga, men det finns andra saker också – är nämligen indexerade med inflationen. Så är det inte med den vanliga lönen. De som har tagit smällen för den inflation som vi nu antligen har passerat är de vanliga löntagarna. De har inte haft 9–10 procent i löneutveckling. Det har däremot garantipensionärerna haft.

Så överdriv inte, Mikael Damberg! Och framför allt: Förklara gärna för mig och för resten av svenska folket vad det innebär att de ska tvångsblandas.

Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Det här var ett häpnadsväckande inlägg, i någon mening. Vi ska inte överdriva effekten för äldre som har svag ekonomi om man höjer högkostnadsskyddet med 900 kronor. Det hade varit intressant om Sverigedemokraterna hade sagt detta i valrörelsen; det hade varit ett nytt budskap till svenska folket.

Ni i Sverigedemokraterna röstade dessutom, som det sista ni gjorde förra mandatperioden, emot den höjning av garantipensionen som vi gjorde. Tänk om ni hade vunnit den omröstningen – då hade dessa pensionärer haft det ännu sämre den här mandatperioden.

Men den stora frågan handlar om att det inte är av ekonomiska skäl som Sverigedemokraterna gör det dyrare att hämta ut medicin för äldre som har jobbat ett helt yrkesliv, om jag har förstått det rätt. Ni hade ju råd att sänka skatten för höginkomsttagare som Oscar Sjöstedt och jag själv med mer än 3 000 kronor i månaden. Det var alltså inte en ekonomisk prioritering. Hur såg den moraliska prioriteringen ut när det gäller att äldre som har jobbat ett helt yrkesliv kanske kan tvingas välja mellan att köpa mat och medicin?

Det är denna fråga Sverigedemokraterna måste ställa sig, för om två veckor inträffar detta i verkligheten. Det är inga fantasifoster. Det är inga låtsasbegrepp som dem Sverigedemokraterna hittar på när det gäller vår kongress, utan det är verkligheten för vanliga familjer. Det handlar om människor som har svårt att få ekonomin att gå ihop.

I ett tufft ekonomiskt läge för vårt land väljer Sverigedemokraterna i budgeten att gå vidare med ett förslag som gör det 900 kronor dyrare att hämta ut medicin. Stå då för den politiken och säg: Det här lovade vi inte väljarna – vi sa inte det här, men detta är Sverigedemokraternas ekonomiska politik. Det är väl ärligare och rakare?
(Applåder)

Anf. 11 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det som har hänt är inte att politiker, framför allt inte Tidöpartierna, har fattat beslut om att läkemedel borde bli dyrare. Det är inte så det är. Det som har hänt är att läkemedel har blivit dyrare. Det handlar alltså inte om ett politiskt beslut om att göra läkemedel dyrare, utan de har blivit dyrare ändå, precis som ganska mycket annat. Läkemedel påverkas också av inflationen.

Det som också är sant är att det offentliga, i detta fall staten, tar en större andel av kostnaden för de här läkemedlen, som Mikael Damberg står och pratar om, än vad som var fallet tidigare. Staten står alltså för en större andel av den totala kostnaden visavi den enskilde brukaren. Jag tror att man gör sig själv lite grann en otjänst om man inte förstår hela händelseförloppet.

Jag tycker alltså inte att det är bra att läkemedel har blivit dyrare. Men varken jag, någon annan i den här kammaren eller regeringen har fattat beslut om att läkemedel ska bli dyrare.

Dessutom tycker jag, herr talman, att det är rimligt att sträva mot en princip om hälften kvar när det gäller inkomstskatten. Jag tycker att man ska få behålla åtminstone hälften av en löneökning; 50 procent borde gå till löntagaren och max 50 procent till staten eller det offentliga. Nu har vi sänkt detta – det var 55 procent, vilket uppenbarligen är mer än hälften. Hälften vore ju 50 procent, och 55 procent är mer än hälften. Nu har vi sänkt till 52 procent, vilket fortfarande är ganska mycket. Jag tycker att det är en rimlig princip: hälften kvar. Staten eller det offentliga ska inte ta mer än hälften av en löneökning. Jag tycker också att det är en moralisk princip.

Anf. 12 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Den som lyssnar på ledamoten Sjöstedt kan uppleva att det förekommer någon form av Jesuskomplex. Man tänker att man råder över väder och vind, över den saudiska oljemarknaden och över Putin i Ryssland. Men när gäller något väldigt konkret, något här i Sverige som man skulle kunna påverka, har man inte med saken att göra. Det är som att Sverigedemokraterna inte vet vad de är med och styr, utan man knäpper på sig offerkoftan och gnäller och klagar.

Vi har förstätt vilka som inte ska få något, men det är fortfarande oklart vad Sverigedemokraterna har åstadkommit i den här budgeten, som är det vi diskuterar i dag. Det finns inga Sverigepriser i förslaget så att folk får billigare el oavsett oljepriser, krig, väder och vind. Det finns ännu inga kärnkraftverk, så man kan inte hitta på att det är de som har fixat det.

Det finns inte heller några förslag som innebär att man när man är med och styr och saker blir dyrare – och det är inget som någon har trollat fram, utan så ser det ut, med allt; det mesta blir dyrare, faktiskt – ser till att agera för vad man tycker är rätt och riktigt. Är det rätt och riktigt att äldre som knappt har råd att betala hyran och ställa mat på bordet också ska få mycket

dyrare medicin i midsommarpresent? Eller hade Oscar Sjöstedt kunnat ordna något där i stället för det här med vinden och Putins affärer?

Anf. 13 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag är inte kristen, så jag vet inte hur jag ska tolka det där med Jesuskomplex. Jag förstod inte mycket alls av det där inlägget.

Sverigedemokraterna har inte haft någon påverkan, tyckte jag mig höra. Jag skulle vilja säga att de här fyra partierna tillsammans, med Sverigedemokraterna som det största partiet, nog har varit det mest reformivriga gäng som har utgjort regeringsunderlag åtminstone så länge som jag har varit politiskt engagerad – och politiskt medveten, möjligen.

Herregud, se på alla reformer och hela paradigmskiftet inom rättsväsendet! Nu har vi för ett tag sedan ingått ett avtal med Estland om att hyra fängelseplatser eftersom det är så många bovar och banditer som kommer att behöva skaka galler som ett resultat av vår politik. Jag har förstått det som att just den frågan kräver kvalificerad majoritet i den här kammaren, så det kan vara relevant att lyssna på vad oppositionen har att säga om hur de avser att agera i just den frågan.

Men herregud, billigare bränsle har vi inte fått av en slump utan för att vi har genomfört en massa åtgärder. Lägre elpriser, som vi hörde Edward Riedl tala om tidigare, har vi inte heller fått av en slump utan för att vi har genomfört en massa åtgärder. Vi har sänkt skatten för vanliga löntagare och för pensionärer. Vi har höjt garantipensionen. Vi har sänkt skatten för människor som sparar. Enligt den senaste siffran jag såg är det, tror jag, nästan 4 miljoner svenskar som nu har ett investeringssparkonto, herr talman, och har fått lägre skatt därför att vi vill uppmåna dem att spara.

Jag hinner inte under ett replikskifte berätta om allt vi har gjort under snart tre års tid. Sverigedemokraterna har, som jag bedömer det – och jag tror att de flesta håller med om den bedömningen – haft stort inflytande i den här samarbetskonstellationen, vilket är helt riktigt eftersom vi är ett stort parti. Hade vi inte haft det hade vi inte suttit kvar. Detta är inget hot på något sätt; vi vill ha inflytande, och det har vi också fått.

Anf. 14 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Hur man har sänkt elpriserna har jag svårt att begripa, och oljepriserna är väldigt mycket kopplade till vad som händer på världsmarknaden. Vi röstade tillsammans på Vänsterpartiets och Moderaternas förslag före valet, så det fanns redan en sänkning som ni har gjort, Oscar Sjöstedt. Det gjorde inte särskilt stor skillnad.

Jag återgår till det som vi talar om i dag. Det var mycket prat om andra länder och bovar och grejer. Nu pratar vi om dagens budgetproposition.

Det handlar väl ändå lite om pengar för den som är ekonomisk talesperson. Vi hörde ledamoten säga att det bara blir dyrare, och så ser verkligheten ut. Saker blir ofta dyrare, och saker förändras. Om man är politiker och har makt och inflytande är det inte bra att man då sätter på sig offerkoftan och säger att man inte kan göra någonting och gnäller och skylar på andra, utan då får man agera.

Ett tips är det Vänsterpartiet gjorde. Vi ställde krav om 1 000 kronor i höjd garantipension, att höja sjukersättningen och massor av sådana saker. Det kan man göra i budgeten om man vill. Om Sjöstedt menar allvar med att han tycker att det är viktigt att se till att löntagare och pensionärer har

det bra i Sverige vill jag tipsa honom om att försöka påverka själva budgeten i den riktningen nästa gång han förhandlar.

Man kan stå på presskonferenser och lova runt, och man kan hålla upp andras förändringar som sina egna framgångar. Men är det rimligt att en pensionär som har fått alla de här kostnadschockerna nu också ska betala mer för medicinen?

Prot. 2024/25:135
18 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Som jag konstaterade i mitt anförande kunde Riksbanken nu gå fram med ytterligare en sänkning av sin styrränta. De sänkte den 25 punkter till, från 2,25 procent till 2 procent.

Vad var anledningen till att de kunde göra det? Riksbanken är självständig, ska sägas. Det är vår myndighet. Riksbanken lyder inte under regeringen och tar inga instruktioner från regeringen, utan det är vår myndighet. Den lyder under riksdagen. Anledningen till att de kunde fatta det här beslutet självständigt är att vi har kommit till rätta med inflationen, det vill säga att saker har slutat bli dyrare på det sätt som var när vi tog över. Då var inflationen tvåsiffrig – om jag minns rätt tangerade den 10,3 procent, och styrräntan höjdes i omgångar upp till 4 procent. Nu, för bara en halvtimme sedan, kunde Riksbanken meddela att den sänks till 2 procent. Det är alltså en halvering.

Anledningen till att de kunde fatta det beslutet självständigt är just att vi har kommit till rätta med inflationen. Om vi inte hade kommit till rätta med inflationen och allt hade fortsatt bli dyrare på det sätt som var när vi tog över hade de inte kunnat fatta ett sådant beslut. Då hade styrräntan fortsatt varit 4 procent eller kanske ännu mer – vad vet jag.

Att skrämmas med inflationsspöket när vi har ägnat halva mandatperioden åt att bekämpa och närmast tagit livet av inflationen – inte riktigt, för lite inflation kan vara bra, men vi har ägnat halva mandatperioden åt att bekämpa den – tror jag inte är en framgångsrik väg. Det är det inte heller att påstå att det inte har hänt någonting för vanliga löntagare och pensionärer. Vi har sänkt skatten för vanliga löntagare och för pensionärer, inte en gång utan två gånger. Kanske hinner det bli en tredje gång också. Det kan jag inte stå här och spekulera kring, eller det tänker jag inte göra. Och vi har höjt garantipensionen. Den skrevs upp 9,3 procent när inflationen var så hög.

Anf. 16 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag hade tänkt ställa sådana frågor till Oscar Sjöstedt som vi brukar ställa i sådana här debatter: varför Sverigedemokraterna insisterar på att höja kostnaderna med 16 miljarder för småföretagen för att anställa i ett läge där dessa har extremt svårt att anställa, i synnerhet i vissa delar av landet, och det är rekordhög arbetslöshet med en halv miljon arbetslösa och varför man höjer kostnaderna när priserna redan har blivit så höga och därmed bidrar till att minska människors köpkraft.

Men ibland finns det någonting annat som tar över, herr talman, även i sådana här debatter. I den här debatten är det att höra uttryck som tvångsblandning av människor i Sverige från talarstolen och att knappt någon här reagerar – att knappt någon tycker att det är ovärdigt att prata om människor i vårt land på det sättet. Och det är att man under ett helt anförande beskriver stora delar av vår befolkning som en belastning – människor som

går till arbetet, som kämpar för att vara en del av det svenska samhället och som utgör en stor andel av våra sjuksköterskor, våra läkare och våra arbetare.

Dessutom refererar man till en rapport på ett helt felaktigt vis, för vad den visar är precis just detta: att de människor som kommer till vårt land eller är i vårt land och kommer i arbete och kommer ur arbetslöshet är till stor nytta för vår ekonomi och för vår utveckling.

Om man stänger människor ute från arbetsmarknaden, vare sig de är födda här eller inte, är det naturligtvis inte ett plus för statskassan och ekonomin. Men det har inte med den människosynen att göra.
(Applåder)

Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det kan inte vara på det här sättet. Jag vet inte vad det är som stör Martin Ådahl här egentligen, om det är någon sorts överdriven politisk korrekthet eller om det är det känslomässiga som tar över. Men det kan inte vara på det sättet när vi står här som vuxna människor att jag som riksdagsledamot inte kan prata om en rapport som kom ganska nyligen från Konjunkturinstitutet. Jag tyckte att det var en intressant rapport, och därför väljer jag att prata om den. Sedan får man tolka det som man vill. Jag vet inte om jag ens använde ordet belastning, utan jag refererar till vad den rapporten säger. Den finns ju tillgänglig; det är bara att ta fram den.

Vad rapporten konstaterar är att flyktinginvandringen till Sverige har varit ekonomiskt kostsam sedan 1983 – detta därför att man började titta på siffrorna just 1983. Jag bara konstaterar att den rapporten säger så. Jag tycker att det var intressant.

Martin Ådahl vill gå in i något *mode* av allmän känslsamhet eller politisk korrekthet. Så kan det inte vara. Vi är vuxna människor; vi måste kunna prata om saker och ting på ett öppet och fritt sätt. Att resultatet i den här rapporten inte gick Martin Ådahls väg är en helt annan sak. Det struntar väl jag i. Det är inte mitt problem.

När det gäller begreppet tvångsblandning tog jag upp det eftersom jag är så mycket emot det. Det är inte så att jag är för det, om Martin Ådahl missade det. Jag ogillar skarpt att det finns partier i den här kammaren som håller sig med sådana idéer. Jag tycker att människor ska få bo var de vill. Det var det som var hela min poäng. Det är inte så att jag är för tvångsblandning, herr talman. Jag är väldigt mycket emot det.

Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag hör det vanliga artilleriet av uttryck från den här kanten, som politisk korrekthet. Härnäst kommer det att heta att jag är woke.

Men det här handlar faktiskt om en grundläggande syn på hur människor deltar i svensk ekonomi och vikten av att man faktiskt läser och inte bara fultolkar de rapporter som kommer in om detta och vad de egentliga orsakerna är – detta apropå referensen till rapporten.

När det gäller uttrycket tvångsblandning var det ju ert sätt, Sverigedemokraternas sätt, att beskriva att man ska minska segregationen i Sverige så att vi människor i Sverige ska kunna leva tillsammans i områden och att vi inte ska ha parallellsamhällen, som det ibland kallas från den här kanten.

När vi pratar om svensk ekonomi, vilka drivkrafter det finns och hur vi kan skapa tillväxt och utveckling i det här landet måste vi återigen börja se människor som resurser och möjligheter och inse att om små företag kan växa och om människor kan få anställning, om de kan få de kompetenser de behöver och komma in i samhället, är de alltid en tillgång för ett land och inte en belastning.

Och blandning, ledamoten från Sverigedemokraterna, är inte nödvändigtvis något dåligt i ett samhälle. Det kan vara något positivt. Vi måste komma tillbaka till det som är styrkan och det stora med vårt land.

Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Poängen var inte att angripa Martin Ådahl för överdriven politisk korrekthet eller woke eller vad det kan vara. Jag har noterat det här vid flera tillfällen. Det är ju inte det första replikskiftet jag och Martin Ådahl har, utan det har ju blivit några stycken genom åren – vilket jag för all del uppskattar. Poängen är: Ibland är det så att jag kommer med fakta, och sedan lägger Martin Ådahl in värderingar i dessa fakta. Det är detta som är lite irriterande.

Om vi har en rapport som konstaterar att flyktinginvandringen till Sverige har varit ekonomiskt kostsam sedan åtminstone år 1983 är det väl intressant information? Då är det väl bra att vi vet om detta? Att sedan ta steget till att man har en annan syn på människor eller att det är nedvärderande på något sätt – det har liksom inte med saken att göra. Om det är på det sättet och om Konjunkturinstitutet har rätt i sin rapport behöver vi ju veta om det. Vi behöver kunna förhålla oss till det.

Det är det jag menar är lite irriterande: att man alltid ska börja prata om någonting annat. Vi har ju ett seriöst problem – eller vi har haft det. Nu reder vi ut det, såklart. Nu har vi lagt om hela migrationspolitiken, så nu upphör ju det här att vara ett problem. Men vi har haft ett problem under 40 års tid i alla fall med den här politiken, och det är det som stör mig lite grann.

Man kan säga fina saker och så där, men man kan ju inte leva i någon fantasivärld. Finns det problem så har vi problem, och då behöver vi kunna förhålla oss till dem.

Jag kom förresten på något i och med att Martin Ådahl i det första replikskiftet började att prata om arbetsgivaravgifter. Jag hann inte med där. Låt mig säga några ord om det. Jag har ingenting emot att man sänker arbetsgivaravgifterna.

Jag tror egentligen att man ska sänka skatten på arbete. Man kan rikta den skattesänkningen mot arbetsgivaren eller mot arbetstagaren. I grund och botten får det samma effekt – i grund och botten blir det mer attraktivt att arbeta. Man kan inte göra allt, för man har inte alla pengar i hela världen. Vi har valt att sänka skatten för löntagarna, inte för arbetsgivarna.

Anf. 20 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det går att reagera på mycket av det Oscar Sjöstedt sa. Mycket av det han försökte få att låta som att det var oppositionens, och vår politik, fel beror i stället helt på det osäkra omvärldsläget.

Det är höga priser, och den kostnadskris vi är inne i beror ju till väldigt stor del på att Putin invaderade Ukraina med allt vad det innebar, på efter-

dyningarna av pandemin och så vidare. Det är alltså en väldigt oärlig retorik.

Jag hör också att Oscar Sjöstedt slår sig för bröstet gällande att det är viktigt med kostnaderna för hushållen – trots att det saknas en vettig politik för att faktiskt hjälpa dem som är allra mest utsatta. Det har kommit upp många exempel i den här talarstolen redan, som att man sänker bostadsbidragen och höjer högkostnadsskyddet på läkemedel. Detta kommer att slå väldigt hårt mot många människor. Det saknas alltså politik från Sverigedemokraterna.

Oscar Sjöstedt säger också att han är glad för att Riksbanken har sänkt räntan. Det är vi nog verkligen allihop, för hushållen behöver kunna använda mer av sina resurser till annat än att betala räntor. Men varför är det så? Jo, det är också för att en lågkonjunktur har bitit sig fast i Sverige.

Det är också väldigt allvarligt. Det undergräver möjligheten för människor att få nya jobb, och företag går i konkurs. Men i stället för att adressera lågkonjunkturen och dess problem står alltså Oscar Sjöstedt här och slår sig för bröstet för politik han egentligen inte har.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt och fråga: Vad är egentligen Sverigedemokraternas politik för att ändra konjunkturen?

Anf. 21 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Riksbanken har ett inflationsmål, punkt slut. Det är inflationen de tittar på. Nu sänker de räntan eftersom de bedömer att inflationen är under kontroll.

Låt mig säga detta. Låt oss titta på Miljöpartiets budgetpolitik. I den vill man finansiera väldigt mycket saker – mer än andra partier, ska jag säga. Eller till att börja med ska jag säga att man inte står bakom det finanspolitiska ramverk vi har. Det ville man ställa sig utanför. Man ville inte ha ett balansmål, utan man ville ha ett underskottsmål. Man ville aktivt driva staten med underskott. Man ville också låna pengar till en himla massa saker man tycker är vettiga att göra.

Låt mig säga det. Driver man saker med underskott och lånar väldigt mycket pengar – mer än andra partier i den här kammaren – ökar inflationen. Så enkelt är det. Trycker man ut en massa pengar för att finansiera saker blir de pengarna mindre värda. Då ökar inflationen. Det här är ett av de mest grundläggande nationalekonomiska samband som över huvud taget finns.

Om Miljöpartiet på något mirakulöst sätt hade fått igenom sin budgetpolitik hade vi haft högre inflation. Det är jag helt säker på – 100 procent säker. Då hade Riksbanken inte kunnat sänka räntan på det sätt de har gjort. Så är det. Det är inget påhitt – det är så. Lånar man pengar och driver saker och ting med underskott får man inflation. Notan ska alltid betalas. Det finns inte någon gratislunch.

Låt mig också invända mot påståendet att vi inte har gjort någonting för de grupper som har tuffare ekonomiska marginaler. Vi har höjt garanti-pensionen, sjukpenningen, sjukersättningen och a-kassan.

Anf. 22 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Låt mig börja med Miljöpartiets ekonomiska politik: Vi har föreslagit stora investeringar – klimatinvesteringar. Vi ser att vi måste adressera de utsläpp som under den här regeringen nu ökar. Vi måste byg-

ga om samhället för att klara av att nå målen om sänkta utsläpp. Allt annat kommer att försvåra för alla andra ekonomiska mål – alla andra politiska mål vi har, faktiskt, därför att mer och mer kommer att krävas för att ta tag i klimatkrisen.

Jag vill också rätta Oscar Sjöstedt. Miljöpartiet står bakom det finanspolitiska ramverket. Vi tror att det är viktigt att vi har ett gemensamt ramverk. Men ja, vi föreslår ett underskottsmål i stället för ett balansmål under de kommande tio åren. Vi vill också ha ett annat skuldankare, om vi nu ska gå in på detaljerna. Det vill vi helt enkelt för att möjliggöra det som måste hända. Har Sverige gjort de investeringarna kommer det att bli lättare framåt.

Det är ändå fascinerande att Oscar Sjöstedt har ett väldigt stort självförtroende när det gäller ekonomisk politik och vad Riksbankens avgörande är. Han kommer ju fram till helt andra slutsatser än till exempel Finanspolitiska rådet, som ju ändå anses vara svensk expertis inom området. När det gäller att så oerhört självsäkert slå fast vad som skulle leda till mer inflation och inte tycker jag att man kan tagga ned.

Jag frågade också om Sverigedemokraternas politik för att få igång konjunkturen, och jag fick noll svar på det. I Miljöpartiets politik – i den här investeringspolitiken för en klimatomställning – ligger det också ett konjunkturpaket i sig. Så jag skulle fortfarande vilja fråga Sverigedemokraterna: Har ni någon politik alls i regeringen för att vända den konjunktur vi nu ser?

Anf. 23 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle ha mardrömmar – ja, nu kommer det tack och lov aldrig att ske, men om det skulle ske – om Janine Alm Ericson och Miljöpartiet skulle springa runt och göra klimatinvesteringar med lånade pengar. Jag skulle ligga sömlös. Jag tänker att vi väl då skulle köpa Northvolt med lånade pengar, antar jag. Vi ser ju hur det här går. Vi ser ju hur bubblan spricker, inte sant?

Man kan säga: ”Jo, vi står bakom det finanspolitiska ramverket, men vi vill ha underskott i stället för balansmål. Vi vill ha ett annat skuldankare.” Men balansmålet och skuldankaret *är* ju ramverket, herr talman. Man kan inte bryta ut saker och säga: ”Vi står bakom det här, men vi ska ta bort allt som är essensen i det – men vi står ändå bakom det och ersätter det med någonting annat.”

Om man medvetet och aktivt driver en politik för underskott, om man vill öka statsskulden och om man vill låna pengar för allt det man behöver göra står man inte bakom det finanspolitiska ramverket. Jag är helt säker på, herr talman, att det i slutändan kommer att leda till högre inflation.

Notan ska alltid betalas. Så är det. Man ska inte tro att lösningen på lång sikt kan vara att låna sig till saker och ting. Notan ska alltid betalas. Det märkte vi inte minst med den ekonomiska politik som vi förde under pandemin, herr talman, när vi var tvungna att hjälpa hushåll, företag, föreningsliv och allt vad det var. Vi drev staten med ganska stora underskott. Notan kom ju, inte sant? Notan kom i form av högre inflation. Jag står nog alltså knappast ensam på den sidan.

Ja, herregud – en stor del av den proposition vi pratar om nu är en konjunkturåtgärd. Rotavdraget är kanske det mest tydliga i just den här budge-

ten. Det handlar om att hjälpa en sektor – en näring – som har det väldigt svårt.

Jag hinner inte säga något mer.

Anf. 24 IDA GABRIELSSON (V):

Herr talman! Man får börja med att tacka för att Liberalerna, som första partiet ut, har stöttat Vänsterpartiet i regering! Hoppas att Liberalerna kommer in i riksdagen efter valet, för då vet man i alla fall några som trycker på den gröna knappen. Vi har ju bestämt oss för att vi ska ingå i regeringen, så det här är jag mycket glad för.

Sverige är skörare än på länge. Långt borta är den jämlikhetsanda och sammanhållning som har präglat vårt land historiskt. Det vi diskuterar i dag är vilken inriktning den ekonomiska politiken ska ha de kommande åren, och tyvärr fortsätter regeringen på den inslagna vägen, som sliter isär snarare än för oss samman. Jag beklagar det. Sverige skulle må så mycket bättre om vi gjorde annorlunda.

Vi i Vänsterpartiet gör tvärtom. I vårt budgetförslag ryms både höjt barnbidrag och höjt bostadsbidrag. I den här akuta kostnadskrisen vill vi dubbla barnbidragen och bostadsbidragen i sommar. Alla barn ska ha rätt till en sommar utan oro för föräldrarnas ekonomi. Det har Sverige råd med. Men vad gör regeringen, utöver det här med att återgå till den tid då man prutade i butiken? Jo, de drar undan mattan – det sista halmstrået som barnfamiljerna hade – och sänker bostadsbidraget för många människor.

Herr talman! Jag gick i samma klass som Sandvikdirektörens dotter i slutet av 80-talet. Hennes pappa var direktör på det företag där min morfar jobbade på verkstadsgolvet. Vi brukade leka med våra kaniner ihop.

Det dröjde länge innan jag förstod att hennes mamma var hemmafru, för jag visste inte ens att det fanns vuxna som inte arbetade. Bullarna var i och för sig goda, och det fanns många sorters kakor. De bodde centralt i en stor villa, och vi bodde i hus i Klangberget. Pappa jobbade på Konsum och mamma på förskolan. Slamret från ett av Sveriges största fabriksområden lät spännande på natten. Kontorsbyggnaderna fanns intill – vuxendagiset, som min morfar brukade kalla ingenjörernas arbetsplats eftersom de fick rita på arbetstid. Han är död nu, så jag får be om ursäkt å hans vägnar.

Herr talman! Allt var inte bättre förr, men vi höll ihop bättre. Min morfars höfter kollapsade efter att hon städat kontorslokaler i många år. Min farfars händer skakade lika mycket som vägmaskinen han arbetade vid, och farmors händer var krökta av åren på tvätten. De bodde i Ockelbo och tog sig sällan utanför kommunens gränser. I min familj åkte vi med mamma och pappa på husvagnssemester till Orsa camping.

Sandvikdirektörens dotter och hennes familj hade säkert mycket mer spännande semestrar. Vi hade lite jämfört med dem, men ändå kunde hon och jag mötas, se varandra och överbrygga de hinder som våra bakgrunder gett oss.

Herr talman! I dag möts vi inte längre i samma klass. Skolsystemet är trasigt, och klassamhället är mer segregerat. Sverige har på många sätt gått från att vara ett modernt land i framkant till att vara ett land som verkar gå bakåt i tiden.

Den som jobbar och sliter i dag får inte den respekt den förtjänar; det blir alldeles tydligt med den fördelningsprofil som regeringen och Sverige-

demokraterna har haft under sina år vid makten. Några barn tar studenten och går vidare till universitet medan andra knappt får möjlighet att lära sig läsa och skriva. Den som tar hand om våra barn och äldre får minst betalt och sämst villkor trots att deras arbete är helt oundgängligt för att samhället ska fungera.

I dag verkar makthavarna tro att svensk bnp byggs av pr-konsulter och börsklippare – det verkar finnas många just börsklippare inne i Regeringskansliet – och inte av skiftjobbade industriarbetare. Det ska löna sig att arbeta, säger högerpartierna och riktar sedan sina skattesänkningar till den som har över 65 000 i månadslön. Skattebidrag till altaner i Danderyd och Lidingö ska fixa hela byggkraschen. Jorden är platt, och grisar kan flyga.

Herr talman! Omvärlden har sällan varit så skakig som nu. Vi har ett fortsatt krig i vårt närområde efter Rysslands olagliga invasion av Ukraina. När många föräldrar i Sverige nu får en välförtjänt ledighet ihop med sina barn får ukrainska föräldrar lämna sina barn för att försvara sitt land och allas vår frihet i krig.

Krigets färd är svåra att föreställa sig för oss som är uppväxta här i Sverige. Men vi har ett ansvar att försöka – vi får aldrig blunda. Därför gör det mig bedrövad att regeringen, trots att det bokstavligen handlar om liv och död, inte utgår från vad som faktiskt händer. Barn dör i Gaza när Sverige stoppar biståndet till UNRWA. Biståndet används som en bricka i ett spel, och debatten blir till ett spektakel, i stället för att regeringen tar sitt ansvar och agerar. Är det så här vi ska ha det? Är det detta som ska vara Sverige nu?

Herr talman! När världen utanför gungar behöver Sverige byggas starkare. Motståndskraft och sammanhållning bygger på att vi ser varandra, förstår varandra och litar på varandra. Sverige är trygghetssystem, arbete och tillväxt, höga berg och djupa dalar. Vi har tidigare lyckats bygga världens mest jämlika land där vi kunde se oss själva i varandra, och vi kan göra det igen. Det är ett Sverige som är värt att försvara.

Ett lands styrka och motståndskraft kan mätas i hur stark samhällsgemenskapen är och i om medborgarna kan lita på att de som är valda att styra landet också drar sitt strå till stacken. För ett starkt totalförsvar duger det inte att enbart bygga militäranläggningar, även om det är viktigt. Finns det ingen som kan vårda befolkningen hjälper det inte att ha all ammunition i världen. Om vi inte kan lita på järnvägen här i Sverige ens i fredstider blir det förstås svårt i kris- och krigstider. Om människor inte har råd att bo och ställa mat på bordet åt sina barn skadas tilliten till det gemensamma. De styrande måste sörja för sin befolkning. Det är så man skapar tillit och förtroende.

Herr talman! Bakom siffrorna, tjafset, signalpolitiken, utspelen och teatern på presskonferenserna och i partiledardebatterna finns den verkliga som medborgarna har lämnats att hantera.

Det handlar om den ensamstående mamman Caroline, som själv får hoppa över att äta för att hennes barn ska kunna få mat.

Det handlar om barn som berövas hela sin barndom, trots enastående kämpande föräldrar, bara för att vi politiker inte gör jobbet.

Det handlar om Annamarie, som får låna pengar av sina barn för att ha råd med hyran som pensionär.

Det handlar om Bassam, som får höra att han inte hör hemma här men som trots det tar pendeltåget in till stan varje dag för att servera kaffe åt

stockholmarna på kaféet där han jobbar. Kvällarna ägnar han åt juridikstudier.

Vilka är då de samhällsproblem som regeringen verkar prioritera allra högst? Är det att stoppa gången från att sko sig på välfärden? Vill man vidta åtgärder mot en kollapsad tillväxt, skyhögt arbetslöshet och dyra matpriser? Nej, det är framför allt två stora samhällsproblem som regeringen har valt att engagera sig mot: S-lotteriet och nu senast också Palmecentret. Socialdemokraterna har riggat hela systemet för biståndspengarna, säger Sveriges biståndsminister, och jag har inte sett så mycket glöd i hans ögon sedan han tillträdde.

Det slutar dock inte där. Det verkar inte finnas så mycket att göra, utan regeringen håller presskonferens. Vi har också hört här i dag om ett annat partis partikongress. Man börjar fundera på om de är medlemmar. Det blir den första frågan. Är de dubbelanslutna? Men det som landar absolut tyngst hos mig är frågan om de inte har något annat att göra än att sitta på *SVT Forum* och följa andra partiers tråkiga kongresser.

Regeringens oro stannar inte vid det största oppositionspartiet – nej, nej! Hela den svenska oppositionen skakar känsliga moderata ministrar. Om de tar över kommer de att släppa ut alla bovar ur finkan, tror man. De kommer att dra ur kontakten och stänga ned kärnkraftverken. Gränserna kommer att stå vidöppna, och i Regeringskansliet kommer alla att sitta och sjunga *Kumbaya*, säger man och höjer ett varningens finger.

Herr talman! Statsminister Ulf Kristersson verkar vakna varenda dag och komma på: Just ja – det är ju jag som är statsminister! Det kan inte bara vara jag som kommer att tänka på den där gamla sketchen i *Hassan*. Är det du eller jag som låter? Är det ni eller vi som regerar?

Sverige förtjänar bättre än det här. Oppositionen måste vara bättre, samlas för att ta Sverige i en ny riktning och se till att politik blir på riktigt igen. Vi måste visa att vi håller vad vi lovar, för så här kan vi inte ha det.

I dag kommer regeringens och Sverigedemokraternas budget av allt att döma att gå igenom. Det är en ekonomisk politik som inte tar Sverige framåt när det gäller omställningen, tillväxten eller jobben och som lämnar medborgarna att klara sig helt själva i kristider.

Vänsterpartiets budget, med breda satsningar på välfärden, omställningen och totalförsvaret, hade gjort skillnad för jobben och tillväxten. Billigare mediciner, barnbidrag och bostadsbidrag hade gjort nytta och fört oss närmare varandra. Jag hoppas och tror att vi efter valet 2026 kommer att kunna genomföra just sådana reformer, som på riktigt gör skillnad i människors vardag.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 2.
(Applåder)

Anf. 25 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Vi lever just nu på många sätt i en mycket osäker tid, och allt detta tynger återhämtningen. Inte minst har USA:s aviserande om importtullar skapat oro världen över, vilket vi har kunnat se på reaktionerna på de finansiella marknaderna. Osäkerheten gör att lågkonjunkturen kan komma att bli än mer utdragen. Jag tycker att chefsekonomen för Svenskt Näringsliv uttryckte det bra när han häromdagen konstaterade att han aldrig varit med om något liknande, med anledning av den tulloro som nu finns.

Samtidigt kan det vara på sin plats att påpeka att Sverige alltjämt har sunda statsfinanser och att den stabila ekonomiska grunden kan användas för att stärka den ekonomiska utvecklingen. I sin vårproposition anger regeringen att den ekonomiska politiken ska fokusera på tre områden: att stärka hushållen och stötta återhämtningen, att återupprätta arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten samt att öka tillväxten och investeringarna i Sverige.

Även om reallönerna nu stiger behöver mer göras för att stärka och återställa hushållens köpkraft. Skatten har därför sänkts för alla som arbetar och även för dem som har arbetat. Vi har sänkt skatten på sparande, och en stor förbättring av hushållens ekonomi har möjliggjorts tack vare sänkta drivmedelsskatter och lägre krav i reduktionsplikten. Situationen är dock fortsatt tuff för många hushåll, och därför har vi kristdemokrater varit tydliga med att vi följer utvecklingen noga och gör detta till en prioritet inför budgeten för 2026.

Herr talman! I samband med att budgetpropositionen för 2025 presenterades i höstas lyfte jag som kristdemokrat givetvis fram att regeringen gjorde den största satsningen i modern tid på infrastruktur. Denna satsning på drygt 200 miljarder kronor var ett måste för att möjliggöra den tillväxt som vi alla så gärna vill se. Infrastrukturen är ju ekonomins blodomlopp. Med den nya ramen på 1 171 miljarder kronor kan vi nu åtgärda 100 procent av underhållsskulden på vägen.

Vi kristdemokrater vill ju vara Sveriges bilvänligaste parti. Det kan man näppeligen kalla sig om man inte prioriterar att åtgärda den underhållsskuld som byggts upp av ett antal regeringar med olika kulörer och som lett till att var fjärde väg i Sverige bedöms vara i dåligt skick.

Jag kom att tänka på den debatt vi hade i höstas när jag i måndags per tåg begav mig hemifrån Örebro mot Stockholm och ännu en gång blev kraftigt försenad. Det var nytt årssämsta – jag blev sex timmar försenad.

När budgetpropositionen för innevarande år diskuterades fick jag höra kritik mot regeringen. Kritiken gick ut på att regeringen bara gynnade bilen och struntade i tåget. Utifrån måndagens mindre roliga upplevelse kan det vara på sin plats att upplysa om att det görs otroligt mycket just nu som bland annat gör att tågen blir försenade. Det görs 1 700 underhållsarbeten, vilket är all-time-high på järnvägssidan. Aldrig någonsin tidigare har man gjort så många underhållsarbeten, trots att fler tåg än någonsin rullar på våra spår. Jag själv och andra som tycker om att ta tåget får påminna oss om att dessa banarbeten, även om de kan orsaka en och annan försening, är en förutsättning för att vi i framtiden ska få både tillförlitlighet och punktlighet på vår järnväg.

Allt det som nu sker är möjligt därför att man sett till att ha ökad genomförandeförmåga. Man har privata underhållsentreprenörer, och man har satt av 18 miljarder till drift och underhåll. Detta gör att man både klarar av basunderhållet och kan börja amortera av underhållsskulden. Jag tycker att det här är leverans på riktigt.

Herr talman! Under ett och ett halvt år ledde jag det interna arbete inom Kristdemokraterna som kallas samhällsbygge eller samhällsbyggnadskommittén. I maj, då partifullmäktige fattade beslut om våra förslag, gick vi i mål. Detta mynnade ut i 116 konkreta förslag inom områdena ekonomi, bostad, infrastruktur, energi, kompetensförsörjning och välfärd med växtvärk. Förslagen kommer nu att börja kommuniceras. Jag tänkte här i dag

lyfta fram ett av förslagen, som jag tror är av vikt när vi diskuterar Sveriges ekonomiska utveckling.

Jag vet att många i den här kammaren, inte minst bland Tidöpartierna, tänker på benchmarking när de hör mig. Det är någonting som jag tar upp i tid och otid. Kanske sitter det i mitt dna – jag är ju son till föräldrar som båda var egenföretagare och har hört diskussionerna och samtalen om hur man kan locka fler kunder till företaget och hur man ska klara konkurrensen.

Jag har själv aldrig varit egenföretagare, men jag var under cirka 15 år ordförande för Örebro SK Bandy. Bandy är den vackraste av vintersporter; det är där lirarna finns. Som ordförande i ÖSK Bandy fick jag jobba med att få debet och kredit att gå ihop, vilket var en bra förberedelse inför finansutskottet. Men jag minns kanske allra mest de 15 år då jag tränade pojk- och juniorlag. Flera av de killarna har spelat, eller spelar, i elitserien och har representerat Sverige på landslagsuppdrag utomlands. De var duktiga.

Det hände dock att vi fick stryk, och då gjorde jag det till en vana att bjuda motståndartränaren på en kopp kaffe. Jag försökte ta reda på hur de här killarna, som var lika gamla som mina killar, kunde ha kommit längre i utvecklingen och varför de gjorde det här bättre än vad vi gjorde. Jag ville veta hur de tränade, hur många gånger de tränade och vilka övningar de hade. Kalla det benchmarking, om ni vill.

I privat sektor är benchmarking helt självklart. Att ständigt jobba med att förbättra sig för att skapa ekonomiskt utrymme är någonting som även den offentliga sektorn kan inspireras av, även om förutsättningarna skiljer sig åt.

Fokus på utveckling och bättre arbetssätt är avgörande för att säkra välfärdens kvalitet och långsiktighet. När en kommun identifierar vad som kan göras billigare eller bättre frigörs resurser som kan återinvesteras i kärnverksamheter. Det ger också möjlighet att prioritera det som är viktigast för medborgarna, nämligen vård, skola och omsorg. Kommuner och regioner står i dag för en mycket stor del av de välfärdstjänster som vi medborgare värdesätter och är – eller kommer att vara – i behov av.

Vi kristdemokrater vill därför att riksdagen inrättar en revision av kommunal verksamhet, med Riksrevisionens arbete för statlig verksamhet som förebild, i syfte att ge stöd till och insyn i kommunsektorns effektiviseringsarbete.

Vi kristdemokrater ser ett stort värde i att kommunsektorns verksamhet kontinuerligt ses över och förbättras. Staten har sedan 1993 haft ett krav på löpande effektivisering av myndigheternas förvaltningskostnader. Vi anser att även kommunerna bör arbeta med ständig utveckling av sina arbetssätt, men till skillnad från ett statligt styrt effektiviseringskrav menar vi att det är kommunerna själva som är bäst lämpade att avgöra hur detta arbete ska ske. Det är i den lokala kontexten som behoven, förutsättningarna och möjligheterna till förbättring är tydligast.

Att låta varje kommun ta ansvar för sin egen effektivisering tror jag också främjar engagemang och träffsäkerhet i förändringsarbetet. Det är som Kristdemokraternas första partiledare, Birger Ekstedt, en gång sa: I kommunerna bygger vi Sverige.

Jag vill avsluta med att önska talmanspresidiet, tjänstemännen och inte minst finansutskottets fantastiska personal och alla kollegor i finansutskottet en riktigt fin sommar!

(Applåder)

I detta anförande instämde Cecilia Engström, Magnus Oscarsson, Kjell-Arne Ottosson och Larry Söder (alla KD).

Anf. 26 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att, som mina kollegor, redan nu önska alla en trevlig sommar. Det är en speciell känsla att stå och debattera budgeten. Vi är oftast bland de sista ut här. Riksdagen har redan ett slags sommarlovskaraktär när vi ger oss upp i talarstolen med dessa allvarliga diskussioner om både siffror och värderingar.

Jag vill än en gång tacka både finansutskottets personal och våra kollegor för ett mycket fint riksdagsår. Vi har debatterat hårt. Ibland har vi samarbetat väl. Ett stort tack!

Innan jag går in på den egentliga debatten vill jag även säga några ord om situationen i Ukraina, där det i dag finns mycket stora behov. Det finns en anledning till att fokus nu riktas mot konflikten i Mellanöstern och bomberna som regnar över människor där, men vi får inte till något pris glömma bort att ännu fler bomber faktiskt fortfarande regnar över Ukraina. Man är i akut behov av stöd från Europa och inte minst stöd från Sverige här och nu. Sverige har tredubblat hjälpen till Ukraina, och vi både kan och bör leda utvecklingen för att stärka Ukraina i ett läge där vi fruktar att president Donald Trump och den amerikanska administrationen inte ger det stöd som behövs för att Ukraina ska kunna vinna kriget. Putin ska inte belönas för sin blodiga aggression.

Jag går nu över till budgetpropositionen och själva budgetdebatten och kommer för Centerpartiets räkning att hålla fokus på frågor som tyvärr har fått ganska lite utrymme hittills i den här budgetdebatten: arbetslösheten och vad som är lösningen på arbetslösheten, nämligen att skapa jobb i växande företag.

Sverige är såklart ett fantastiskt land med stora resurser, högt välstånd och företag som erövrar världen även när nationalister och protektionister i olika länder lägger krokben för dem. Men vi är också ett land i arbetslöshetskris. Arbetslösheten är 8,7 procent. En halv miljon är arbetslösa – 513 000 personer.

Många har lyft fram livsöden här i dag, och det har varit mycket fint att lyssna på. Jag vill bidra till det genom att vi funderar på siffran 513 000 och alla människooöden bakom siffran. Så många är på undantag. 55-plus-sare – som det så fint heter; jag är själv en sådan numera – som förlorar jobbet efter en ganska lång karriär är för första gången på många, många år på grund av den väldigt höga arbetslösheten inte längre säkra på att snabbt få ett annat jobb. Det är en helt ny situation för väldigt många människor i vårt land. Många, många unga får inte den start i livet som de behöver, något som tyvärr är alldeles för återkommande i Sverige. Barn som till skillnad från sina skolkamrater inte ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen oroar sig och känner tyngden av detta.

Människor är nu arbetslösa längre och har svårare att komma tillbaka än förut. Vad gör det med hundratusentals människor? Vad gör det med grogrunden för kriminaliteten i vårt land? Vad gör det med utsatta människor i våra utsatta områden? Vad gör det med statens intäkter till välfärden, herr talman, när vi i stället för att få inbetalt tiotals miljarder från människor som går till arbetet får betala ut tiotals miljarder i bidrag?

Det går inte längre att ignorera arbetslöshetskrisen i Sverige. Det går inte att slå ned blicken, titta bort och inte prata om detta mer i en sådan här debatt. Dessutom är de sociala och regionala klyftorna stora. I vissa delar av landet är det en enorm brist på människor, medan det i stora delar av landet råder hög arbetslöshet och enorm utsatthet.

Arbetslösheten är nu en av västvärldens högsta. Ta in detta – inte bara en av Europas högsta utan västvärldens högsta! Arbetslösheten har stigit mycket stadigt och tydligt under de här två och ett halvt åren. Det råkar vara en speciell politisk tajmning, men det är också ett faktum att arbetslösheten under den här regeringen har stigit med långt över 100 000 personer medan den har fallit under samma period i resten av västvärlden.

Sverige ligger alltså 3 procentenheter, hundratusentals människor, över genomsnittet bland OECD-länderna. I länder som Nederländerna och till och med i USA under Trump är arbetslösheten hälften av vad den är i Sverige. Det här går inte att förklara bort!

Ännu allvarligare är detta eftersom vi vet vad det är som på riktigt ger resultat när det gäller att bekämpa en sådan här arbetslöshetskris. Vi i Centerpartiet är kanske tjugatiga som ofta upprepar detta, men det är genom att små och växande företag, de som skapar fyra fem jobb, får möjligheten att vara motorn i svensk ekonomi som vi kan besegra den här arbetslöshetskrisen. Det behövs förändring! Vi måste stå upp här i kammaren, i svensk politik, för företagande, kreativitet, jobbskapande och entreprenörskap och tro på dynamiken och tillväxten i samhället igen.

Vi i Centerpartiet vill vara konkreta. Regeringen har nu gång efter annan sagt att man står upp för jobb och tillväxt. Men det är lite grann som berättelsen om Mäster Skräddare som ska sy en rock åt sin uppdragsgivare. Första gången kommer han tillbaka och säger att det bidde ingen rock. Och det bidde heller ingen riktig tillväxt eller arbetslöshetspolitik, utan i stället bestämde man sig för att det här är väldigt praktiskt: Vi kan höja kostnaderna och ta bort de sänkta arbetsgivaravgifterna för att anställa unga i små företag, och vi kan ta bort det sänkta sjuklöneansvaret. Det blir alltså ingen rock den här gången, men det kanske blir ett par byxor nästa gång, för nu kommer vi att tillsätta en tillväxtkommission.

I berättelsen säger sedan skräddaren att det bidde tyvärr inga byxor heller. Och Tillväxtkommissionen kommer med en massa rekommendationer, men man gjorde inte speciellt mycket av det. Det bidde en liten vante.

Men vanten då, Mäster Skräddare? Nu är det ju ändå kris i världsekonomin, något som också har nämnts av föregående talare. Våra företag har svårt att anställa, och de tyngsta prognosmakarna har sänkt tillväxtprognoserna med en halv procentenhet. Krisen står för dörren. Efter två år av stigande arbetslöshet och ökade problem är det väl tid att agera i stället för att höja kostnaderna?

Nej, då kommer man i budgeten tillbaka med en liten tumme. Det har knappst nämnts av någon i debatten. Det är en väldigt fin tumme. Det är ett höjt rotavdrag. Jag tycker jättemycket om det, men det bidde likväl bara en tumme.

Här vill vi i Centerpartiet göra en kursändring. Det är dags att sänka kostnaderna för att anställa. Det är dags att minska krånglet för svenska företag.

Det är dags att satsa fullt ut på kompetenshöjande åtgärder hela vägen. Det är allt från en tuff och hjärtlig integration av dem som inte har svenskan så att de får en jobbsvenska som de kan visa så att de intensivt kan komma in i samhället och hela vägen till att vi sänker arbetsgivaravgifterna med 16 miljarder kronor upp till medianlönen på 35 600 kronor och dessutom för de tio första anställda så att de små företagen kan växa. Vi måste börja göra något åt den här krisen.

Vi i Centerpartiet står också för en grön tillväxt. Det handlar om att sänka elskatten för att få upp mer vindkraft och göra det möjligt för vanligt folk att köpa gröna bilar.

Vi står för att göra något i stället för att bara prata om landsbygden. Vi har nu stora klyftor i välfärd, skola, vård och omsorg mellan stad och land i vårt land. Vi vill investera fullt ut i landsbygden under nästa period med 50 miljarder kronor så att vi sätter pengar bakom orden och verkligen prioriterar landsbygden.

För att få resurser till detta och få igång tillväxten måste vi komma åt arbetslösheten. Därför, herr talman, är det dags att vi tar arbetslöshetskrisen på allvar och gör det som konkret gör skillnad.

Det handlar om att sänka kostnaderna för företagen, att minska krånglet, att öka kompetensinsatserna och att få ned arbetslösheten till anständiga nivåer igen. Därmed yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation mot regeringens förslag.

Anf. 27 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Utifrån anförandet och vilken politik som Centerpartiet har presenterat i sin budgetmotion i höstas och sin vårbudgetmotion funderar jag på var man bäst kan få genomslag för sin politik.

I förra veckan när det var partiledardebatt sa Rickard Nordin, som representerade Centerpartiet: "Herr talman! Det relevanta är vad man vill i svensk politik, inte vem man vill det med och hur man gör det."

Det fick mig att fundera, reagera och bli lite hoppfull. När jag tittar på Centerpartiets nuvarande budgetmotion och vårbudgetmotion är det tydligt att ni är en udda fågel tillsammans med V, S och MP.

Om ni nu resonerar som Rickard Nordin säger undrar jag om Martin Ådahl tänker på samma sätt. Skulle ni då inte få genomslag för mer av er politik tillsammans med liberala och borgerliga partier i riksdagen?

Anf. 28 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tror nog att ledamoten Cecilia Rönn slår in öppna dörrar när hon säger att vi inte skulle göra det tillsammans med Liberalerna. Det var precis det vi gjorde tillsammans. Det är också det som är den slående skillnaden.

När man har viljan och inriktningen att ta tag i strukturproblemen i Sverige, att satsa på företagen, att få ned arbetslösheten och att vända den extremt utsatta sociala situation och situation för tillväxten som skapats av dagens politik är det viktigt att man lägger förslag om en sådan politik på bordet.

När vi gjorde det tillsammans, Liberalerna och Centerpartiet, nästan mot alla odds efter valet 2018, fick vi igenom 20 miljarder i skattesänkningar. Det var då arbetslösheten gick ned.

Det var inte alltid den politik som Socialdemokraterna ville föra. De fick överlåta delar av företagspolitiken, tillväxtpolitiken och jobbpolitiken, som vi tyckte i varje fall, till Centerpartiet och Liberalerna. Det här skapade en ny riktning för Sverige.

I dag sitter ni tillsammans med dem som på papperet vill ha alla de här sakerna. Men vad har hänt? Ni har höjt skatterna och kostnaderna för företagen. Ni har höjt sjuklöneansvaret för de minsta företagen. Ni har höjt arbetsgivaravgifterna för de utsatta unga med 14 miljarder kronor.

Jag kan verkligen hålla med Rickard Nordin. Det är vad man vill med besluten, vilka förslag man lägger på bordet och framför allt vad man står upp för som gör skillnad.

Sedan spelar sällskapet också en viss roll. Det är helt uppenbart att Sverigedemokraterna inte är ett tillväxtvänligt och företagsvänligt parti. Ni har hamnat i dåligt sällskap. Men visst är det vad man står upp för som är viktigast.

Anf. 29 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Jag håller med om att vi fick igenom många bra reformer i januariavtalet. Det är också viktigt att kunna ta ansvar när det behövs.

Med det avtal som vi är i nu, Tidöavtalet, tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna får vi igenom väldigt mycket viktig politik. Vi löser många stora samhällsproblem.

När man tittar på Centerpartiets budgetmotion ser man att den är väldigt mycket mer lik dem på den borgerliga sidan än kompisarnas på vänstersidan.

Vi reformerar skolan i grunden för att få tillbaka kunskapsskolan. Jag kunde bara nu i dag i en debattartikel i Aftonbladet läsa att er partiledare går fram med snarlika förslag.

Vi lägger grunden för klimatomställningen. Vi har fått igenom växestödet för små företag. Det vill vi gärna fortsätta att utveckla. Vi sänker marginalskatterna, och vi har lagt fram den största forskningspropositionen någonsin.

Vi har också satsat väldigt mycket på regionalt yrkesvux, korta kurser på yrkeshögskolan och olika typer av vuxenutbildningar.

Vi ger Arbetsförmedlingen och kommuner med hög arbetslöshet pengar för att fler unga ska kunna få sommarjobb. Vi har remitterat förslag om sänkt bolagsskatt och sänkt elskatt.

Nog gör vi många saker både för en bra företagspolitik och för en tillväxtpolitik för att vi ska få igång hjulen. Nu är det lågkonjunktur. Då är det viktigt att satsa på både kort och lång sikt. Det gör vi med kortsiktiga satsningar och många satsningar på skolan.

Min fråga kvarstår: Är det inte så att Centerpartiet skulle kunna få igenom mer av sin politik och att Centerpartiet borde börja fundera lite mer

på sakpolitik för att få genomslag i svensk politik och inte vara en lame duck?

Prot. 2024/25:135
18 juni

Anf. 30 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska börja. Vi vill verkligen ha med Liberalerna i en annan konstellation. Samtidigt smärtar det mig att ta upp alla dessa områden där vi hade kunnat göra så mycket tillsammans om ni hade valt ett bättre sällskap.

Ta klimatpolitiken, som ni har ansvar för. Vi har i det här läget rusande utsläpp samtidigt som vi har en dålig tillväxt i stället för en stark tillväxt och fallande utsläpp.

Ni har helt gett upp alla de olika klimatförslag som skulle göra att Sverige skulle lysa som ett grönt föredöme över världen och inte kommit med någonting annat i stället.

Vi kan titta på skolan, som nämndes. Det är bra att ha ambitionen. Men samtidigt minskar man resurserna till skolan i reala termer. Många skolor borde stå starka i det här läget. De har i stället utsatts för utslagning och dessutom på vissa ställen för kriminalitet bland unga och till och med bland barn. Skolan är försvagad.

Än en gång: Det bidde bara en tumme. Det saknas en riktig tillväxtpolitik. Det smärtar så mycket att vi inte kan göra detta tillsammans. Vi skulle också behöva en riktig landsbygdspolitik för hela landet – inte bara en massa ord om det.

Allt detta hade vi kunnat göra tillsammans, men i stället bidde det bara en tumme. Om det är någon som är lame duck i någon regering – vilket på riktigt gör mig ledsen och inte ett dugg glad – är det tyvärr Liberalerna i den här Tidöregeringen.

(Applåder)

Anf. 31 CECILIA RÖNN (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I dag debatterar vi finansutskottets betänkande om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Vår ekonomiska politik är inriktad på att rusta Sverige för framtiden och bygga konkurrenskraft. Det handlar om att pressa tillbaka arbetslösheten, erbjuda utbildningar som företag behöver och möjliggöra tillväxt. Det börjar med skolan, och det fortsätter med företagen.

Varför är det då så viktigt med den ekonomiska politiken? Jo, det är genom ett rimligt skattetryck och genom politik som uppmuntrar och möjliggör företagande och tillväxt som vi får mer skattepengar till staten, regionerna och kommunerna. Det är med de här pengarna vi kan skapa en välfärd – ett skyddsnät utan hål för den som faller så att man kan landa mjukt men inte hållas kvar.

Det är med skattepengar vi kan bygga ett starkt försvar, ett rättssystem som gör att vi kan känna oss trygga och fria och en stark välfärdsstat som är stark på rätt ställen och som inte lägger sig i det den ska hålla sig borta från. Det är dessa förutsättningar som behövs för att på riktigt ge alla barn i vårt land en ärlig chans – en chans att lyckas med skolan, att få sitt drömmjobb, att bilda familj och att spara ihop till sitt drömboende.

Det är med de här förutsättningarna som alla människor på allvar får en chans att forma sitt liv oberoende av vilken bakgrund man har, var man

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

bor eller vilket kön man har. Det ska inte spela någon roll var man kommer från; det spelar roll vart man ska.

Jag och Liberalerna vill att alla barn ska kunna känna framtidstro och hopp om att deras liv kommer att bli bra och att de kan sluta skolan med godkända resultat och se fram emot ett fint sommarlov och sitt sommarjobb som ger ovärderliga erfarenheter. Det är ett sådant Sverige jag vill ha. Därför behöver vi en ansvarsfull ekonomisk politik som främjar tillväxt, företagande, utbildning och arbete.

Därför, fru talman, vill jag börja med skolan. Skolan är grunden för individens frihet och Sveriges tillväxt. För oss liberaler kommer skolan alltid först. Det är genom en stark kunskapsskola som vi säkrar människors frihet och Sveriges konkurrenskraft. Det är i klassrummen som framtidens företagare, forskare och yrkesarbetare formas. Men det är fortfarande så att tusentals elever lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet. Det är inte bara ett svek mot barnen; det är också ett slöseri med Sveriges framtid.

Därför driver vi liberaler reformer för att återupprätta kunskapsskolan. Vi vill ha fler undervisningstimmar, rätt till egna läroböcker och ett tydligt kunskapsuppdrag i varje skola. Vi stärker läraryrkets status, reformerar betygssystemet, minskar den administrativa bördan för lärare och skapar lugn och ro i klassrummen. Vi står fast vid att staten borde ta huvudansvaret för skolan. Kunskap är viktigt, och det ska inte vara beroende av vilket postnummer man har.

Herr talman! Skolan slutar inte vid gymnasiet. I lågkonjunktursen spår ser vi hur arbetslösheten stiger. Samtidigt skriker företagen efter kompetens och vill anställa och växa. Därför gör vi riktade satsningar på yrkes- högskolan och korta yrkesinriktade utbildningar som ska möta företagets kompetensbehov. Det är utbildningar som leder till jobb och som samtidigt bygger Sveriges tillväxtmöjligheter.

Det är företagen som skapar jobben. Därför är ett starkt näringsliv en förutsättning för både välfärd och självförverkligande. Liberalerna driver på för en politik för starkt konkurrenskraft. Vi vill ha lägre skatter på arbete och företagande, förenklade regler och starkare incitament för innovation och investeringar.

Vi genomför nu skattesänkningar för forskningsintensiva företag, vi förbättrar expertskatten och vi skapar fördelaktiga regler för personaloptioner. Vi sänker skatten för att anställa för de minsta företagen genom växa-stödet, och vi höjer omsättningsgränsen för moms. Vi vill också fortsätta att utveckla växa-stödet så att det ska omfatta fler. Det är politik för jobb och ökad produktivitet.

Men det slutar inte där. Vi vill göra ännu mer. Vi vill till exempel sänka bolagsskatten, utvidga växa-stödet, som jag sa, och sänka elskatten.

Konkurrenskraft handlar nämligen också om tillgång till energi till stabila priser årets alla dagar och timmar. Här är regeringens besked tydligt: Ny kärnkraft ska byggas, gärna i min hemkommun Varberg på sajten Ringhals. Här är regeringens besked tydligt. Kärnkraften måste till för att vi ska kunna stärka svensk konkurrenskraft. Det stärker industrins möjligheter och är avgörande för den gröna omställningen.

Dessutom satsar regeringen på viktiga områden som Klimatklivet och Industriklivet för att hjälpa näringslivet att ställa om och göra Sverige till en fossilfri nation. Det är genom innovation och utveckling som vi sam-

tidigt kan stärka vår konkurrenskraft, exportera kloka lösningar internationellt och fasa ut de fossila bränslena.

Den gröna klimatomställningen och ekonomisk tillväxt går hand i hand. Alla kan bidra till klimatomställningen. Det görs på makronivå och på mikronivå. Därför är jag glad över att Liberalerna har drivit på för att möjliggöra och underlätta exempelvis arbetspendling med kollektivtrafik, vilket föreslås i en promemoria i en av skatteremisserna. Det handlar om att införa en skattelättnad för förmån av periodbiljett för resa med kollektivtrafik.

Sveriges framtid avgörs av vår förmåga att förnya oss. Vi måste både satsa på forskning och attrahera utländska talanger. Därför såg vi till att regeringen nu har presenterat den största forskningspropositionen med fokus på excellent forskning. Liberalerna vill göra Sverige till en magnet för världens bästa hjärnor. Det handlar om arbetskraftsinvandring, om enklare regler för forskare och startups och om att bygga ett utbildningssystem i världsklass.

Fru talman! Den ekonomiska politiken måste samtidigt vara långsiktigt hållbar. Regeringen och Liberalerna står fast vid balansmålet, men vi ser samtidigt hur exceptionella geo- och säkerhetspolitiska omständigheter kräver mer av oss. Vi måste genomföra stora försvarsupprustningar för att möta Natos mål och säkra freden i Ukraina och hela Europa. Därför är tillfälliga avvikelser nödvändiga.

Men det hade aldrig varit möjligt om det inte vore för Anne Wibble, den första kvinnliga finansministern, som dessutom var folkpartist. Hon tog över de svenska statsfinanserna, som hade drivits till botten av ett vårdslöst socialdemokratiskt styre med en snabbt ökande låneskuld. Hon lade grunden för det finanspolitiska ramverk som vi i dag säger har tjänat oss väl. Hon fattade tuffa men viktiga beslut om att sanera och reformera Sverige så att vi senare under 90-talet kunde sätta igång vår ekonomiska tillväxt och bygga ett rikare och starkare Sverige. Det var Anne Wibble, inte Göran Persson, som städade upp i svensk ekonomi.

Fru talman! Det har varit några tuffa år nu med hög inflation och räntor och reallöner som har minskat kraftigt. Riksbanken, regeringen och landets löntagare har tagit ett stort ansvar för att pressa tillbaka inflationen och komma tillbaka till normala nivåer igen.

Regeringen har i de budgetar vi hittills har lagt fram tänkt på vad som är viktigt på kort sikt men också på lång sikt. Vi har stöttat de utsatta hushållen samtidigt som vi har fokuserat på att reformera skolan, erbjuda utbildningar för vuxna och förbättra villkoren för företagen och för klimatomställningen. Samtidigt har vi lyckats hålla oss till det finanspolitiska ramverket.

Oppositionen har i sina anföranden före mig svartmålat det mesta. Men när man analyserar deras budgetar ser man att de spretar ordentligt och att det är stora utgiftsökningar, ibland utan konkreta finansieringar. Att lova guld och gröna skogar till alla samtidigt som man kommer med diffusa finansieringsförslag som bankskatt och beredskapsskatt är inte seriöst. Det är lätt att kritisera när man inte behöver ta ansvar för helheten, jämka ihop sig med andra partier eller följa ramverken. Det enda vi med säkerhet kan säga är att inget av oppositionens förslag kommer att bli verklighet.

Fru talman! Den liberala politiken utgår från varje människas rätt att forma sitt eget liv. För att den friheten ska bli verklig krävs en skola som

rustar varje elev, ett samhälle där det alltid lönar sig att arbeta och ett näringsliv som ges förutsättningar att växa.

Vi liberaler vet att välstånd inte skapas genom att staten försöker fördela det som finns utan genom att människor ges möjlighet att skapa mer. Vår ekonomiska politik bygger på tillit till individen, respekt för marknadens kraft och insikt om att kunskap är nyckeln till både frihet och framgång.

Därför ställer vi oss bakom detta betänkande. Det är en politik som stärker Sverige – genom skola och genom företag.

(Applåder)

Anf. 32 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! De svenska hushållen har prövats hårt ekonomiskt de senaste åren. Vi befinner oss i en utdragen lågkonjunktur, med stora konflikter i omvärlden. Den oro som präglar världsekonomin till följd av konflikterna och Trumps nya intåg i politiken påverkar också Sverige i hög utsträckning. Arbetslösheten har nått nivåer som inte setts sedan efterdyningarna av finanskrisen. Stor osäkerhet om framtiden gör hushållen försiktiga, och ekonomin får ingen fart.

I detta läge behövs en kraftfull konjunkturpolitik som skulle kunna ge människor hopp och framtidstro. Det misslyckas regeringen med, minst sagt.

Min och Miljöpartiets kritik mot regeringens ekonomiska politik består huvudsakligen av tre punkter.

För det första saknar regeringen helt en politik för människors trygghet i vardagen. Då pratar jag inte om brottsbekämpningen. Här tar regeringen i med hårdhandskarna, vare sig det fungerar eller inte. Gängen måste bort från gatorna och från våra barn. Där är vi helt överens. Men nu verkar det vara viktigare att visa kraft än att vidta de rätta åtgärderna.

Det jag menar med trygghet är också hjälp till hushållen i kostnadskrisen. Trots inflation och höga räntor har vanliga hushåll inte fått någon hjälp. Civilsamhället har nu länge larmat om att allt fler behöver hjälp att sätta mat på bordet till sina barn och faktiskt också ha råd och möjlighet att själva äta.

Detta verkar regeringen inte lyssna på. Snart sänker man i stället bostadsbidraget ytterligare med upp till 2 000 kronor för de familjer som skulle behöva det allra mest. Samtidigt tvingas Sveriges sjuka betala mer för sina mediciner, vilket gör att många inte har råd att ta dem. Det skapar naturligtvis stort lidande och på sikt ännu mer kostnader för vården. Det här är ganska uppenbart. Att regeringen just nu väljer att gå fram med dessa försämringar är ingenting annat än skamligt.

Miljöpartiet vill i stället stärka jämlikheten i Sverige. I stället för regeringens orättvisa skattesänkningar – orättvisa på det sättet att skatten sänks otroligt mycket mer för dem som redan har mer – vill vi omfördela för att minska klyftorna: bättre stöd till barnfamiljer genom höjt bostadstillägg och ett extra barnbidrag.

Ekonomisk rättvisa är grunden för ett hållbart samhälle och ett samhälle som håller ihop. Regeringens politik gynnar dem som redan har, men vi vill att resurserna ska gå till dem som behöver dem mest.

För det andra saknar regeringen en politik för välfärden. Det har varit tydligt under åren sedan Tidöregeringens tillträde att regeringen inte har

någon ambition att stärka välfärden. Det vi har sett är i stället en svältkur. Köerna är långa, och det är svårt att få människor att orka arbeta kvar. Det enda man egentligen gjort är en utredning om statlig styrning, ett förslag som nu kastats i papperskorgen.

Samtidigt som regeringen alltså prioriterar stora skattesänkningar för höginkomsttagare går välfärden på knäna. Det saknas pengar till skolan, vården och omsorgen. Ska det verkligen vara så i ett av världens rikaste länder?

Miljöpartiet vill bryta den här nedskärningspolitiken. Vi föreslår i stället mer pengar till vården, skolan och socialtjänsten. Där behöver mycket göras för att vi ska kunna få ett effektivt arbete för att fånga upp de unga som annars riskerar att hamna i gängens klor, ett arbete som måste ske tillsammans med skolan och polisen. Tryggheten börjar i en fungerande vardag. Det är i klassrummet och på vårdcentralen det avgörs om Sverige håller ihop.

För det tredje misslyckas regeringen med viktiga framtidsinvesteringar, särskilt i klimatet. I ett läge där Sverige borde investera för att möta klimatkrisen, energieffektivisera bostäder, bygga ut kollektivtrafiken och skapa gröna jobb väljer regeringen nedskärningar och fossilsubventioner. Det är allvarligt.

Något som lägger ytterligare sten på börda är att Sverige samtidigt som vi haft en svag ekonomisk utveckling har ökat utsläppen av växthusgaser kraftigt. Detta är en direkt följd av regeringens ekonomiska politik, som har ökat mängden fossilt i bensin och diesel. Tidigare i morse kom nyheten att utsläppen ökade med 7 procent under 2024. Det är faktiskt helt galet.

Jag hörde ledamoten från Liberalerna stå här och tala om hur stolta de var över att de tog tag i klimatkrisen, men det vore fint om det också kunde visa sig i reda siffror. Edward Riedl stod också nyss här i talarstolen och skröt om detta. Men politiken leder rakt i fördärvet. Det är rent ekonomiskt oansvar att bromsa omställningen – inte bara för klimatet utan också för jobben. I stället för att agera som om det inte fanns någon morgondag hade man kunnat investera för klimatomställning och jobb i hela landet.

Det är just det vi i Miljöpartiet föreslår. Vi föreslår historiska investeringar i klimatomställningen: mer pengar till kollektivtrafik, energieffektivisering av bostäder, klimatsmarta industrier och gröna framtidsjobb. Klimatpolitik är nämligen också regionalpolitik och jobbpolitik. Detta är investeringar som både minskar utsläppen och stärker en ekonomi som nu haltar.

Men döm om min förvåning när Moderaterna i stället för att stå upp för näringslivet och investeringar i viktiga framtidsbranscher böjer sig för Sverigedemokraterna och underlåter att agera för att rädda kvar batteritillverkning som skulle kunna ge Sverige och Europa kontroll över en viktig pusselbit i omställningen. Uppenbarligen är inte det så viktigt, åtminstone inte lika viktigt som att hålla Sverigedemokraterna på gott humör – och hur de resonerar hörde vi ju tidigare från Oscar Sjöstedt i talarstolen.

Men tillbaka till klimatet. Vi måste agera på klimatförändringarna. Läget är oerhört allvarligt, och om det finns någon i regeringen som tror på forskning och vetenskap är det nu dags att höja sin röst mot den politik som förs.

Om läget för världen är allvarligt nu, vilket är uppenbart för alla, kommer det bara att bli värre om vi inte hanterar klimatkrisen. Att skjuta en

nödvändig investering på framtiden undergräver bara våra möjligheter att agera framåt. Men det finns egentligen inga alternativ. Utsläppen måste ned.

För att sammanfatta, fru talman: Vi i Miljöpartiet vill se ett effektivt och rättvist konjunkturpaket som vilar på tre ben – stärkt ekonomi för hushåll med små marginaler, en klimatomställning som skapar jobb och företag samt kraftfulla åtgärder för dem som står utanför arbetsmarknaden.

I dag har vi en mycket stor arbetslöshet, samtidigt som många tjänster inte blir tillsatta för att det saknas rätt kompetens hos de arbetslösa. Tänk om regeringen i stället för att jaga människor med hot om fattigdom hade satsat på att erbjuda utbildning och träning! Tänk vilken vinn-vinn det skulle vara!

En annan uppenbar vinn-vinn vore att rikta in den ekonomiska politiken på att göra en rättvis grön omställning. Det skulle stärka konkurrenskraften samt skapa nya jobb och samhällsutveckling i hela landet. För att bygga ut de gröna alternativen behövs det just nu stora investeringar i framtidens koldioxidneutrala ekonomi, till exempel energieffektivisering och ren, förnybar energi. Det behöver vi alla, och det är inte att kasta pengar i sjön.

Om den ekonomiska politiken inriktas på att gynna transporter med tåg och kollektivtrafik och att göra det möjligt för fler att byta till elbil, då sänker vi utsläppen. Också det skapar arbeten och framtidstro. Men utsläppen måste ned också i andra sektorer. Därför vill vi behålla flygskatten och införa skatt på privatjet.

En rättvis omställning innebär en omställning bort från det fossilberoende samhället, och det går hand i hand med en politik som utjämnar livschanser för att göra samhället mer jämlikt. I stället för ökade subventioner i rotavdraget bör den ekonomiska politiken inriktas på träffsäkra åtgärder som stärker ekonomin för hushåll med små marginaler genom, som jag sa tidigare, en extra utbetalning av barn- och studiebidrag och ett höjt tillägg i stället för sänkning av bostadsbidraget för barnfamiljer.

Det gläder mig att Moderaterna nu verkar se lidandet i Gaza. Kanske kan vi få ett beslut på plats om ett humanitärt bistånd genom UNRWA, det vill säga det UNRWA som kan göra jobbet mest effektivt.

Regeringens egen reformagenda pekar mot detta, det vill säga effektiviteten. Det är motsatsen till det vi ser nu. Sida verkar styras från UD via sms, och hur länge ska det få fortsätta?

Just nu ser det verkligen mörkt ut, men tillsammans kan vi förändra det. Vi här i kammaren vet att det går att bygga ett bättre samhälle, både för oss som lever nu och för dem som kommer efter. Med Miljöpartiets ekonomiska politik klarar vi inte bara klimatomställningen, utan vi bygger också ett grönt samhälle med jobb och framtidstro för både människa och miljö.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 4.

Jag önskar kammaren, mina kollegor och vårt fantastiska kansli en glad sommar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen (MP).

Fru talman! Det finns ont och gott, rätt och fel, de som gör rätt och har rätt, de som har fel och gör fel. Otivvelaktigt är det så. Men inför vissa saker är ändå alla människor lika.

I en värld som präglas av alltmer krig och elände är det nästan svårt att stå här och ta in vilket bottenlöst elände, lidande och sorg det är för många familjer runt om i världen att säga god natt till sina barn utan att veta om det ska komma missiler under natten. Det är svårt att ta in, men det är så världen ser ut.

De problem vi, och andra delar av världen som inte är direkt berörda av kriget, drabbas av är små i jämförelse men ändå betydande. Det råder ett mycket oroligt och svårt läge i världsekonomin, och onekligen slår det med kraft också mot europeisk och svensk ekonomi.

Ibland säger man att man ska hålla två tankar i huvudet samtidigt, men det räcker inte i de här fallen. Vi befinner oss i ett mycket svårt och komplicerat läge. Det är inte bara det oroliga och allvarliga läget i vår omvärld som skapar utmaningar här hemma i Europa och i Sverige. Nyligen har vi gått igenom en period av hög inflation.

Få saker har så betydande skadeverkningar i ekonomin och människors vardag som inflationen, där värdet av ett helt arbetsliv urgröps snabbt och där värdet av att ställa klockan och gå till jobbet på morgonen snabbt urgröps. Vi har under lång tid inte bara i Sverige utan i stora delar av västvärlden och Europa haft svårt att komma upp på de tillväxtnivåer, den ekonomiska förbättring, som vi historiskt varit vana vid. Här hemma i Sverige har vi sett hur vi på område efter område har förlorat kontroll över det som en gång i tiden var ett av världens tryggaste och bästa länder.

Det har varit fråga om ett migrationsåtagande som vi uppenbarligen inte har klarat av. Det har också handlat om att man inte har lagt tillräcklig kraft och tillräckliga resurser på att möta förändringarna. Polisen har inte fått tillräckliga befogenheter eller resurser. Man har inte upprätthållit kontroll över sådant som vem som befinner sig i landet eller vår folkbokföring. Problemen har helt enkelt hopat sig. Det har varit fråga om saker som har skett runt om i världen, saker som vi inte har tagit ansvar för i Sverige och saker som vi tillsammans i våra västerländska europeiska demokratier inte har fattat de rätta besluten om.

Nu måste vi lösa detta. Nu måste vi vara riktigt bra igen. Inget av problemen kommer att gå över snabbt eller fixa sig av sig självt. Men det går att fatta bättre beslut nu och framöver och gradvis komma tillbaka till både en värld och ett land som fungerar så som vi vill att de ska göra.

Nyligen har vi sett studenter med svenska flaggor och sång – unga människor som lägger hopp om en bättre framtid för sina fötter. Det är fina bilder, glada minnen och härliga dagar.

Nu har många människor arbete framför sig. Det är en krävande tid då människor i äldreomsorgen ska försöka erbjuda det lilla extra till de gamla människor som vill komma ut på sommarpromenad. Sjukhus ska hålla öppet. Vägarbeten ska nu göras. Poliser ska samlas kring våra nöjesplatser och träffpunkter i sommar för att se till att det är ordning och reda. Det finns också en och annan som ser fram emot en skön semester.

Det är något alldeles speciellt med arbete, fru talman. Det handlar om att få göra sitt eget liv bättre, att få försörja sin familj och känna tillhörighet och samhörighet. Det handlar givetvis också om allt det man gör för andra människor när man arbetar genom de tjänster man utför, de promenader som blir av på äldreboendet, de händer, armar och ben som gipsas på sjukhusen, de operationer som utförs, undervisningstimmar i skolan, elever som får en bättre framtid och vägar som ska byggas.

Det finns ingen annan väg ut ur de problem som finns, och det finns ingen annan väg in i en bättre framtid än att så många som möjligt gör så mycket som möjligt för varandra och sig själva genom arbete.

Den här regeringen har börjat ta tag i och lösa Sveriges problem. Vi måste uppvärdera värdet av att arbeta. Ingenting blir bättre av sig självt. Det blir bättre för att man gör det bättre. Då är det viktigt att de som gör saker får lön för mödan.

För en vanlig familj har vi sänkt skatten med nästan 23 000 kronor per år. Det betyder mycket att man får lön för mödan. För dem som bestämmer sig för att ta extrapass, jobba hårdare, utbilda sig längre eller lägga ned fler timmar på sitt företag har vi tagit bort avtrappningen i jobbskatteavdraget. Det innebär betydande ekonomiska tillskott för att göra sådant.

Vi har också riktat resurserna dit där samhällets behov är som störst, det vill säga nästan 50-procentiga ökningar under den här perioden till rättsväsendets samlade resurser. Det behövs därför att våra gator och torg och våra liv har blivit mer otrygga. Då måste politiken klara av att prioritera resurser och ansträngningar dit där behoven är som störst.

Ännu större ökningar, men helt nödvändiga sådana, sker på försvarsområdet mot bakgrund av den mycket tråkiga utveckling som sker i omvärlden. Vi tar också steg för att Sverige framöver ska fungera bättre. I stället för nedläggning av vår baskraft tar vi nu steg för att bygga ny kärnkraft i Sverige. Vi behöver finansiera fler nya spännande företag som skapar jobb och högre löner. Då är det viktigt att det finns kapital för det. Vi förbättrar villkoren att spara på investeringssparkonto så att vi ska kunna bygga vidare på en av Sveriges främsta styrkor.

Vi förbättrar hushållsekonomin, inte bara genom sänkta skatter och resurser till de hushåll som har de tuffaste ekonomiska marginalerna utan också genom att ta ned kostnaden för att tanka bilen. Det är nödvändigt för att man ska kunna leva i hela landet, ta hand om sin familj, skjutsa sina barn och besöka sin mamma på äldreboendet men också för att dämpa kostnadsutvecklingen för svenska företag.

Det är alltså möjligt att vända den här utvecklingen. Det är inte enkelt, men med hårt arbete är det möjligt.

Med den här budgeten gör vi det man bör göra i ett konjunkturellt svårt läge. Vi tillförde 60 miljarder kronor i höstbudgeten. Vi tillförde nu ytterligare 11,5 miljarder kronor. Det är klassisk konjunkturpolitik. Det handlar om att dämpa arbetslöshetens effekter och ge fler människor möjlighet till en nystart i vardagen genom satsningar på utbildning. Det handlar om att satsa på vägunderhåll och infrastrukturprojekt som skapar både sysselsättning och på sikt ett bättre fungerande land.

Vi höjer möjligheten att göra rotavdrag för att dämpa de effekter vi ser när byggandet har gått ned i ett svårt konjunkturellt läge.

Vi behöver höja blicken och fortsätta lösa Sveriges stora och långsiktiga problem. Två saker bör dominera den utmaningen, fru talman. En är att se och fullt ut förstå de stora behov som Sverige står inför när det kommer till investeringar. Det behövs investeringar i vatten- och avlopssystem. Det behövs investeringar i ny baskraft. Och det behövs investeringar i vårt militära försvar.

Då behövs en politik som klarar av att prioritera. Om man inte gör det, om man samtidigt lovar allt till alla eller åtminstone mycket till många, riskerar man inte bara att gå miste om de stora investeringar som behövs; man riskerar också att inflationen kommer tillbaka och återigen ger sig på människors plånböcker.

Om investeringarna är en sak är den andra saken att läka ihop Sverige. Här finns också de största ekonomiska vinningarna att göra. Det bästa man kan göra för ett lands ekonomi är att flytta en person från att behöva bidrag till att vara med och bidra. Jag vågar säga att det är det enskilt bästa man kan göra för en människas liv, fru talman. Att flytta runt människor mellan olika bostadsområden eller olika skolor löser inga problem på lång sikt. Men att flytta en människa från bidrag och utanförskap till arbete och gemenskap förbättrar i grunden ett land.

Vi har inte gett upp om att Sverige igen kan bli *ett* land med samhörighet, gemenskap och en gemensam bild av att vi kan skapa oss en bättre framtid. Det är inte så i dag. Det är dags att se problemet i vitögat. Sverige har glidit isär i en tvådelad värld.

De av oss som tillhör och känner samhörighet har en idé om att det här är mer än bara en liten plats på jorden, att Sverige är någonting. Det spelar ingen roll var man är född, vilken gud man tror på eller var i landet man bor. Man kan ändå känna att vi är Sverige. Vi är förvisso olika varandra och har lite olika drömmar, ambitioner och förmågor, men vi har också en idé om en gemenskap.

Sedan har det blivit så att vissa människor antingen inte alls känner så eller skulle vilja känna så men känner att det är en hopplöst svår sak att uppnå, att man inte klarar av att nå dit. Den största utmaningen vi behöver lägga framför oss är att få ihop det här landet till ett igen, att få alla människor att ta det ansvar som krävs och känna den gemenskap som behövs.

I detta vill jag särskilt lyfta fram jämställdheten mellan män och kvinnor. Det är en särskilt viktig utmaning för Sverige framöver. Det utanförskap vi har slår mot jämställdheten för dem som drabbas. De hade hoppats på ett nytt och bra liv i ett nytt land med andra regler, men de har fastnat inlåsta i lägenheter eller åtminstone i stort eller absolut beroende av männen i deras närhet. De som befinner sig där befinner sig så långt ifrån den svenska idén om jämställdhet man kan komma. Här behövs fler insatser. Här behövs motprestationskrav. Här behövs aktivering på heltid. Här behövs vägar in i det svenska samhället.

Kvinnor drabbas också hårdast av konsekvenserna, som skolmisslyckanden, stök i skolan, äldreomsorg som inte fungerar och när brottsligheten har ätit sig in på gator och torg och rädslan sprids i bostadsområdena. Då är det tufft för alla de kvinnor som känner rädsla för att vistas ute i sina bostadsområden, som oroar sig för sina barn eller som på annat sätt får sin frihet och trygghet beskuren.

Därför behövs mer åtgärder för att bekämpa utanförskapet, för att stärka jämställdheten både för dem som befinner sig i utanförskap och för dem som drabbas av utanförskapets konsekvenser.

Vi måste också stärka jämställdheten genom att säkerställa att inflationen inte kommer tillbaka. Inte i alla men i många familjer är det kvinnor som tar det största ansvaret för hushållsekonomin. De planerar så att pengarna ska räcka till såväl mat som veckopengar, födelsedagspresenter och de behov som finns i familjen och i släkten. Om inflationen kommer tillbaka blir den uppgiften hopplöst svår.

Många kvinnor är också ensamstående med barn eller har de lägsta pensionerna. Om inflationen tillåts komma tillbaka i ekonomin är det deras livsförutsättningar som försämras mest.

Vi måste också slå hårdare slag för jämställdheten genom att i tider med behov av stora investeringar säkerställa att vi har ordning och reda i de offentliga finanserna. Om vi tappat kontrollen över de offentliga finanserna blir det förr eller senare så som det en gång var i Sverige; det blir stora neddragningar i välfärden, och där har många kvinnor sin egen försörjning och sitt eget jobb.

Om vi tappat kontrollen över de offentliga finanserna är det först och främst kvinnornas arbetsplatser som kommer att drabbas genom att det blir sämre arbetsmiljö, färre kolleger och en tuffare situation. Men då får vi också kvalitetsförsämringar i förskola och äldreomsorg. Och även om det inte borde vara så vet vi att det många gånger är kvinnor som behöver kliva fram och ta det större oavlönade ansvaret om man inte riktigt vet att kvaliteten räcker till för föräldrarna på äldreboendet eller för barnen i barnomsorgen.

Vi har alltså en stor jämställdhetsutmaning framför oss med att bekämpa utanförskapet, vinna tillbaka tryggheten, se till att vi kan genomföra stora investeringar utan att inflationen kommer tillbaka och ta ansvar för offentliga finanser så att vi kan upprätthålla hög kvalitet i våra välfärdstjänster även när stora investeringar i samhället behöver göras.

Till alla studenter som nyligen sprang ut och sjöng om den ljusnande framtid som är vår, och till alla oss, vill jag säga att en ljusnande framtid inte är vår men att vi kan göra den till vår.

Vi behöver sätta hela Sverige i arbete. Vi behöver ta ansvar för de offentliga finanserna. Vi behöver säkra att viktiga investeringar i svensk ekonomi kan komma på plats utan att inflationen kommer tillbaka. Vi behöver givetvis också se till att ta ansvar för det konjunkturella läget. Det är det som vårpropositionen och vår tidigare budgetproposition syftar till. Vi ska se till att göra Sverige till ett av världens bästa länder igen.

Med det vill jag önska alla en glad sommar.
(Applåder)

Anf. 34 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Niklas Wykman! Jag kan hålla med om mycket av det ministern sa, speciellt till en början.

Jag vill passa på att skicka en hälsning till och hylla alla dem som håller samhället uppe och i gång i Sverige under sommaren. Det är ett Sverige som vi vill ha kvar också i framtiden.

Alldeles nyss, här på morgonen, fick vi höra att utsläppen i Sverige har ökat mer än vad som befarats, även om det var illa nog. Nu är siffran 7 procent. Moderaterna gick till val på att vara det nya klimatpartiet. Nu ser vi att det var ett uppenbart vilseledande budskap, med tanke på hur verkligheten ser ut.

Jag skulle vilja veta hur Moderaterna kan föra en ekonomisk politik som tyder på att man helt enkelt inte bryr sig och att det är viktigare att regeringspartner blir nöjda än att få bukt med utsläppen.

Känner jag Niklas Wykman och Moderaterna rätt kommer han nu att börja prata om kärnkraften. Den är vi kanske oense om på ett annat plan; den kommer nämligen väldigt mycket senare. Det jag skulle vilja veta är om Moderaterna och regeringen har någon som helst plan för hur man ska sänka utsläppen i närtid och nå de uppsatta mål för Sverige, Europa och världen som vi gemensamt har kommit överens om.

Anf. 35 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att slå fast att jag är övertygad om att Janine Alm Ericson har de bästa av intentioner för klimatet, för djur och natur, för svensk välfärd och för svensk företagsamhet. Det går att komma till olika slutsatser även med goda intentioner. Jag är inte så säker på att vi är betjänta av att ha en debatt där vi alltid ska ifrågasätta varandras intentioner eller komma med syrliga eller negativa omdömen. Däremot kan man givetvis ha rätt eller fel i sak och komma fram till slutsatser som andra inte håller med om. Men jag är helt övertygad om att Janine Alm Ericson har de bästa av intentioner för Sverige med sitt politiska engagemang för miljö, klimat och alla människor.

Jag ser i grund och botten framför mig att man kan göra två vägval. Jag delar Miljöpartiets bedömning att man kan få ned utsläppen, inte minst från transportsektorn, genom att åter slå in på den väg där Sverige tidigare var. Man höjde drivmedelsskatterna mycket och införde reduktionsplikten. Det fick givetvis den avsedda effekten. Det blev dyrare för företag att sköta sina transporter – då får man transportera mindre. Det blev dyrare för föräldrar att hämta sina barn från fotbollsträningar, hockeyträningar, ridklubbar eller var de nu var någonstans. Man fick dra ned på resorna till äldreboendet där man skulle hälsa på sin mamma.

Detta fungerar absolut. Frågan är om det är det vi vill ha. Jag vill inte ha det. Jag tycker att det är bra att man kan använda bilen för att hämta sina barn eller hälsa på sina föräldrar på äldreboendet och att svenska företag har goda möjligheter till transporter. Om man inte vill göra det vägvalet måste man fundera på hur man gör i stället.

Vårt svar på den frågan, även om Janine Alm Ericson inte håller med om det, är elektrifiering. Det gäller att kunna skapa tillräckligt mycket el, så att vi gradvis kan fasa ut de fossilberoende koldioxidkällorna. Janine Alm Ericson kan tycka att det är ett tråkigt eller tjatigt svar, men det är så det är. Jag vill inte straffa svenska familjer. Jag vill producera mer el.

Anf. 36 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Vi verkar vara överens om mycket i dag, Niklas Wykman och jag. Elektrifieringen är naturligtvis en nyckel för att göra klimatomställningen. Med det sagt måste det inte vara fråga om en kärnkraftsinvestering som riskerar svensk ekonomi. Trots att det har funnits en proposi-

tion från regeringen om vad man vill se är det väldigt mycket som är osäkert där. Men framför allt behövs detta i närtid. Vi har andra svar på hur vi ska kunna få den elektricitet och den energi som behövs för omställningen. Man kan tycka vad man vill om den, men vi hävdar att kärnkraften inte är nödvändig där och att den kommer för sent. Med regeringens förslag riskerar man att slå undan annan utbyggd infrastruktur för att få mer el. Det är allvarligt.

Sedan tar Niklas Wykman upp att Miljöpartiet vill fördyra för att kunna göra omställningen. Ja, det är ju klassisk ekonomisk styrning. Det är precis detta som regeringen själv gör, fast då handlar det om arbetsmarknaden i stället. Man tror att det ska bli bättre för alla om man sänker möjligheterna för människor att komma i arbete. Man hjälper inte till och stöttar inte upp.

När vi har gjort de här sakerna – höjt bensinskatterna och fått in mer förnybart i tankarna – har vi dock alltid haft en politik som hjälper till i andra ändan. Det har handlat om sänkta grundavdrag på landsbygden och ett förändrat reseavdragssystem. Det gäller att inte bara se den ena delen utan även den andra.

Trots att jag kanske inte fick något jättetydligt svar tycker jag ändå att det låter som att Niklas Wykman faktiskt bryr sig om klimatutsläppen och kommer att göra det han kan för att sänka dem.

Anf. 37 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Det här replikskiftet visar för svenska folket att man kommer att stå inför ett vägval nästa gång man röstar. Antingen röstar man på den sittande regeringen och dess stödparti eller så röstar man på Miljöpartiet. Beroende på vad av det som får mest stöd kommer man att få väldigt olika priser när man tankar. Det är klart och tydligt att det är så, och människor får göra det valet.

Jag, den här regeringen och Sverigedemokraterna tycker inte att vi ska gå tillbaka till ett läge där det ska kosta 30 kronor per liter när man tankar eller till och med kan bli uppemot 40 kronor. Vi tycker inte att det är en bra sammanhållningspolitik. Det skapar andra negativa effekter. Det blir för dyrt för familjer att hämta på fotbollsträningen, köra till äldreboendet eller åka till matvarubutiken och handla. Vi tycker inte heller att det är en effektiv klimatpolitik. En effektiv politik ska givetvis nå målen men ska också dela bördorna på ett rättvist sätt i samhället.

Vi kommer inte att välja den vägen. Men jag vill ge Janine Alm Ericson rätt i att man minskar utsläppen från den här sektorn om man för väldigt många människor gör det omöjligt eller väldigt dyrt att använda de produkterna.

Vi väljer en annan väg framåt i stället. Vi ska ersätta den fossila energiproduktionen med fossilfri elproduktion. Vi har en viktig ambition att bygga ny kärnkraft. Det är också viktigt att bygga ut andra energislag för att klara av detta. Men för att man i ett fungerande elsystem ska kunna klara att ha mer väderberoende kraft – vi tar vindkraft som exempel – behöver man tillräckligt mycket baskraft för att drifva elsystemet även när det inte blåser. I grunden har Sverige inte problem med elförsörjningen när det blåser, men vi har det när det är vindstilla. Då kan man bygga hur många vindkraftverk som helst – det löser inte det problemet. Sedan kan mer vindkraft lösa andra problem.

(Applåder)

Anf. 38 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att uttrycka min uppskattning av Niklas Wykmans inledande kommentarer om världsläget, osäkerheten och kriget. De ger perspektiv på de problem vi har i Sverige. Längre fram i sitt anförande kommer statsrådet fram till att man har fattat riktiga och helt nödvändiga beslut för den period vi är i. Så går det säkert att tänka, men jag menar att regeringen under hela den här mandatperioden haft lite svårt att ta in hur verkligheten ser ut.

Gång på gång har regeringen trott att det är en vändning på gång och att det snart blir bättre tider, och så har man lanserat politik för det. Men när man sedan har sett utfallet har man gång på gång tvingats revidera sin prognos för tillväxten och revidera upp prognosen för arbetslösheten. Det har inte blivit som regeringen trott. Den här budgeten är ytterligare ett exempel på det. Bara tre veckor efter att vårbudgeten lades fram tvingades Finansdepartementet revidera ned tillväxten och revidera upp arbetslösheten igen.

Borde då inte effekten, resultatet och utfallet få en att fundera? Vi har haft en av de lägsta tillväxttakterna i hela Europa. Vi har nu över 500 000 människor som är arbetslösa. Kan Niklas Wykman erkänna att några av de vägval och prioriteringar man gjort inte fått den effekt man hoppades på och kanske till och med varit felaktiga? Det handlar om att få igång konsumtionen hos svenska hushåll och se till att svensk ekonomi växer igen, så att vi får ned arbetslösheten.

Anf. 39 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Absolut – en del vägval har varit fel, och en del beslut har inte fått de konsekvenser man önskat. Många saker har förändrats och tyvärr försämrats i vår omvärld. Vi navigerar i en väldigt rörlig tid. Precis som Mikael Damberg påpekar har mycket hela tiden rört sig mot det sämre. Vi har ett krig i Ukraina som fortgår med stort mänskligt lidande och med påverkan på världsekonomin och råvarupriser. Vi har de oroligheter som bröt ut i Mellanöstern och som nu är ett fullskaligt krig.

Om man kunnat gå tillbaka och fatta beslut retroaktivt med facit över hur världen utvecklat sig skulle man givetvis ha gjort en del saker annorlunda från start. Till exempel tror jag att Mikael Damberg skulle ha säkerställt att man inte stängt ned en massa kärnkraftsreaktorer i Sverige under hans regeringstid. Det tror jag att Mikael Damberg i dag ser hade varit bra, givet vad som hänt i Ryssland och med europeisk energiproduktion. Men tyvärr är det inte så verkligheten fungerar. Vi lever inte med en sådan tidsmaskin.

Huvudinriktningen för regeringens politik är därför alltid att ta ansvar, ha säkerhetsmarginaler, värna offentliga finanser och säkra att vi har goda möjligheter att agera i de situationer som uppstår. Det är kärnan. Sedan får man fatta bästa möjliga beslut med den information man har.

Mycket har försämrats i världen på kort tid, och det har fortsatt i den riktningen. Detta behöver vi givetvis möta. Det är därför vi i vår budgetproposition men också i den här vårbudgeten har konjunkturåtgärder som till exempel stöttar människor som blir arbetslösa, så att de får bättre möjligheter till utbildning, och stöttar en byggbransch som har det tufft när räntorna varit höga på grund av hög inflation.

Det är därför vi bedriver den typen av politik. Men ingenting blir helt perfekt. Ingenting blir helt rätt. Men grundinriktningen måste alltid vara att Sverige ska styras med ansvar för de offentliga finanserna, med säkerhetsmarginaler och med möjlighet att agera.

Anf. 40 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Detta med prioriteringar är intressant. Det är ju inte så att allting i det här har varit osäkert eller okänt för regeringen.

Jag kan ge några exempel på tydliga felprioriteringar från regeringen. När arbetslösheten steg började man skära ned kraftigt på arbetsmarknadspolitiken och utbildningsmöjligheterna. Det var fel. När byggandet tvärbromsade tog man bort investeringsstödet för att bygga hyreslägenheter. Det var fel. När vanliga familjer drabbades hårt av kostnadskrisen vägrade man, som enda regering i Norden, att höja barnbidraget för alla barnfamiljer. Jag menar att det var fel.

Nu står vi i ett läge där kostnadskrisen fortfarande plågar svenska hushåll. Jag noterade att statsrådet ville tala om jämställdhet. Jag tycker att det är bra. Men då måste man fundera på vilken grupp i Sverige som ekonomiskt har det kanske värst av alla. Ensamstående föräldrar med barn har det jättetufft i det här läget. Många av dem är mammor.

Från den 1 juli väljer regeringen – trots att hyrorna inte har gått ned och matpriserna inte har sjunkit och trots all den information man har – att ta bort det extra bostadstillägget till de fattigaste barnfamiljerna. Samtidigt har man i den här budgeten haft råd att sänka skatten för människor med höga inkomster. Det är inte att ta jämställdhet på allvar. Och det är framför allt inte att ta barnens situation på allvar, för det är de som får betala priset för att regeringen nu kan ta bort upp till 2 000 kronor i månaden från de fattigaste barnfamiljerna i Sverige. Många av dem är kvinnor. Jag tycker att det här är en felaktig prioritering.

Kan Niklas Wykman säga att det känns lite illa i magen att gå på sommarledighet och veta att de fattigaste barnfamiljerna ska få det ännu sämre om bara ett par veckor?

(Applåder)

Anf. 41 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Att prioritera är politikens kanske viktigaste uppgift. Att klara av att stå för svåra prioriteringar är centralt om man vill leda ett land och över tid göra det bättre. Att lova mycket till många är enkelt. Att vara i opposition och säga ”mer, snabbare, fortare och dyrare” är enkelt.

Men jag är stolt över att vi här i riksdagen har ett samarbete mellan regeringens partier och Sverigedemokraterna som orkar göra de prioriteringar som krävs för att vända utvecklingen i Sverige.

Fru talman! Jag är inte överraskad över att Mikael Damberg och Socialdemokraterna talar sig varma för subventioner och bidrag. Det är lätt att lova mer till fler. Men vi måste också ställa oss frågan: Är detta vad Sverige på riktigt behöver?

Sverige är ett land som väldigt tydligt har delats upp. Det har på ett olyckligt sätt blivit ett vi och ett de. Den enda vägen att lösa detta är arbetsgemenskap – att fler ska vara med och bidra så att vi bryter utanförskapet.

Är det då nödvändigtvis rätt att minska drivkrafterna att arbeta och att höja bidragen till dem som inte är med, eller är det mer rätt att lägga de resurserna på krav och möjligheter att komma in i arbetsgemenskap och få en väg in i det svenska samhället?

Under Mikael Dambergs tid i regeringen och därefter har Sverige och västvärlden haft ekonomiska tillväxtproblem med låg tillväxt under många år. Löser man då Sveriges problem genom att minska drivkrafterna för entreprenörskap, jobbskapande och investeringar?

Det är lätt att se människors behov. Vi prioriterar att hjälpa dem som har de största ekonomiska behoven. Men man måste samtidigt förstå vad man behöver göra för att skapa en bättre framtid.

(Applåder)

Anf. 42 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, Niklas Wykman, för anförandet! Jag håller på många sätt med om det som sägs om att det är arbete som bygger landet och att vi måste ha fler i arbete för gemenskap och tillväxt och för att kunna bygga en starkare välfärd.

Givetvis är inte allt som inträffar regeringens fel. Man kan kanske inte påverka vem som blir president i Vita huset eller vad som sker i vår omvärld. Men man måste ändå stå för det man kan påverka och de prioriteringar som görs. Med det som sägs här blir funderingen ändå hur medborgarna ska känna tillhörighet när de åläggs ansvar för något som de har väldigt lite...

Oj, nu blev det rundgång.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Är det någon som har mobilen på?)

Jag hörde mig själv. Det var läskigt. Jag är överallt.

Medborgarna åläggs ansvar för saker som de har väldigt svårt att påverka. Man kan inte själv fixa tågräls eller en bättre kommunikation. Man kan inte enskilt se till att tillväxten ökar och att det finns arbeten att gå till.

Visst kan man påverka en del, men min uppfattning är att balansen i den politik som förs i dag handlar om att regeringen svär sig fri från ansvar medan medborgarna åläggs ansvar för sådant som de egentligen har väldigt liten möjlighet att påverka. Vad är regeringens uppgift? Vad är den enskildes uppgift när det handlar om att skapa arbete och tillväxt? Och vad vill regeringen göra för att skapa arbete och tillväxt, annat än att försämra villkoren för den som är arbetslös?

Anf. 43 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Det var kanske en konsekvens av det störande ljudet eller kanske ett mycket klarsynt ögonblick från Ida Gabrielsson när hon sa: "Jag hörde mig själv. Det var läskigt." Jag hoppas att folk lyssnar på debatten och funderar lite över detta.

Ida Gabrielsson tar upp en central och viktig fråga om gemenskap och känslan av att höra till. Det är vår kanske viktigaste poäng i det här läget.

Var och en har givetvis ett ansvar. Man kan inte bara skylla ifrån sig. Det finns ingenting som säger att bara för att ens liv började på ett visst sätt måste man ge sig på andra människor, begå brott och vara taskig. De allra flesta som har mött problem har inte en tanke på att skapa problem

för andra för den sakens skull, utan det är precis tvärtom. Väldigt många som jag möter som har haft det tufft och svårt i livet har dragit slutsatsen att de verkligen vill vara sjysta och snälla mot andra.

I Sverige har vi haft idén att det är okej att skylla ifrån sig och att det är synd om dem som begår brott och skapar elände för andra. Det är bra att vi nu gradvis lägger den uppfattningen bakom oss. Vi kan inte ta Sverige vidare och skapa ett bättre land genom att ge frikort för dem som vill göra sina egna problem till alla andras problem genom kriminalitet och oro.

Var och en behöver givetvis kliva fram, ta ansvar och känna ansvar för sig själv och för andra. Men det kräver också att vi tillsammans gör saker som skapar vägar in i Sverige, in i det svenska samhället och in i gemenskap.

Om jag ska nämna något är det att vi i omtanke om att alla ska trivas här kanske har varit lite ängsliga med att signalera vad som är Sverige, våra traditioner och vår samhörighet. Det har skapat en situation där många inte alls vet vad de ska komma in i och hur man gör det.

Anf. 44 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det är härligt att höra att statsrådet är så öppen för att höra röster.

Vi ska ha med alla. Men det jag diskuterade var egentligen inte den fråga som statsrådet tog upp i sitt svar.

Till exempel kommer jag själv från en familj med väldigt hög arbetsmoral. Min pappa hade en sjukdag, och det tror jag var när min syrra föddes 1985. Sedan drabbades han av cancer och blev sjuk. De system som finns, där man har arbetat in pengar till en försäkring, ska väl fungera då.

De ensamstående mammor som man träffar här utanför drabbas just nu av att ni drar undan mattan för dem. Jag tänker på det stöd som ett bostadsbidrag har inneburit under den här väldigt extrema tiden. De har alla arbeten och går till jobbet. Men när jag samtidigt ser hur arbetslösheten skjuter i höjden är det väldigt svårt för mig att förstå varför man ska få lägre a-kassa framöver när man jobbar som undersköterska eller är butiksanställd.

Politiker måste göra sitt, och medborgare och andra måste göra sitt. Det är min uppfattning. Vad kunde statsrådet själv ha gjort för att priserna på till exempel matmarknaden skulle ha minskat och för att räntorna på bankmarknaden skulle ha blivit lägre? Det handlar förstås också om vad man själv kan göra för att ställa om och hitta nya saker för att förbättra sitt liv. Men det är staten och regeringen som har ansvar för de strukturella frågorna om tillväxten och arbetslösheten och för att fördela bördorna av krisen jämlikt. Tycker statsrådet att man har lyckats med det?

Anf. 45 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! För mig är det glasklart att vi behöver göra mer för att bryta utanförskap i Sverige. Det behöver göras med utbildningsinsatser, drivkrafter, kravställande, möjligheter och språk. Det är många faktorer här som behöver förbättras. Men man kan inte sticka under stol med att det också måste formuleras krav. De som har kommit hit till Sverige förväntas alltså att bidra och göra sitt bästa. Så måste våra regler riggas för att Sverige ska bli *ett* land och fungera väl.

Fru talman! Ida Gabrielsson lever kanske i föreställningen om regeringens politik snarare än i verkligheten av regeringens politik. Det har ju riktats stora stöd men också lättnader till många av de familjer som har det allra tuffast i Sverige och de hushåll som har de minsta ekonomiska marginalerna. Det är verkligheten. Till exempel tidigareläggs förstärkningar i a-kassan – inte sänkningar, som Ida Gabrielsson påstår.

Det som oroar mig med den samlade vänsterns politik är påverkan på de offentliga finanserna och vad som till slut kommer att hända med Sverige. Om jag har läst budgetarna rätt är det så här: Socialdemokraterna ska öka utgifterna med 4 ½ miljard. Vänsterpartiet ska öka utgifterna med drygt 12 miljarder. Miljöpartiet ska öka utgifterna med 9 miljarder. Och Centerpartiet ska minska skatteintäkterna med 21 miljarder. Man är helt oenig kring de här olika sakerna, vad de ska innehålla, vilka utgiftsökningar som ska genomföras och vilka skattesänkningar som ska genomföras eller vilka skattehöjningar som ska genomföras.

Ifall man är helt oenig kring allt detta skulle det gröpa ett gigantiskt hål i de offentliga finanserna – 4 ½ miljard från Socialdemokraterna, 12 miljarder från Vänsterpartiet och 21 miljarder i skattesänkningar från Centerpartiet. Det kommer att gå ut över svensk välfärd. Det kommer att drabba jämställdheten.

(Applåder)

Anf. 46 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Det är onekligen en ny situation att höra ett moderat statsråd, i synnerhet från Finansdepartementet, klaga över att Centerpartiet har förslag om skattesänkningar. Det är nya tider nu.

Fru talman! Min fråga till statsrådet i det här läget är helt enkelt: Erkänner man att vi har en arbetslöshetskris i Sverige när vi har en halv miljon arbetslösa och ett av västvärldens högsta arbetslöshetstal? Erkänner man det? Erkänner man att det faktiskt sticker ut i västvärlden i och med att arbetslösheten har gått upp under de senaste åren med den här regeringen när den annars har gått ned och att gapet mellan genomsnittet i OECD och Sverige har ökat markant när det gäller arbetslösheten?

Fru talman! Min andra fråga, i samband med detta, är: Erkänner man att det också är en kris för företagandet när nyföretagandet fortsätter att gå ned samtidigt som konkurserna ligger på extremt höga nivåer?

Om man känner att man kan erkänna att de här båda kriserna faktiskt finns undrar jag om man inte lite ångrar att man höjde arbetsgivaravgifterna så kraftfullt, med många miljarder, utan att sänka kostnaderna för att anställa på något annat sätt. Ångrar man inte det?

Fortsättningen på detta är naturligtvis: Ångrar man inte också att man lade tillbaka sjuklöneansvaret på de allra minsta företagen, så att de har svårt att anställa? Känner man inte att det var lite fel i ett krisläge? Dessutom har världsekonomin försämrats kraftigt på kort tid. Och som föregående talare har påpekat har man åt det alltför optimistiska hållet missat i sina prognoser gång efter gång efter gång efter gång.

Anf. 47 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Mer behöver göras för företag i Sverige. Nyligen har ett förslag presenterats om till exempel förbättrade regler för fåmansbolag –

nödvändigt. Jag är den första att skriva under på att man behöver ta ned kostnader. Man kan överväga skatter.

Men man kan inte vara så inne i sig själv och sitt eget partiprogram att man på riktigt kan tro att enskilda skatteförändringar är den avgörande faktorn just nu, i ett läge där vi har haft mycket hög inflation, där vi har krig runt om i vår värld och där vi i Sverige, som år ut och år in hade ett migrationsåtagande som uppenbart var ohållbart, nu har ett betydande ut-
anförskap att hantera.

Jag är den första att både skriva under på och arbeta för att vi ska förbättra villkoren för företagande och att vi ska ta ned kostnader och förbättra skattevillkor. Men man kan inte vara så djupt inne i sitt eget parti-
program att man tror att alla de problem vi har i världsekonomin – det är krig, hot om tullar och det som vi ser att bland annat den amerikanska administrationen gör i handelspolitiken – har en enkel lösning i det svenska skattesystemet.

Vi behöver reformera det svenska skattesystemet. Det finns mer att göra när det gäller jobb, entreprenörskap, utbildning och drivkrafter – så är det. Och det ska vi göra. Men att tro att de problem vi har i ekonomin
bottnar i en förändrad eller oförändrad socialavgift eller arbetsgivaravgift är helt enkelt inte en sund utgångspunkt, Martin Ådahl, för hur man kan se på ekonomisk politik.

Vi har väldigt allvarliga problem. Vi ska absolut möta det med reformer, men när det gäller svenska exportföretag går det helt enkelt inte att trol-
la bort de problem som finns i världsekonomin. De måste adresseras med en ansvarsfull och välavvägd politik och framför allt en politik som prioriterar.

Anf. 48 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Ja, det fortsätter att vara nya tider när det nu anses som att detta att sänka kostnaderna för företag att anställa är något slags fördjup-
ning i ett centerpartistiskt partiprogram och någonting som, för att använda statsrådets ord, inte är prioriterat i ett läge med en allvarlig kris. Det är då någonting annat som är prioriterat i stället när detta ses som någonting ne-
gativt och när man är beredd att stå fast vid att man höjer kostnaderna för företagen i ett läge där det är en allvarlig kris.

När inflationen är låg är det regeringens förtjänst. När den är hög är det Riksbankens fel. Så brukar det vara, och så är det nu igen.

Jag ska gå igenom de orsaker som statsrådet nämnde. Hög inflation har alla länder haft. Den har kämpats ned av många centralbanker. Krig drab-
bar oss alla likadant. Regeringen skryter väldigt mycket om att migrationen har gått ned. Allt detta är saker som har gått, så att säga, lika för alla eller till och med, enligt er syn, mycket bättre.

Men arbetslösheten har bara gått upp så här kraftfullt i Sverige. I ligan Europa har tillväxten bara gått ned i Sverige. Det är i stort sett bara i Sve-
rige som företagen har fått höjda kostnader under den här perioden. Alla andra länder har satsat på att sänka deras kostnader och öka deras konkur-
renskraft.

Jag uppfattar inte att statsrådet erkänner att vi har en arbetslöshetskris och en företagskris eller att man är beredd att göra det kraftfulla som krävs
för att vända konjunkturen med den klassiska borgerliga och liberala

politik jag vet att Niklas Wykman stod för innan han hamnade i Tidösammanhanget.

Prot. 2024/25:135
18 juni

Anf. 49 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag invänder inte mot de åtgärder som Martin Ådahl presenterar. De har sina förtjänster. Sedan får de givetvis vägas mot andra åtgärder som också kan göra att Sverige fungerar bättre och att ekonomin i sin helhet fungerar bättre.

Men Martin Ådahls analys av ekonomin är mycket grund och duger inte som utgångspunkt för offentligfinansiellt beslutsfattande.

Inflationen har varit hög i alla länder, så det är lika för alla. Nej, så är det inte. Svenska hushåll är mycket mer skuldsatta än i de flesta andra länder, och svenska hushåll har i mycket högre utsträckning än i de flesta andra länder rörlig bolåneränta, vilket gör att det blir en mycket större påverkan på svensk ekonomi än vad det blir på en del andra länders ekonomi när räntorna stiger på grund av inflationen. Det är inte lika för alla. I Sverige ser det annorlunda ut.

Migrationsproblemen är inte lika för alla. Få länder har haft ett så stort migrationsåtagande som Sverige har haft. Även om detta åtagande minskar och invandringen minskar finns det stora utanförskap som det har genererat kvar. En massa människor som har kommit till Sverige gör varje dag fantastiska insatser för sig själva och för landet, men många människor har också kommit till Sverige utan att komma in i Sverige. Detta är inte lika för alla, för vi har tagit emot fler människor än vad andra länder har gjort.

Även om invandringen nu minskar är som sagt det utanförskap som redan har byggts upp kvar, och det genererar dessutom sig självt eftersom nya generationer växer upp i familjer där föräldrarna inte går till arbetet eller där det finns sociala oroligheter eller misslyckanden i skolorna. Även om det inte kommer in nya människor utifrån fortsätter alltså de problem vi har.

Ja, Sverige delar en del problem med omvärlden, men vi har också en del unika problem.

Sverige går att göra bättre, och det är det regeringen arbetar på. Stora hål i de offentliga finanserna är inte vägen framåt.

(Applåder)

Anf. 50 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Sverige står inför stora utmaningar, men vi har också haft viktiga framgångar som ett resultat av målmedvetet politiskt arbete.

Det går inte att förneka att hushållens ekonomi fortfarande är pressad. Det märks i vardagen, i samtal runt middagsbordet och på kontoutdraget i slutet av månaden.

Svensk ekonomi har tagit stryk av en långvarig period av hög inflation, men vi börjar nu se första tecknet på återhämtning. Inflationen har tryckts tillbaka, och det är ingen slump. Det är resultatet av en politik som syftar till att värna svenska hushåll och som prioriterar stabilitet, återhämtning och framtidstro.

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Det går kanske inte lika snabbt som vi skulle önska, och ännu har inte alla hushåll fått ta del av förbättringen. Men vi befinner oss i rörelse i rätt riktning. Det är något vi ska ta fasta på. Vi befinner oss fortfarande i en lågkonjunktur. Men vi är inte rotlösa, för vi har en tydlig riktlinje. Regeringen och Sverigedemokraterna har hela tiden haft ett tydligt fokus: att stärka hushållen, stötta återhämtningen och återupprätta arbetslinjen. Det är ingen liten ambition, och det är en nödvändig omställning.

Fru talman! Vi påminns ständigt om de många osäkerhetsfaktorer vi har omkring oss. Vi ser det fruktansvärda fullskaliga kriget i Ukraina. Vi ser konflikterna som blossar upp i Mellanöstern. Vi ser en osäker världshandel där ingen riktigt vet hur relationen mellan USA och övriga världen kommer att utvecklas, inte minst när det gäller tullar och handelshinder. Detta påverkar oss, direkt och indirekt.

Tyvärr har tillväxten i Sverige och i hela EU varit svag samtidigt som USA går starkt framåt. Man kan undra varför. En av orsakerna är EU:s alltmer snåriga och byråkratiska regelverk. Det vet alla företagare som har försökt navigera i dessa regelmassor. Mario Draghi-rapporten blev säkert en intressant ögonöppnare för många inom EU som inte sett konsekvenserna av den ökande byråkratiseringen. Äntligen verkar EU ha insett detta och agerat.

Näringslivet behöver andrum. En av regelförenklingarna skatteutskottet har behandlat i vår är en förenkling av gränsjusteringsmekanismen för koldioxid, CBAM. Resultatet är att 90 procent av de företag som annars skulle ha drabbats av denna administrativa börda slipper det samtidigt som 99 procent av utsläppen träffas av avgifterna. För Sveriges del betyder det att 4 300 av de cirka 4 700 som skulle omfattas av CBAM nu slipper CBAM och i stället kan koncentrera sig på sin kärnverksamhet.

Vi har också behandlat förenklingar kopplade till pelare 2 och den globala minimibeskattningen. Det är förenklingar som lättar något på administrationen och kostnaderna för stora svenska företag.

Detta är avgörande steg för att inte kväva tillväxten i EU i en tid när vi behöver den som bäst.

Men mer måste göras. Det räcker inte med att rätta till gamla fel. Vi måste också se till att nya regler inte skapar nya hinder. Vi förväntar oss att regeringen fortsätter att stå på sig i Bryssel och stå upp för svenska företag, svenska hushåll och svensk konkurrenskraft.

Samtidigt har regeringens ekonomiska politik redan gett tydliga resultat. När andra har pratat om rättvisa har vi levererat lättnader. Jag ska nämna några av dem. Vi har sänkt inkomstskatterna för alla som arbetar, med fokus på låg- och medelinkomsttagare. En genomsnittlig arbetstagare har fått ytterligare cirka 2 600 kronor i skattesänkning i år. Det är pengar som direkt kommer hushållen till del och som spelar roll i vardagen.

Vi har även sänkt den högsta marginalsikten från 55 till 52 procent. Vi är alltså en bra bit på vägen mot det mål som är både rimligt och rättvist: att man ska få behålla minst hälften av varje intjänad extra krona.

Vi har också sett till att kostnaderna för att leva och bo utanför storstäderna inte skenar. En vanlig familj som tankar sin dieselbil betalar i dag drygt 450 kronor mindre per tankning än före valet 2022. Med lägre dieselpriser underlättar vi också för den svenska livsmedelsförsörjningen och för lägre livsmedelspriser. Det ger också lägre transportkostnader och stärkt konkurrenskraft. Sverige är ett stort och glesbefolkat land, vilket innebär

att transporter alltid kommer att vara en nödvändighet för svensk tillväxt och konkurrenskraft. Detta gör verklig skillnad, och det är verklig politik.

Samtidigt har vi även höjt nivån för avdrag för resor till och från jobbet för dem som inte har någon kollektivtrafik att förlita sig på när de ska åka till jobbet. Det tidigare avdraget på 18,50 kronor per mil hade inte förändrats sedan 2007. Nu har vi höjt avdraget till 25 kronor per mil. Det finansierar kanske inte hela bilkostnaden men ger ändå fler möjlighet att ha rimliga kostnader för sina resor till och från arbetet.

Vi har också sänkt skatten på sparande på investeringssparkonto. Nu är det möjligt att spara upp till 150 000 kronor skattefritt. Det här är en reform som inte bara gynnar de redan rika utan även stärker vanliga människors ekonomiska trygghet och motståndskraft. I en tid då många har lärt sig hur snabbt läget kan förändras är möjligheten att lägga undan en slant viktigare än någonsin.

Byggbranschen har också drabbats hårt av en svag efterfrågan, och för att stötta byggbranschen i det nuvarande konjunkturläget har den senaste åtgärden från regeringen varit att tillfälligt höja möjligheten för rotavdrag från 30 till 50 procent.

Fru talman! Vi har gjort mycket, men vi är inte nöjda. Det handlar om att se verkligheten som den är och att fortsätta arbeta oförtröttligt för en politik som sätter svenska folkets ekonomi först – för hushållens skull, för näringslivets skull och för hela Sveriges skull.

Slutligen vill jag tacka fru talmannen och talmanskansliet för ert eminenta sätt att leda debatterna i kammaren. Jag vill också tacka skatteutskottets kansli med personal för ert oförtröttliga arbete med oss ledamöter. Jag vill särskilt tacka skatteutskottets kanslichef, som inom kort kommer att leva livets glada dagar som pensionär. Jag vill även tacka ledamöterna i skatteutskottet för det gångna året och för den goda stämningen även om vi inte alltid tycker lika. Jag önskar härmed alla en riktigt glad sommar.

(Applåder)

Anf. 51 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Vi närmar oss slutet på riksdagsåret. Det har varit en rätt animerad debatt tidigare i finansutskottet, så jag hade egentligen inte tänkt ta replik. Men när Sverigedemokraternas Eric Westroth nu höll ett anförande som försökte ge intryck av att de står på vanligt folks sida måste jag nog ändå låta ledamoten förklara sig lite.

Jag påstår att vi företräder olika intressen. Jag är socialdemokrat. Jag företräder breda löntagargrupper. Det gestaltar sig i den förda politiken, både i finanspolitiken och i skattepolitiken. Jag påstår vidare att Sverigedemokraterna och Eric Westroth företräder helt andra intressen och inte ser till det svenska folkets intressen i första hand.

Ledamoten sa i talarstolen att marginals-katten behöver sänkas så att vanligt folk får behålla minst hälften av lönen efter skatt. Därför undrar jag om ledamoten vet hur mycket man måste tjäna för att betala 50 procent i skatt.

Anf. 52 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Ja, att man får behålla åtminstone hälften av varje krona man tjänar är en rimlig nivå. Man kan tycka vad som helst om att betala

högre skatter. Socialdemokraterna driver hela tiden på för högre skatter. Jag undrar: Kommer Socialdemokraterna att nöja sig med 100 procents skatt och att alla tjänar lika mycket netto?

Jag har svårt att tänka mig att det blir god tillväxt i Sverige om man inte ser till att hårt arbete, risktagande och utbildning lönar sig, så att människor går lång tid i skolan och får arbeten med hög lön. Det handlar om rättvisa. Det måste löna sig att arbeta, höja sin lön, utbilda sig och ta risker.

Socialdemokraterna vill ha en betydligt högre skattenivå än den nuvarande regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna. Det är väl där den stora skiljelinjen går mellan oss i skatteutskottet.

Anf. 53 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten är nöjd med att han hade ett färdigskrivet anförande i händelse av replik, för ledamoten har ingen aning om vad man behöver tjäna för att betala 50 procent i skatt.

Marginalskatten är skatten på den sist intjänade kronan. Men ska man nå upp till att betala 50 procents skatt på sin samlade inkomst är det någonting annat. En löntagare i Sverige som i dag har en årsinkomst på en halv miljon kronor betalar ungefär 22 procent i skatt. Men om man ska betala åtminstone hälften i skatt på hela sin inkomst ska man ha en månadsinkomst på 560 000 kronor. Det är en årsinkomst på 6,7 miljoner kronor som krävs för att man ska betala mer än 50 procent i skatt.

Det är de människorna högern och regeringen, Sverigedemokraterna och Moderaterna, företräder. Det är inte vanliga löntagare. Det är inte breda löntagargrupper. Det är inte vanligt folk. Det är dem ni företräder. Det blev svart på vitt i detta replikskifte. Tack för det!

(Applåder)

Anf. 54 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag hör att ledamoten Niklas Karlsson ägnar sig en del åt siffertrixande. Jag tycker jag var tydlig i mitt anförande om att det handlar om den sist intjänade kronan. Det är av den jag tycker det är rimligt att man får behålla hälften.

Det handlar om den extra ansträngningen när du går till jobbet och jobbar lite extra, jobbar över eller kanske tar ytterligare ett jobb. Då ska du få behålla hälften av de extra pengar du tjänar. Det är för att motivera människor att anstränga sig lite extra.

Jag inser naturligtvis att för att man ska betala 50 procent på hela sin inkomst krävs en väldigt hög inkomstnivå, precis som Niklas Karlsson säger. Men det är just den lilla sista kronan som man i stället för att vara hemma anstränger sig för att tjäna in, och därmed bidrar till samhället och tillväxten, som jag tycker att man ska få behålla hälften av.

Jag förstår att Socialdemokraterna inte kommer att nöja sig med att man betalar 100 procent i skatt för att Socialdemokraterna sedan ska göra fördelningen enligt sina egna ideologiska syften, men jag tackar så mycket för replikskiftet. Vi ses nästa riksdagsår.

(Applåder)

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservation.

Om några dagar är det äntligen midsommar. Det är nu dagarna är som ljusast och kvällarna som vackrast. Sommaren är klädd i sin bästa skrud, och var och en av oss får njuta av sommarnatten. Jag har själv möjlighet att se solen gå ned över Öresund och månen gå vakt över Ven. Det är en tid som i sin skönhet på sätt och vis också kan gestalta vår samhällssolidaritet. Ni vet det där kittet som håller samman samhällskontraktet såväl i goda tider som vid kris.

När Sverige gång på gång prövats har vi stått inför utmaningar som stressat både vår uthållighet och vår sammanhållning. Det är i sådana tider det avgörs vilket samhälle vi vill vara och om vi ställer upp för varandra eller lämnar var och en åt sitt öde.

Fru talman! I Harry Martinsons roman *Nässlorna blommar* möter vi en verklighet som i dag kan kännas främmande men som en gång var vardag för många. I berättelsen om sockenpojken Martin Tomasson får vi följa ett barn som slungas mellan gårdar, utan trygghet och utan röst, i ett samhälle där fattigdom var ett öde man sällan kunde undkomma. Det är en skildring av en tid då övergivenheten var systematisk, inte ett undantag. Barn utauktionerades, och välfärden var varken självklar eller organiserad. Men det är också en berättelse om okuvlig vilja att överleva och om mänsklig kraft att ändå söka det ljusa i tillvaron.

Det var ur den verklighet och det mörker som Martinson så gripande gestaltade som en ny samhällsvision växte fram. Det var nämligen i detta Sverige, ett land präglad av ojämlikhet och social otrygghet, som socialdemokratin började sin långa reformresa. Bit för bit, reform för reform, förändrades det samhälle där Martin Tomasson var övergiven till ett samhälle där varje barn skulle ha rätt till trygghet.

En folkhemstanke växte fram, där samhället inte längre skulle stå bredvid och se på utan bli en garant för välfärd och människovärde. Så byggdes Sverige starkt. Så byggdes Sverige rättvist. Det skedde reform för reform med allmän och lika rösträtt, lagstadgad semester, barnbidrag, utbyggnad av och rätt till barnomsorg, allmän förskola, allmän sjukförsäkring, anständiga pensioner och mycket, mycket mer.

Fru talman! Detta är den praktiska politikens uttryck för en enkel och allmännyttig princip: Gemensamma angelägenheter finansierar vi gemensamt och tar ansvar för tillsammans. Det är denna princip som utgör själva kärnan i vårt samhällskontrakt och det som bär upp den svenska och skandinaviska välfärdsmodellen. Det är just detta som jag som socialdemokrat företräder.

Denna modell har aldrig handlat om välgörenhet utan om frihet, om att ge människor verktyg att frigöra sig från den ekonomiska underordningens bojor och om att ingen – oavsett bakgrund eller börs – ska behöva stå utanför skolan, vården eller omsorgen. I ett verkligt jämlikt samhälle ska livets viktigaste behov inte avgöras av din plånbok.

Välfärden handlar också om något mer, om att vi som samhälle delar på ansvar så att enskilda individer inte behöver bära det tyngsta lasset själva. Genom att vi organiserar vår gemensamma omsorg slipper familjer gå sönder under bördan av att vårda närstående på heltid för att de inte har råd med hjälp. Vi skapar tid. Vi skapar trygghet. Vi skapar frihet.

Fru talman! Det här tycks inte riktigt gälla alla i det nya, vackra och sköna Sverige. Samtidigt som vi socialdemokrater vill försvara och fördjupa den svenska välfärdsmodellen ser vi hur en annan samhällssyn kämpar emot. Där trängs det gemensamma undan, där får marknadslogiken styra välfärdens resurser och där får de mest som redan också har mest.

Samtidigt är arbetslösheten i Sverige på rekordnivå. Sveriges ekonomiska tillväxt finns i Europas bottenliga. Vi står i begrepp att finansiera en gigantisk upprustning av vårt försvar, en nödvändighet eftersom Rysslands krig i Ukraina hotar freden i Europa. Det är tider som kräver ansvar, sammanhållning och solidaritet.

Men vad gör regeringen? När matpriserna ökat med 30 procent och andelen fattiga fördubblats sedan 2021 väljer högern att försämma för dem som har det svårast för att kunna finansiera skattesänkningar för dem som har det bäst. Vi ser en arbetslinje utan arbete. Vi ser en bostadspolitik utan bostäder. Vi ser en tillväxtpolitik utan tillväxt. På varje samhällsutmaning och varje samhällsproblem är regeringens återkommande svar ytterligare en skattesänkning. Det här är ett politiskt vägval. Det är ingen slump.

I ljust av detta oroar sig nu högern, och inte minst statsminister Kristersson, över att man hör ett eko från förr. Om högern nu hör en socialdemokrati som vill fortsätta detta samhällsbygge är svaret ja. Om högern nu ser en socialdemokrati som vill göra det bättre för vanligt folk och breda löntagargrupper är svaret ja. Om högern nu hör en socialdemokrati som vill rusta den generella välfärden, höja kvaliteten och öka tillgängligheten är svaret ja.

Så ser kontrasterna ut i svensk politik. I ljust av detta kan man också fundera på varför kravet på rättvis fördelning har så svårt att vinna gehör hos moderater och sverigedemokrater.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga att när vi nu ser tillbaka på det Sverige som Harry Martinson skildrar i *Nässlorna blommar* ser vi inte bara ett barnöde. Vi ser ett samhälle som inte har tagit ansvar för sina svagaste. Men vi ser också varför en förändring var nödvändig och vad som låg till grund för den. Politik är nämligen att vilja. Men det är också att välja.

Vi socialdemokrater väljer ett Sverige där vi håller ihop och där resurser omfördelas för att skapa trygghet, skapa frihet och skapa framtidstro för alla. Det är det Sverige vi tror på, och det är det Sverige vi kommer att fortsätta kämpa för.

(Applåder)

Anf. 56 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Fru talman! När jag hörde ledamoten Karlsson inleda tänkte jag att min styvfars kusin Ebbe Schön dykt upp och skulle prata om midsommar. Men så blev det inte.

Jag hade förväntat mig att Karlsson kanske något skulle ta upp skattefrågorna. Ledamoten har varit med länge i politiken. År 1991 gjorde dåvarande Folkpartiet och Socialdemokraterna en uppgörelse om skattesystemet. Den var väldigt bra, för det var ett helhetsgrepp om skattepolitiken.

Det grundläggande i det var att medel- eller låginkomsttagare skulle betala högst 30 procent i skatt. I dag är det få som gör det på grund av att de flesta kommunalskatter ligger över 30 kronor. Tanken var att höginkomsttagare max skulle betala 50 procent i skatt. Man skulle ha hälften kvar. I dag ligger vi inte ens där, utan i toppen ligger vi på 52–53 procent.

Min fråga till ledamoten Karlsson är: Anser ni att den princip som Socialdemokraterna och dåvarande Folkpartiet hade om 30 procent och 50 procent är bra principer som man skulle kunna bygga ett nytt skattesystem på?

Anf. 57 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det var en väldigt hovsam och vänlig fråga men också på något sätt djupt allvarlig intellektuellt sett. Den förtjänar att diskuteras i riksdagens kammare.

Om ledamoten hade läst Socialdemokraternas kommittémotion hade han sett att svaret står där. Vi skriver att de principer som styrde och låg till grund för den skattereform som vi genomförde i början av 90-talet borde återupprättas. Svaret är alltså ja.

Om Liberalerna eller Liberalpartiet är intresserade av att göra en överenskommelse och kan övertyga sina andra kamrater i regeringen och Sverigedemokraterna att sätta sig ned och hitta breda lösningar kommer vi att vara med och delta i överläggningarna och ta ansvar för en ny överenskommelse.

Jag tror att det i så fall är viktigt att vi tänker på vilka principer vi hade och att de också ska gälla i en ny överenskommelse: enhetlighet och neutralitet. Med de undantag som har växt fram sedan skattereformen på 90-talet är det de med stora förmögenheter, tillgångar och kapital som har fått de stora skattesänkningarna. Ska man komma till rätta med detta måste man också våga ta i det.

De väljargrupper och de intressen som Liberalpartiet och Ekegren företräder måste ni nog våga ta en konflikt med och säga att situationen inte är rimlig. Om man har så stora tillgångar och så stora förmögenheter måste man nog vara med och bidra lite mer. Börjar vi där kan det hela bli riktigt bra.

(Applåder)

Anf. 58 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Fru talman! Det du säger, Niklas Karlsson, stämmer inte överens med verkligheten. Problemet är att Socialdemokraterna säger som du gör nu men i praktisk politik hittar på den ena skatten efter den andra. Det ska vara valpskatt, beredskapsskatt och värnsskatt. Det är massor med olika skatter som gör att man aldrig når upp till det grundläggande målet. Det är det som är problemet.

Intellektuellt sett tror jag att du tycker det du säger. Du var till och med med i en debatt i går, som några av oss lyssnade på, där du uttryckte dig väldigt klokt och resonerande. Men problemet är att Socialdemokraterna i praktisk politik alltid gör någonting annat, för man har ett tryck från sina partikongresser. Det är då det blir problem.

(Applåder)

Anf. 59 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att tilltala varandra med namn eller ”ledamoten”, inte med ”du”.

Prot. 2024/25:135
18 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Anf. 60 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! När vi tittar på de tre år som vi har levt med Ekegrens regering ser vi att det har skett ytterligare fler avsteg från den princip vi bestämde på 90-talet. Det har vi socialdemokrater att förhålla oss till när vi sitter i opposition. En del tycker vi är bra, och annat tycker vi är mindre bra. Men vi säger också att vi skulle kunna återställa delar av principerna om enhetlighet och neutralitet genom till exempel en bankskatt.

Bankskatten är inte ytterligare ett avsteg. Bankskatten kan man använda för att uppnå neutralitet om man väljer att formulera bankskatten så att den riktas mot till exempel kapital.

Våra förslag behöver inte nödvändigtvis vara avsteg från principerna för 90-talets skattereform. De kan till och med vara ett medel för att återgå till dem.

Å andra sidan blir de diskussioner vi för nu diskussioner om enskilda skatter. Det är ett bekymmer, för det är inte i replikskiften eller i riksdagens talarstol vi hittar breda överenskommelser. De kräver tid, de kräver tålamod och de kräver att vi sätter oss ned och resonerar på djupet och lägger alla saker på bordet.

Om det ska fungera måste vi börja ta i framför allt kapitalbeskattningen. Det måste Ekegren, Liberalerna och högerregeringen orka med. Jag tycker att vi börjar där.

(Applåder)

Anf. 61 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Nu är det den vackraste tiden på året, och då syftar jag inte primärt på dagens skattedebatt. Sommaren har börjat, och studenterna har sprungit ut och sjungit om sin lyckliga dag och den ljusnande framtid. Vi som sitter här i kammaren har ansvaret för att skapa förutsättningar för att ungdomarnas förväntningar om en ljus framtid ska infrias.

Omvärlden är sannerligen inte till hjälp för närvarande; två fullskaliga krig pågår. Detta är självklart i första hand en humanitär och mänsklig katastrof för alla människor som drabbas i dessa länder. Men det påverkar också världsekonomin och därmed den ekonomiska politik vi behöver föra här hemma. Ovanpå detta pågår ett tull- och handelskrig som ingen vet hur det ska sluta.

Den som lyssnat på debatten från början har säkert noterat att olika partier har olika lösningar. Vissa förordar bidragslinjen, men vi moderater står fast vid arbetslinjen. Att det ska löna sig att arbeta och att ha arbetat är en viktig princip. Arbete är bra för oss människor. Det ger oss en inkomst och en trygghet. Arbete är mycket mer än pengar på lönekontot varje månad. Arbetet utvecklar oss och ger oss arbetskamrater och ett sammanhang. Det bidrar i hög grad till vår självkänsla.

Människans inbyggda känsla för vikten av arbete för att klara sig har traditionellt varit mycket stark i Sverige, precis som i våra nordiska grannländer. Detta är sannolikt en effekt av att det har varit nödvändigt för att klara sig på denna kalla och otillgängliga plats. Det är inte en slump att en av de första frågor som ställs när man träffar någon i Sverige är "Vad jobbar du med?".

Den välfärd vi har i Sverige har byggts av människor som går till jobbet varje dag, sliter hårt, löser komplicerade arbetsuppgifter och bidrar till det gemensamma genom att betala skatt. Gruvarbetare, lastbilschaufförer,

sjuksköterskor, lärare, servitörer, programvaruutvecklare, hantverkare – alla, med högst skiftande uppgifter, bidrar.

För regeringen är det grundläggande att återställa värdet av att arbeta. Det är bara när fler arbetar vår ekonomi växer och vårt välbefinnande ökar. Det skapar dessutom ökade resurser för skolan, vården, omsorgen, rättssväsenheten, försvaret och allt annat viktigt genom att skatteintäkterna ökar.

Därför använder regeringen målmedvetet skattepolitiken för att öka drivkrafterna för arbete och självförsörjning. Sverige har nu det lägsta skattetrycket sedan 1975. Skatten har sänkts vid flera tillfällen, och en genomsnittlig familj med en polis och en sjuksköterska får behålla 23 000 kronor mer om året, om man räknar med effekterna av både årets och förra årets budgetproposition.

Slopadet av avtrappningen av jobbskatteavdraget har upprört många på vänsterkanten och beskrivits som en gåva till de rika – en beskrivning som är direkt felaktig. Den saknar koppling till verkligheten, för det handlar inte om någon liten exklusiv grupp rika utan om civilingenjörer, sjuksköterskor och alla andra som har satsat på utbildning eller arbetar hårt i andra krävande yrken. Det är också ett absurt sätt att uttrycka sig. En sänkt skatt är aldrig en gåva utan innebär bara att man tar mindre från den som med hårt arbete förtjänat sina slantar.

”En gåva till de rika” är en beskrivning som är lika historielös som felaktig.

För tre år sedan gjorde statliga Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering en utvärdering av effekten av avtrappningen av jobbskatteavdraget. Utvärderingen visade att de som berördes av avtrappningen valde att arbeta mindre, och då gick staten miste om skatteintäkter. Avtrappningen av jobbskatteavdraget överlevde i åtta år.

Det är värt att reflektera över hur stora skatteintäkter som inte kom välfärden till del under denna tid samt att påminna om vem som införde avtrappningen. Det var Socialdemokraternas dåvarande finansminister Magdalena Andersson som tyckte att den som tjänade mer än 50 000 kronor i månaden inte skulle få tillgodoräkna sig de skattelättnader som andra inkomsttagare fick ta del av genom jobbskatteavdraget. Det är också värt att komma ihåg att Miljöpartiet och Vänsterpartiet ville sätta gränsen ännu lägre, till 40 000 respektive 30 000 kronor.

Att vänstern aldrig lär sig av sina misstag! Av den fräna kritiken att döma kan man misstänka att avtrappningen kommer att återinföras om partierna på vänsterkanten vinner nästa val.

Fru talman! Företagen har en viktig roll för Sveriges välbefinnande. De skapar jobb, driver innovationer och är en motor i svensk ekonomi. Därför jobbar regeringen för att det ska bli enklare och mer lönsamt att driva företag.

Nyligen presenterades en lagrådsremiss med förslag som kommer att förenkla skattereglerna för delägare i fåmansbolag. Det är ett mycket välkommet förslag som innebär att över 60 000 företagare får sänkt skatt men framför allt att regelbördan minskar med mer än en tredjedel.

I detta sammanhang ska jag kanske påminna om att det när Magdalena Andersson var finansminister lades fram ett förslag på detta område som skulle ha ökat skatten för de berörda företagarna utan att regelbördan minskat i någon nämnvärd omfattning. Dessbättre stoppades detta av en samlad opposition, och i stället får vi nu ett väl genomarbetat förslag som förbätt-

rar för våra företagare. Med tanke på att det i Sverige finns cirka 450 000 direktägda fåmansföretag samt att 60 procent av alla aktiebolag i Sverige är fåmansföretag är detta en efterlängtat och betydelsefull reform för näringslivet.

Fru talman! Den tillfälliga höjningen av rotavdraget från 30 till 50 procent till slutet av året har välkomnats av byggbranschen. Tanken bakom höjningen är att rädda jobb i en tuff tid, som lågkonjunkturen onekligen innebär. Förhoppningsvis passar många privatpersoner på att göra en om- eller tillbyggnad, reparera eller måla om – ja, allt som man har skjutit upp under den tidigare kostnadskrisen med hög inflation och höga räntor. Att den moderatledda regeringen fått bukt med inflationen har varit helt avgörande för att få fart på dessa arbeten, men genom höjningen av rotavdraget förstärks denna effekt ytterligare.

Slutligen, fru talman, vill jag understryka att regeringens politik skapar incitament att utbilda sig och arbeta hårt och att satsa på företagande och innovationer, vilket ger goda förutsättningar för ekonomisk tillväxt och ökat välbefinnande. Det är bara så vi stärker Sverige och gör både Sverige och svenskarna rikare.

Slutligen vill jag önska presidiet, skatteutskottets tjänstemän och förstås alla ledamöter och kollegor i skatteutskottet en fin sommar.
(Applåder)

Anf. 62 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet och Moderaterna har ju olika prioriteringar på många områden i den ekonomiska politiken. Men en aspekt av det som Boriana Åberg tryckte på i sitt anförande är vi överens om, och det är att det är värdefullt att människor har möjlighet att arbeta.

Jag förvånades ändå över att vi kunde lyssna på ett anförande som huvudsakligen handlade om värdet av arbete utan att det någon gång nämndes att vi nu är uppe i en arbetslöshet på 10 procent.

Arbetslösheten ökar samtidigt som regeringen gör väldigt stora skattesänkningar, som uppenbarligen inte får den effekt som regeringen själv rimligen borde önska. Till exempel gick 17,5 miljarder rakt till sänkta skatter på fossila drivmedel – sänkt skatt på fossilt mitt i en klimatkris – samtidigt som arbetslösheten i Sverige ökar. Det finns en lång rad andra åtgärder som man hade kunnat vidta för att satsa på att fler ska komma i arbete. Men regeringen valde att inte prioritera det.

Tittar vi på vad man har lovat framöver ser vi att man utlovar gigantiska skattesänkningar för folk som handlar med olika grejer i riskkapitalbolag, alltså miljonskattesänkningar till ett fåtal riktigt rika människor. Regeringens prioriteringar och Borianas tal hänger inte ihop.

Anf. 63 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga att jag har öroninflammation, så jag hör lite dåligt. Jag hoppas att jag har uppfattat Annika Hirvonens påstående korrekt.

Jag kan säga att jag saknar det gamla Miljöpartiet. När Miljöpartiet blev till var det ett liberalt parti. Det var förstås mycket samklang med naturen men också friskolor och annat. Nu ser vi att Miljöpartiet har rört sig åt ett ganska konstigt håll. Numera är det ett renodlat vänsterparti, som

försöker söndra sammanhållningen som finns i landet genom att utmåla civilingenjörer, sjuksköterskor och andra som en väldigt liten klick rika.

Ja, vi är bekymrade över den arbetslöshet som finns. Därför avsätts det pengar till fler utbildningsplatser. Jobb finns nämligen; det är bara det att de som är arbetslösa inte matchar behoven som arbetsgivarna har. Det är mycket tack vare Annika Hirvonens parti, som alltid har varit för en väldigt stor och ohämmad migration som har lockat hit människor som är analfabeter på sitt eget språk, har svårt att lära sig svenska och inte alls är attraktiva på arbetsmarknaden. Så innan Annika Hirvonen kritiserar regeringen kanske hon ska titta lite på sitt eget bidrag till situationen i dag.

Anf. 64 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Personligen längtar jag inte tillbaka till tiden när vi alla kanske drömde om att friskolereformen skulle bidra till fler föräldrakooperativ på landsbygden. Vi ser ju verkligheten nu: Det är stora börsbolag som handlar med barnens skola och skor sig på skattemedel i stället för att se till att man har tillräckligt många elevassistenter i klassrummen som gör att alla barn kan lära sig läsa, skriva och räkna som de behöver. Jag väntar på dagen då Moderaterna sällar sig till majoriteten av sina egna väljare och svenska folket, som inser att det är dags att kasta ut de här människorna som jagar pengar i stället för att ha fokus på utbildning i svenskt skolsystem. Men, fru talman, kanske var det Borianas Åbergs icke-svar på mina påståenden och frågor.

Jag försökte visa på kontrasten. Man säger att man vill satsa på jobb och att det är viktigt att folk ska komma i jobb, men i stället lägger man flera miljarder i skattesänkning på fossila bränslen som man kunde ha satsat på att få fler människor i jobb. Det tycker jag är intressant.

Boriana Åberg missförstår medvetet och låtsas att hon har hört att vi påstår att det finns väldigt få civilingenjörer i Sverige. Nej, det var inte det jag sa. Jag kritiserade att regeringen vill göra mångmiljardskattesänkningar för ett fåtal individer som jobbar med att handla med riskkapital. Man vill ändra det så kallade carried interest-regelverket så att några av de absolut mest välbetalda ska få ännu mer.

I stället för att medvetet missförstå och i stället för att skylla alla problem på invandrare tycker jag att regeringen borde fokusera på att bekämpa arbetslösheten och se till att vanligt folk har råd med det nödvändiga.

Anf. 65 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Eftersom jag själv är invandrare avhåller jag mig från att skylla alla problem på invandrare.

Jag skyller på dem som har lockat hit invandrare med orealistiska löften. Jag läste nyligen att nu när Northvolt går i konkurs finns det 192 städare som har kommit hit från Bangladesh och från Syrien. De har tagit hit sina familjer. De är här som arbetskraftsinvandrare. Nu står de arbetslösa, och de är troligtvis djupt skuldsatta för att ha kunnat komma till Sverige. Då undrar jag vilken politik Annika Hirvonen har varit med och drivit när de hundratusentals arbetslösa i Sverige inte har önskat ta dessa städjobb utan man har behövt ta hit människor från tredje land som nu står helt utlämnade.

Undrar inte Annika Hirvonen varför restaurangbranschen och städ företagen skriker efter folk och varför folk inte är intresserade av att ta dessa

jobb? Jag kan säga att svaret är att bidragen ofta är så pass mycket högre att det inte lönar sig att ta ett jobb i restaurangbranschen, i städbranschen eller i taxibranschen. Det är något som Annika Hirvonen verkar tycka är bra. Man ställer upp på en vänsterpolitik.
(Applåder)

Anf. 66 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Sommaren har äntligen kommit, och snart är det semester-tider för många svenskar. Sommar och ledighet får en att tänka på bad, kanske en utlandsresa, stugsemester, Liseberg och massor av aktiviteter. Föräldrar får äntligen tid att vara med sina barn. Eller?

Så är det inte för alla. Alltför många i vårt Sverige har inte råd att göra något på semestern, och det är barnfamiljerna som har det allra tuffast.

Frälsningsarmén har precis släppt en rapport om hur barnfamiljerna har det över sommaren. Hälften av alla barnfamiljer är oroliga för matkostnaderna när barnen inte kan äta lunch i skolan. Vart femte barn är hemma hela sommaren, och många ensamstående föräldrar är oroliga för att barnen har för lite att göra. ”Jag vill också bada och leka. Men mamma säger att vi inte har råd med busskort till stranden.” Så säger elvaåriga Nora i undersökningen.

Regeringen är stolt över att man sänker skatten för dem som jobbar, medan man låter dem som är sjukskrivna eller arbetslösa betala en högre skatt. Vad blir resultatet? Jo, vart tredje barn till föräldrar som är arbetslösa eller sjukskrivna kommer att vara hemma hela sommaren utan planerade aktiviteter. Lägre och kollo är inte att tänka på.

Detta bekymrar dock inte vår styrande högermajoritet. Så länge höginkomsttagarna får bättre ekonomi är regeringen nöjd – trots att en uppväxt utan vuxennärvaro och meningsfulla aktiviteter ökar riskerna för att barn hamnar i isolering eller i värsta fall dras in i destruktiva miljöer och kriminalitet. Men inte heller det bekymrar regeringen, för hårdare straff och fängelse utomlands löser problemet. Barnperspektivet lyser med sin frånvaro.

Den 1 juli tar högermajoriteten bort det högre bostadsbidrag som infördes för att hjälpa dem som har det svårast. Sannolikheten att barnfamiljer ska kunna unna sig det där lilla extra på sommaren blir i ett slag ännu mindre. Hyrorna höjs, men bostadsbidraget har inte höjts. Inga höjningar aviseras heller i vårbudgeten. Matpriserna skenar, men barnbidraget ligger still. Inte heller för barnbidraget aviseras några höjningar 2026.

I februari i år uppgav 29 procent av alla ensamstående föräldrar med låg inkomst att de hade svårt att äta sig mätta. Förra året vid samma tidpunkt var det 20 procent. Hälften av alla ensamstående föräldrar med låg inkomst har vid ett eller flera tillfällen inte haft råd att köpa näringsriktig mat till sig och sina barn.

Medan den ensamstående mamman som har två låglönejobb för att kunna försörja sig och sina barn inte ens har råd med bussbiljett till badstranden får statsministern en nätt löneförhöjning på 6 000 kronor i månaden. Den ensamstående mamman och andra med bostadsbidrag blir av med tilläggsbeloppet, eftersom regeringen ser en ekonomisk ljusning.

Ja, det är en ekonomisk ljusning för regeringen, där alla har fått löneförhöjningar. För barnen som växer upp i familjer där pengarna inte räcker till näringsriktig mat ens när skolan är öppen finns det ingen ekonomisk

ljusning. Tvärtom har fler hamnat i materiell och social fattigdom under den här regeringen. Samtidigt får statsråden och andra höginkomsttagare både löneförhöjning och sänkt skatt.

Tack vare inkomstökningen i form av sänkt skatt har hushållen möjlighet att öka sin konsumtion och samtidigt fortsatt ha ett högt sparande, konstaterar regeringen i vårbudgeten. Inte är det den ensamstående föräldern som regeringen menar då. Hen är helt bortglömd i vårbudgeten.

Regeringen hade chansen att både höja och förlänga tilläggsbeloppet och därmed kunna ge barnfamiljer ett bättre liv, men man valde bort det. Regeringen kunde ha höjt barnbidraget men valde bort det också. Regeringen kunde ha underlättat för barnfamiljer men valde bort det.

Vänsterpartiet föreslår både en förlängning av tilläggsbeloppet och extra utbetalningar av bostadsbidraget i juni och juli. Dessutom föreslår vi två extra barnbidrag i juni och juli samt en lovpeng till alla barn i grundskolan. För oss är det viktigt att barn får äta sig mätta även när skolans matsal har stängt och att så många som möjligt ska ha råd med en innehållsrik semestervecka.

Herr talman! Sedan regeringen tillträdde efter valet år 2022 har den drivit linjen att det bästa den kan göra för att bekämpa inflationen och underlätta för hushållen i kostnadskrisen är: ingenting – förutom när det gäller höginkomsttagare. Man har konstaterat att just de behöver kompenseras. Skatterna har sänkts för dem som tjänar mest, medan låginkomsttagare inte ens har fått en skattesänkning som kompenserar för kostnadsökningarna.

Samtidigt som regeringen och Sverigedemokraterna sänker skatter planerar de också att låna för att bygga ut försvaret. Vänsterpartiet föreslår en försvarsskatt på kapital och på de högsta inkomsterna för att finansiera de ökade löpande kostnaderna. Bara regeringens skattesänkningar i år motsvarar 33 miljarder kronor.

Om Sverige lånar till försvar kan skattesänkningarna inte fortsätta, utan de rikaste måste vara med och betala. En lånefinansiering bör omfatta viktiga investeringar i totalförsvaret, såsom järnväg och elnät.

Förra året gjorde storbankerna en sammanlagd vinst på 126 miljarder. En bankskatt på bankernas övervinster skulle innebära en kraftig förbättring av statsfinanserna, men det viktigaste är ändå att pressa ned bankernas vinster så att vanligt folk får bättre ränta.

Regeringen har inga förslag som gör det billigare att vara svensk – bara en tro på att ekonomin blir bättre. Visserligen finns inga konkreta förslag på sänkning av inkomstskatter i vårbudgeten, men inriktningen gör att man inte kan utesluta att regeringen planerar att sänka höginkomsttagarnas skatter ännu mer – samtidigt som man ska låna. Det är en politik som inte är hållbar.

I vårbudgeten aviserar regeringen ett antal mindre skattesänkningar av punktskattskaraktär. Jag återkommer till dessa i höstbudgeten, när förslagen är utredda.

Skatt ska betalas efter bärkraft, och välfärd ska ges efter behov. Sverige behöver en ny skattepolitik som sätter omfördelning, klimat och välfärd främst – en skattepolitik som sänker räntor och elpriser i stället för att gynna höginkomsttagare och klimatskadliga utsläpp.

Herr talman! Den 1 juli är ett viktigt datum. Då får våra ministrar en rejäl lönehöjning, medan låginkomsttagarna blir av med tilläggsbeloppet i bostadsbidraget och sjuka får betala mer för sin medicin. Det är ett datum som tydligt visar vilken sida den här regeringen står på.

Jag vill passa på att önska talmannen, riksdagskansliet och mina kollegor i utskottet och utskottskansliet en glad midsommar. En glad sommar önskar jag också alla barnfamiljer genom att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 2.

Anf. 67 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Vi inledde denna mandatperiod i ett läge präglat av pandemi, ökande våld och kraftig inflation. Steg för steg har regeringen återtagit kontrollen över ekonomin, och reformviljan fortsätter.

Skatteintäkterna är grunden för vår gemensamma välfärd. Detta förutsätter att människor arbetar. Det är inte höga skattesatser som stärker välfärden utan fler människor som jobbar. Därför driver Kristdemokraterna en politik där arbete alltid ska löna sig. Det innebär sänkta skatter på arbete, särskilt för låginkomsttagare och för äldre som väljer att arbeta vidare. Ett tydligt arbetsincitament är avgörande både för individen och för samhälls-ekonomin.

Herr talman! Vi möter lågkonjunkturen med strukturreformer – inte med kortsiktiga bidrag. Arbetslinjen ska återupprättas, och en bidragsreform är nödvändig för att fler ska komma i arbete. Det behöver löna sig bättre att gå från bidrag till jobb. Vi bygger en ekonomi som främjar arbete – för ansvar, flit och sammanhållning.

Samtidigt stärker vi företagsklimatet. Sverige har över 1 miljon företag, varav 99 procent är småföretag. Där skapas fyra av fem jobb. Det är därför avgörande att minska regelkrånglet, sänka kostnader och ge utrymme för företag att växa. Det gör vi nu genom det så kallade växa-stödet. Vi utökar det från en till två anställda och höjer också taket i lönenivån.

Genom Kristdemokraternas arbete har ett förenklingsråd och ett implementeringsråd tillsatts. Reglerna ska bli färre och enklare, och det ska bli enklare att driva företag i Sverige.

Herr talman! Vi säger nej till höga kapitalskatter som riskerar att driva bort investeringar. I stället prioriterar vi reformer som lockar kapital, främjar entreprenörskap och stärker svensk konkurrenskraft både nationellt och internationellt. Att de första 150 000 kronorna på ett ISK är skattefria är därför mycket bra. Det kommer att stimulera och underlätta sparandet i fonder och aktier. Därmed ökar människors trygghet och frihet.

Herr talman! Politiken ska också möta våra största samhällsutmaningar. Det handlar om att bekämpa den organiserade brottsligheten, öka antalet behöriga lärare, korta vårdköerna, öka den psykiska hälsan, stärka energiförsörjningen och rusta upp totalförsvaret. Allt det kräver en sund finanspolitik, och den linjen står denna regering för.

Vi har sett att inkomstskattesänkningar leder till fler i arbete. Det stärker skatteunderlaget och därmed också välfärden. Det syns i utvecklingen av skattekraften per invånare. Vi kommer att fortsätta driva på för ytterligare sänkningar, inte minst för dem som har de allra lägsta lönerna.

Herr talman! Kristdemokraterna tror på Sverige som vårt gemensamma hem. Här får alla en chans att jobba, starta företag, utbilda sig och bidra. Det är ett Sverige där vi tar ansvar för helheten och bygger ett samhälle

som håller ihop. En ansvarsfull ekonomisk politik är grunden för att det ska vara möjligt.

Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och önskar alla en god sommar.

(Applåder)

Anf. 68 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! I dag får vi larmrapporter om att de svenska klimatutsläppen ökar mer än på 15 år. Samtidigt går den svenska ekonomin riktigt knackigt.

Från att Sverige har haft på sig ledartröjan i de internationella klimatförhandlingarna och visat hur man kan förena en blomstrande ekonomi och konkurrenskraftiga företag med en offensiv klimatpolitik där utsläppen går ned, och från att vi var på väg att nå de klimatmål som Sverige har skrivit under på genom Parisavtalet, har vi nu satt oss i baksätet – i skämshörnan. Våra utsläpp ökar samtidigt som ekonomin går riktigt dåligt. Vi har alltså rekordmycket konkurser i Sverige, och arbetslösheten ligger på 10 procent.

Regeringens politik handlar om att med kirurgisk precision göra det billigare att släppa ut fossila bränslen samtidigt som man inte tar tag i den ökande arbetslösheten. Man sänker visserligen skatter för dem som har allra mest, men i kristid – när det är kris både för klimatet och för hushållen, där låginkomsttagare inte har råd att ställa mat på bordet varje dag i månaden – och i ett världsläge som detta behövs en annan politik.

Kristdemokraterna behöver ta ansvar för den historiska uppgift som åligger vår generation, nämligen klimatet.

Anf. 69 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Annika Hirvonen!

Klimatet är en viktig fråga, men det är också så att vi måste ha människor med oss. Vem är det vi finns till för? Vad vinner vi i längden om människor inte känner att de kan leva i det samhälle som vi skapar? Vi behöver en folklig förankring.

Därför står Kristdemokraterna bakom en klimatpolitik som minskar utsläppen och samtidigt tar hänsyn till människors vardag, särskilt i glesbygd och bland låginkomsttagare. Regeringen har valt att inte stå handfallen utan göra om och göra rätt. Vi har exempelvis sänkt reduktionsplikten kraftigt, inte för att bromsa klimatomställningen utan för att skapa en rimlig balans. Det alternativ som Miljöpartiet förespråkar hade slagit hårt mot barnfamiljer, pensionärer och företagare på landsbygden – de som inte har något alternativ till bilen.

Vi investerar samtidigt i klimatnyttig infrastruktur. Tidigare i debatten pratades det om att det aldrig har gjorts så många investeringar i järnvägen som denna sommar. Man får leva med att det i sommar kommer att vara mer uppehåll i trafiken eftersom det pågår underhållsarbeten. Det är något vi är stolta över och som vi gör som en investering för framtiden. Kristdemokraterna har med sin infrastrukturminister Andreas Carlson varit pådrivande för detta.

Prot. 2024/25:135
18 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Anf. 70 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Som ledare för ett land kan man inte kapitulera och säga att det inte finns något stöd för att klara av klimatmålen. Som ledare måste man arbeta för att skapa folklig förankring. Som ledare måste man visa vilken riktning man är på väg i och anstränga sig för att få folk med sig, inte stoppa huvudet i sanden och låtsas att vi inte behöver vidta åtgärder. Vi måste nämligen ställa om.

Det finns alternativ. Vill man stödja barnfamiljer kan man höja barnbidraget, som Miljöpartiet föreslår, i stället för att sänka priset på just fossila bränslen. Man kan höja bostadstillägget i stället för att ta bort det, som Kristdemokraterna nu gör. Vill man stödja människor i glesbygd kan man satsa på sänkt skatt för dem som bor i glesbygd. Vill man stötta pensionärer med låga inkomster kan man satsa mer pengar på de grupperna.

De miljarder som regeringen har satsat på billigare fossila bränslen hade man kunnat dela ut på många andra sätt till människor. Man hade till och med kunnat sänka skatten för dem med lägst inkomster med lika mycket som man i stället valde att lägga på sänkta priser på just det fossila. Det är här regeringen missar chansen att ställa om – att göra klimatomställningen nu – och samtidigt stödja hushållen i en kostnadskris. Det går att välja, men i stället har man startat ett kulturkrig mot klimatpolitiken.

Anf. 71 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågorna!

Klimatpolitikens största utmaning är inte avsaknaden av mål utan avsaknaden av förankring. Kristdemokraterna kommer inte att medvetet medverka till en klimatpolitik som skapar klyftor, som drabbar människor på landsbygden och som slår ut svenska jobb. Vi vill ha en omställning där alla kan vara med.

Vi ser att den sänkta reduktionsplikten och sänkta drivmedelspriser faktiskt har sänkt priset vid pump med 500 kronor vid varje tankning. Det är inte samma sak som en ökning av barnbidraget med 250 kronor eller vad ökningen nu ligger på; det är lite olika i oppositionens olika budgetar. Den ökningen skulle inte ha gjort mycket nytta för den som också ska tanka sin bil flera gånger i månaden för att ta sig till jobbet, barnens träning eller hem till mormor för att hälsa på.

Inflationen är också någonting som vi verkligen har bekämpat, och det har gjort att priset på såväl mat som annat har gått ned för vanligt folk. Men drivmedelspriserna driver också på en inflation för matpriserna, för allting ska transporteras. Därför är reduktionsplikten och drivmedelspriserna så otroligt viktiga för vanligt folks ekonomi. Och det är just det som är ledarskap: att hålla ihop både klimatmålen och samhällsgemenskapen.

Anf. 72 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! Snart ljuder *Den blomstertid nu kommer* även i riksdagen.

När riksdagsledamöternas motsvarighet till landsbygdens kosläpp kan bevittnas i kammaren om någon timme är dock framtiden kanske mer oviss än på länge. Våra liv, vårt leverne och vårt sätt att kliva ut i denna blomstertid kontrasteras mot raketbeskjutningar, mineringar, förstörda hem och släckta liv. Världen står i stycken i brand, och vi påverkas på många plan. Vår ekonomi är heller inte opåverkad. Våra prioriteringar påverkas i högsta grad av hur världen rör sig.

I dag ska kammaren besluta om finansutskottets betänkande *Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken*. Vi i Centerpartiet håller med om målen som uttrycks men reserverar oss mot flera av de mått och steg som föreslås.

Centerpartiet vill se tydligare prioriteringar för jobben och företagan-
det, för landsbygden och för klimatet. Nu är tid att bygga styrka i vårt land.
Nu är tid att bygga underifrån och att ta ansvar för vår sammanhållning
och vår plats i världen. Centerpartiet anser att det krävs skarpare priorite-
ringar, särskilt när det gäller skattepolitik, grön omställning, landsbygd
och rättvisa.

Herr talman! Finansutskottet konstaterar att Sverige befinner sig i en
utdragen lågkonjunktur. Osäkerheter i handel och bnp kombineras med en
fortsatt hög arbetslöshet. Just arbetslösheten kanske är det viktigaste att
komma till rätta med. Arbetslösheten i Sverige är en av de allra högsta i
Europa, och regeringen står utan svar.

Centerpartiet vill se reformtempo. Det måste bli lättare att anställa, och
vi måste ha en mycket bättre matchning på arbetsmarknaden mellan ar-
betslösa och den kompetens som krävs för jobben. Insatserna för omställ-
ning och utbildning bör förstärkas, bland annat genom att man fördubblar
de nationella yrkesutbildningarna, ökar möjligheten till vidareutbildning
och till att flytta dit där jobben finns, utökar platserna på yrkeshögskolan
och yrkesvux samt inför praktik och utbildning som en integrationsåtgärd.

Herr talman! På några punkter välkomnar vi regeringens skattepolitik.
Det är bra med generellt sänkt skatt på arbete och höjt jobbvdrag; det
skapar incitament. Men dessvärre ekar verktygslådan alltför tomt. Vi vill
se fler åtgärder, och anpassade åtgärder, för att bygga Sverige starkare un-
derifrån.

För det första vill vi se skattesänkningar riktade mot dem som har de
allra sämsta marginalerna, flera gånger större än vad regeringen föreslog i
vårbudgetmotionen och riktade mot instegsjobb. För lågavlönade är skill-
naden mellan arbete och bidrag ofta för liten för att göra en avgörande
skillnad. Vi föreslår därför större avdrag och tydligare trappor, så att det
alltid lönar sig att arbeta. Ska man få bukt med arbetslösheten behöver de
ekonomiska trösklarna från både individernas och företagens håll hyvlas
ned. Detta är helt centralt.

För det andra, herr talman, vill vi se en skatteväxling som både stärker
Sveriges klimatarbete och verkar tillväxtfrämjande. Vi vill se en systema-
tisk grön skatteväxling. Gör det dyrare med fossil olja som kommer från
Ryssland eller Iran, och sänk samtidigt skatten på arbete och företagande!

Det handlar om vår säkerhet, vår självförsörjning, vår miljö och vår
tillväxt. Det går att ha en skattepolitik som är win-win-win-win. Låt oss,
när vi ändå är inne på det, tala om win-kraft!

För det tredje, herr talman, vill vi stärka Sveriges bygder så att skatte-
intäkter från lokal energiproduktion, till exempel från vindkraft, stannar
där de skapas. I dag är den största orättvisan i Sverige inte den mellan
förort och stadskärna utan den mellan landsbygd och stad. Det märks inte
minst på resurser och resultat i skolan.

Om vi inte har en skattepolitik som låter hela Sverige växa kommer vi
att polarisera vårt samhälle än mer. Vi kommer då att få se en mycket sva-
gare sammanhållning och sämre ekonomisk utveckling. Dessutom klarar
vi i Sverige endast av att producera hälften av de livsmedel som vi konsu-

merar, till skillnad från våra nordiska grannar. Det är inte bara dåligt för landsbygden utan också för totalförsvarsförmågan i hela landet och för matpriserna i livsmedelsaffärerna.

Herr talman! Om vi vill få utväxling på de mål inom den ekonomiska politiken som regeringen ställer upp – lägre arbetslöshet, stöd till hushåll och strategiska investeringar – måste vi använda verktygen så klokt som möjligt inom budgetramen. Det betyder att vi behöver prioritera satsningar som har hög multiplikatoreffekt. Vi måste prioritera jobb, klimat, utbildning och ett Sverige som växer i hela landet.

Vårt recept är inte komplicerat, men det gör upp med både regeringens, Sverigedemokraternas och Socialdemokraternas syn på den starka staten visavi den enskilde personen. Vi vill inte ha planekonomi i energisystemet. Vi vill inte förstatliga vård eller skola. Vi bygger i stället samhället underifrån. Centerpartiets politik utgår från en stark tro på människan och därmed på decentraliseringens kraft att bygga oss starka.

Vi i Centerpartiet säger: Stärk små och medelstora företag med skattelättnader och byråkratiförenklingar! Utöva en skattepolitik som stärker underifrån, så att det alltid lönar sig att arbeta och så att värdet av landsbygdens resurser i högre grad stannar där!

Herr talman! Slutligen, nu när det är sommartid och blomstertid stundar, vill jag rikta en sommarhälsning till talmanspresidiet, riksdagskollegor och personal: Med blid och livlig värma till allt som varit dött, lägg undan era skärmar och ha det nu så gött!

(Applåder)

Anf. 73 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Herr talman! Utan tvekan är Centerpartiet det mest spännande partiet just nu. Det känns ungefär som att titta på mitt favoritprogram *På spåret*. Man kan ställa frågan: Vart är ni på väg?

Tittar man i de olika följdmotioner som har kommit in märker man att ni från Centerpartiets sida vill genomföra flera utgiftshöjningar, men som statsrådet Wykman konstaterade är ni ganska pigga på att sänka skatterna. Ni har ju tre kompisar i oppositionen som absolut inte vill sänka några skatter utan snarare vill höja skatterna väldigt mycket. På ena sidan finns alltså tre partier som vill höja skatterna mycket. På andra sidan finns Centerpartiet, som vill sänka skatterna. Det märkliga är att ni i Centerpartiet i många ekonomiska frågor står till höger om Moderaterna och Liberalerna – ni är nästan riktiga marknadsliberaler.

Låt oss titta framåt mot valet. En rödgrön regering är väl ert huvudalternativ. Om det bildas en rödgrön regering, vilka skatter är ni beredda att genomföra för att få sitta med i en sådan?

Anf. 74 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Vart är vi på väg? Vart är Sveriges riksdags mest intressanta parti på väg? Jag förstår att många undrar det. Det är väldigt intressant hur detta har förvandlats de senaste åren. Centerpartiet har gått från att vara ett parti i den smala mitten till att vara ett parti som uppvaktas från alla håll. Det är möjligen lite mer angenämt att vara centerpartist just nu än för ett par år sedan.

Det fina i kråksången är att Centerpartiet har en enda statsministerkandidat. Hon heter Anna-Karin Hatt.

Vi är nu inne i en period då vi utvecklar vår politik för jobben, företagandet, klimatet och landsbygden. Vi kommer att söka så mycket stöd som möjligt i de breda väljargrupperna. När vi får reda på valresultatet vet vi vilka partier som kommer att vara intressanta för oss att samarbeta med och vilka partier som kommer att tycka att vi är intressanta att samarbeta med.

Centerpartiet är ju ett mittenparti. Ibland skulle man kunna säga att vi lutar till höger i den ekonomiska politiken, som ledamoten var inne på, och till vänster i den sociala politiken. Kanske är det till och med så att den klassiska höger–vänster-skalan på ett ganska dåligt sätt fångar Centerpartiets själ, eftersom Centerpartiet har väljare och sympatisörer som befinner sig på många olika platser på denna skala. Kanske ska man utgå från det jag nämnde sist i mitt anförande – tron på decentraliseringens kraft och tron på människan, som är vår identitet – snarare än från en höger–vänster-skala som är strikt riktad åt ena eller andra hållet.

Anf. 75 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Fru talman! Det var ett väldigt roligt inlägg från Ådahl i Lerum, men jag fick inte svar på en enda fråga.

Annie Lööf tyckte också att hon skulle bli statsminister och leda den breda mitten, men det gick ju inte riktigt så bra. Anna-Karin Hatt kan vara pigg och rolig, lite glad i hatten till och med, och säkert en bra person. Men hon kommer aldrig att bli statsminister. Det finns bara två statsministerkandidater. Så ärliga kan vi ändå vara.

Min fråga kvarstår eftersom jag inte fick svar på den: Vilka skatter är ni beredda att höja för att få vara med i en rödgrön regering? Den frågan måste ställas, och den måste också ha ett svar.

Anf. 76 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag blir kanske inte förvånad, men det är ändå lite överraskande att debattera statsministerkandidater med ett annat parti som alltså inte har ett så stort självförtroende att man vill driva fram sin egen partiledare till den posten. Det tänker jag är alla partiers ultimata mål: att få statsministerposten.

Så är det för Centerpartiet. Det är vårt mål. Om det är realistiskt nu är en helt annan fråga.

Ekegren nämner också att det egentligen bara finns två statsministerkandidater. Har Ekegren funderat på hur hans kompisar i Sverigedemokraterna resonerar? Kan det vara så att Sverigedemokraterna gärna skulle se Jimmie Åkesson som statsminister? I så fall har vi tre statsministerkandidater. Eller kan det vara så att det finns åtta statsministerkandidater här i kammaren?

För vår del och med det självförtroende jag tycker att man ska ha inom ett parti vill vi utveckla vår politik och locka så mycket stöd som möjligt för det. Jag kommer här, fru talman, inte att kunna svara på frågor eller förhandla om enskilda skatter, enskilda skattesatser och andra enskildheter i politiken. Det är någonting som får utkristallisera sig efter att väljarna har sagt sitt.

Vi är väldigt tydliga med vad vi vill med vår politik. Vi har sagt att vårt fokus kommer att vara jobbstärkande åtgärder, att få ned arbetslösheten, att stärka småföretagandet och att ha en klimatpolitik som gör att vi både kan få ned utsläppen och öka tillväxten. Vi vill såklart också minska den största klyftan som vi har i Sverige: den mellan landsbygden och staden.

Ja, herr Ekegren, jag är trygg i vår riktning.

Anf. 77 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! I dag ska även vi i skatteutskottet debattera finansutskottets betänkande om riktlinjer för den ekonomiska politiken. Det är kanske inte så konstigt; finanspolitik och skattepolitik är ju intimt förknippade med varandra, och utan skatter hade det inte funnits mycket pengar att finansiera våra gemensamma åtaganden med. Jag kommer i mitt anförande att fokusera mycket på skattefrågorna.

Inför budgetpropositionen 2026 har regeringen remitterat många skatteförslag, hela tolv stycken, för att kunna göra en samlad bedömning av skatteförslag med budgeteffekter. Det gäller bland annat sänkt energiskatt på el, skattelättnad för resor med kollektivtrafik och skattefri laddning av elfordon på arbetsplatsen.

Fru talman! Jag kan efter en genomgång av oppositionens följdmotioner sammanfatta de fyra förslagen med höjda utgifter för staten och flera höjda skatter, även om det spretar åt olika håll.

Socialdemokraterna kommer att höja skatterna men oklart på vilket sätt och hur mycket. Men utifrån vad Socialdemokraterna föreslår i följdmotionen och vilka beslut som har tagits på Socialdemokraternas kongress kan vi förvänta oss stora skattehöjningar. De talar om höginkomsttagare, men det brukar i praktiken innebära att alla som betalar skatt kommer att få höjd skatt.

Centerpartiet skiljer sig mot de övriga partierna med stora kostnadsökningar men inga förslag på stora skattehöjningar vad jag kan se. Statsrådet Wykman konstaterade att Centerpartiet snarare vill sänka skatterna. Det är därför för en utomstående väldigt svårt att se hur de fyra oppositionspartierna ska kunna enas om en gemensam skattepolitik.

I ett internationellt perspektiv har vi ett robust skattesystem. I går var många av oss på ett seminarium med utgångspunkt i boken *Experternas guide till skattegalaxen. Tolv röster om behovet av en skattereform*. Författarna tog bland annat upp många av de frågor som vi har debatterat i kammaren tidigare under våren, till exempel olika momssatser och många punktskatter som inte är så lätta att förstå och tillämpa i praktiken. Vi har fyra moms nivåer: 25, 12 och 6 procent och momsundantaget. Sverige har också i ett perspektiv höga skatter på arbete.

Författarna till boken konstaterar att den skattereform som drevs igenom av dåvarande Folkpartiet – nuvarande Liberalerna – och Socialdemokraterna 1991 höll i ett år. Sedan har den plottrats bort. Tanken var 30 procents skatt för låg- och medelinkomsttagare och 50 procent för höginkomsttagare. Man skulle ha hälften kvar. I dag nås egentligen ingen av det budskapet. Vi har högre skatter. Det har skett många isolerade beslut, och ingen har tagit ställning till helheten.

Fru talman! Liberalernas uppfattning är att vi måste ta ett helhetsgrepp över skatterna och skapa ett robust system där vi har tagit ställning till just helheten, ett skattesystem där i alla fall principerna borde kunna fungera

över partigränserna – även om jag tror att det kommer att vara svårt att nå enighet om nivåerna. Om de politiska partierna blir överens om de grundläggande principerna skulle det skapa förutsägbarhet för företag och privatpersoner. Det är läge att påbörja detta arbete med en skattereform inte alltför långt fram i tiden.

Fru talman! Vi genomgår nu stora förändringar som kan påverka vårt skattesystem. Digitaliseringen går i snabb takt. Ett internationellt företag kan vara verksamt i ett land utan att rent fysiskt finnas på plats. Hur ska dessa bolag beskattas?

Det går i dag lätt att låta personal i ett annat land utföra arbete för svenska företag. Hur kommer det att påverka hur vi beskattar yrkesverksamma i Sverige?

AI-utvecklingen kommer med all sannolikhet att minska behovet av personal inom många yrken. Vi vet i dag inte vilka jobb som kommer att försvinna, vilka som kommer att öka eller vilka nya jobb som kommer att skapas. Hur kommer detta att påverka skatterna för arbete?

Hur ska beskattningen ske av företag i en värld där många företag är verksamma i många länder?

Det finns alltså många frågor att belysa och utreda för att skapa ett bättre skattesystem.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill givetvis också framföra en önskan om en glad midsommar till talmanspresidiet och den i mitt tycke väldigt trevliga personalen som jobbar med skatteutskottet.

Jag vill också framföra ett stort tack till kollegorna i skatteutskottet. Jag kan gärna erkänna att när jag skulle bli riksdagsledamot var inte skatteutskottet min första prioritet. Men om jag skulle få en förfrågan om att byta utskott skulle jag inte vilja göra det. Det är mycket trevligt och givande, och vi jobbar med väldigt viktiga frågor i skatteutskottet. En glad midsommar på er!

(Applåder)

Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Om vi håller oss kvar på spåret, så att säga, vill jag ställa samma fråga till Anders Ekegren som han själv nyss ställde till Centerpartiet. Vart är ni på väg?

Liberalerna har nu haft ansvar för Sveriges klimatpolitik i tre år. Vi är på väg mot ökade utsläpp. År 2024 ökade utsläppen mer än vad de ökat på 15 år. Vi är också på väg mot ökad arbetslöshet. Ekonomin står och stampar. Konkurserna är rekordmånga.

Liberalerna lägger i dessa dagar mycket tid och kraft på att fundera över sin egen framtid och vilka som Liberalerna kan ingå i en regering med. Jag bekymrar mig över att man inte lägger fokus på att nå Sveriges klimatmål.

Alla de miljarder som man lagt på att öka utsläppen hade i stället kunnat gå till att stödja utsatta hushåll. Det handlar om barnfamiljer, pensionärer, personer som är för sjuka för att arbeta, människor i glesbygd och bönder som vi behöver stärka för att stärka Sveriges självförsörjning av livsmedel.

I stället genomför nu Liberalerna ett slags kulturkrig mot klimatpolitiken. Samtidigt har de fattigaste barnfamiljerna inte råd att sätta mat på bordet varje dag i månaden också till de vuxna i familjen.

Min fråga är: Vart är ni på väg? Ska vi fortsätta i Liberalernas riktning?

Anf. 79 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Herr talman! Det är väldigt trevligt att jag som gammal göteborgare kan sprida göteborgshumorn och att *På spåret* kommer att få en så stor plats i våra debatter i kammaren. Det är en bra början.

Ledamoten ställer frågor om massor av olika områden. Vi kan börja med klimatet. Jag tror att ni gjorde en hel del missar när vi hamnade på priser med 30 kronor för diesel och bensin.

Jag vistas inte bara i Stockholmsområdet utan vistas också ganska mycket i västra Sverige. Den politik som ni genomförde passar för Södermalm, men den passar inte för människor som bor i glesbygd eller där man inte har en utbyggd kollektivtrafik. Om jag var miljöpartist skulle jag nog inte visa mig i vissa områden. Det fanns nämligen ingen folklig förankring. Det var det stora problemet.

Jag blir lite förvånad när ledamoten säger: Varför genomför man inte en massa olika kompensationsåtgärder? Miljöpartiet satt i regeringen tills det blev för jobbigt och ni hoppade av. Ni i Miljöpartiet hade haft möjlighet att genomföra alla de olika sakerna som ni tycker att vi ska genomföra.

Jag ska utan tvekan säga att arbetslösheten är ett stort problem. Vi har en lågkonjunktur som biter sig fast. Precis som statsrådet Wykman sa har regeringen genomfört flera olika åtgärder för att komma till rätta med det.

Jag skulle vilja säga att det stora problemet är oron för räntorna och Trumps alla upptåg. Det leder till att människor inte vågar investera.

Anf. 80 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet hade genomfört en annan politik för att stödja hushållen när oljepriserna sköt i höjden efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

Miljöpartiet hade sett till att hjälpa hushållen på landsbygden att ställa om bort från fossilberoende genom satsningar på till exempel elbilar och leasingcheck också för hushåll med lägre inkomster.

Ju snabbare vi ser till att människor i hela Sverige blir av med beroendet av fossila bränslen, desto bättre kommer de att klara nästa gång det blir ett världsläge där oljepriserna skjuter i höjden.

Vi ska komma ihåg att det inte bara är Putin som sitter och tjänar pengar på vårt beroende av fossila bränslen. Det gör också ledarna i Iran, Venezuela och Saudiarabien. Det är inte så mysiga killar, sammanfattningsvis.

Det är viktigt för hushållen i Sverige men också för den globala säkerheten att vi gör oss oberoende av fossila bränslen. Det är strategiskt viktigt.

Sverige kan ligga i framkant. Sverige kan återigen visa att vi kan ta ledartröjan i klimatomställningen. Vi kan visa att det går att förena ekonomisk utveckling och konkurrenskraftiga företag med grön omställning. Då kan vi verkligen ta hem de största vinsterna för vårt eget land och också för världen.

Vi står inför enorma utmaningar när klimatet blir varmare. Det har konsekvenser långt utöver de kriser vi ser i dag.

Anf. 81 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Herr talman! Jag skulle egentligen vilja ställa en fråga till dig, men det får jag göra i någon annan debatt. Du har inte någon möjlighet att svara på frågan.

Vi kan givetvis vara helt överens om att väldigt många av de personer som du nämnde är djupt osympatiska. Du skulle ha kunnat lägga till en person som skapar jättestora bekymmer.

Det är lite fel att säga att det inte pågår något klimatarbete. Vi människor utför ett klimatarbete varje dag. Det sker förändringar.

Det är fortfarande så att medborgarna köper elbilar eller laddhybrider. Det sker jättemycket olika förändringar när människor installerar värmepumpar. Jag är själv en sådan person.

Det sker givetvis en massa energieffektiviseringar ute i företagen. Det är inte så att det inte sker något arbete, utan det sker en mängd olika saker.

Nu fick jag lite talartid över. Jag vill betona att det är väldigt svårt att göra något åt läget. Regeringen har i och för sig fått ned inflationen, vilket är till stor fördel för väldigt många.

Det som verkligen är problemet, och det märker man när man talar med både privatpersoner och företag, är oron för räntorna. Nu gick de ned i dag, vilket kanske skapar en del positiva impulser. Det stora problemet är osäkerheten. Vad kommer Trump att göra?

Nu har vi inte bara krig mellan Israel och Palestina. Nu har vi också ett krig mellan Israel och Iran. Hur det kommer att sluta vet ingen av oss.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Eftersom vi har lite vänliga veckan den här veckan i talmanspresidiet tänker jag inte påpeka hur många gånger ordet ”du” användes.)

Anf. 82 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! I dag ska vi besluta om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken för nästa år. Vi i Miljöpartiet har lagt fram en offensiv politik som förenar klimatomställning med en rättvis ekonomisk politik, där de som har det allra tuffast faktiskt får det som behövs för att ekonomin ska gå ihop.

Många har haft det tufft de senaste åren. En rapport från bland annat Majblomman visar att ensamstående föräldrar, trots att de arbetar, inte alltid har råd att ställa mat på bordet åt sig själva. De har prioriterat barnen. Samtidigt kommer rapporter som visar att vi har rekordmånga konkurser och en arbetslöshet som stiger. Nu är den uppe på 10 procent. Den ekonomiska utvecklingen är inte särskilt ljus, och klimatutsläppen ökar mer än de har gjort under 15 års tid.

I tre år har vi nu sett hur Tidöpartierna har styrt Sverige i just den här riktningen. Jag har svårt att tro att många är nöjda. Vi ser ju också att opinionssiffrorna är riktigt dåliga för regeringsunderlaget. Jag tror att de flesta känner att det här inte blev bättre. Det blev inte bättre för mig, det blev inte bättre för samhällets mest utsatta och det blev inte bättre för svensk ekonomi. Framför allt tror jag att vi är många som är besvikna på att Sverige har tagit av sig ledartröjan i det globala klimatarbetet. Sveriges röst för fred och för världens mest utsatta har också blivit allt svagare.

Skattepolitiken, som vi jobbar med i skatteutskottet, omfattar väldigt mycket. Den handlar om att vi ska beskatta rättvist mellan dem som jobbar,

dem som har gått i pension och dem som på grund av en funktionsnedsättning aldrig mer kommer att kunna försörja sig själva genom arbete. Det handlar om en jämlik politik som minskar klyftorna mellan dem som äger mest och dem som tjänar allra minst. Det handlar om att det ska löna sig att arbeta. Det handlar om en skattepolitik som minskar utsläppen i stället för att göra det mycket billigare att släppa ut.

Jag häpnar när jag betraktar Tidöpartiernas politik. På klimatområdet framstår det som att man är emot exakt allt som har bidragit till att minska utsläppen, i alla fall om vi tittar på skattesidan.

När man vill stödja hushåll finns det många sätt. Man kan höja barnbidraget eller stödet till dem på landsbygden. En del kanske hellre sänker skatten för dem med låga inkomster. Men regeringens politik har varit att sänka skatten för dem som äger mest och tjänar mest och skatten på utsläpp från fossila bränslen. Det är en politik som ökar utsläppen och de ekonomiska klyftorna.

Nyligen remitterade regeringen ett mycket anmärkningsvärt skattesänkingsförslag för en liten grupp människor som handlar med riskkapital. Några få personer skulle få miljonbelopp om den här skattepolitiken gick igenom, samtidigt som vi nu snart ser hur de mest utsatta barnfamiljerna blir ännu fattigare när tillägget i bostadsbidraget tas bort.

Men, herr talman, hyrorna har inte blivit billigare. Maten är fortfarande riktigt dyr. Alla som kan glädjas åt räntesänkningen i dag för att man äger sitt boende får en lättnad just i dag, men för dem som hyr blir det nu mindre kvar i plånboken.

Sommarlovet står för dörren, och för många barn är det den bästa tiden på året. När jag besökte en skola i Alvesta träffade jag en rektor som berättade om elevrådet på hennes skola, där över 60 procent av barnen lever i ekonomisk utsatthet – barnfattigdom. Elevrådet hade fått önska vad de ville att man skulle satsa lite extra på, och då sa de: Skulle vi kanske kunna få lunch också på skolavslutningen så att vi inte behöver vara hungriga just den dagen? Rektorn såg till att det blev korv med bröd två gånger om året, på skolavslutningarna.

Det finns många barnfamiljer där ute som inte blir mätta när skollunchen försvinner under sommarlovet – och detta i ett av världens mest fantastiska länder och ett av världens rikaste länder. Det är ett land där regeringen har haft råd att sänka skatten för dem som har högst inkomster och ett land där man har sänkt skatten på klimatutsläpp.

Skattepolitik handlar ytterst om vad vi väljer av allt vi vill och allt vi skulle önska. Ekonomi är läran om att hushålla med begränsade resurser. Vi från Miljöpartiets sida förstår att man kan vilja ha sänkt skatt även när man har ganska höga inkomster. Men nu behöver vi prioritera de barnfamiljer där barnen önskar att rektorn kan servera lunch på skolavslutningen för att de ska slippa gå hungriga.

När vi förenar en skattepolitik för jämlikhet med en klimatpolitik där vi också satsar på de hushåll som behöver stöd för att stålla om, bort från beroendet av fossila bränslen, kan vi också se till att Sverige tar sig tillbaka till en ledarposition i klimatomställningen. Vi kan satsa på att människor har råd att leasa en elbil, även i glesbygden. Vi kan se till att göra kollektivtrafiken billigare med ett Sverigekort.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation.

Jag vill också önska oss alla en glad sommar. Vi ska komma ihåg vilket fantastiskt privilegium det är för många av oss som har råd med det som många barnfamiljer i Sverige saknar den här sommaren.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Berginger, Camilla Hansén, Katarina Luhr, Jan Riise, Jacob Risberg, Nils Seye Larsen, Malte Tängmark Roos och Ulrika Westerlund (alla MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Prot. 2024/25:135
18 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

§ 10 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2024

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU24
Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2024
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.09, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.09.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 juni

TU15 Sjöfartsfrågor

Punkt 3 (Farledsavgifter, hamnavgifter och lotsning)

1. utskottet
2. res. 7 (C)

Votering:

109 för utskottet
20 för res. 7
172 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 SD, 59 M, 20 V, 15 KD, 14 L

För res. 7: 20 C

Avstod: 92 S, 62 SD, 1 KD, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Mikael Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Främjande av inlands- och kustsjöfarten)

1. utskottet

2. res. 13 (C, MP)

Votering:

109 för utskottet

35 för res. 13

157 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 20 V, 16 KD, 14 L

För res. 13: 20 C, 15 MP

Avstod: 92 S, 63 SD, 2 -

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 6 (Vissa frågor om hamnar)

1. utskottet

2. res. 14 (S)

Votering:

124 för utskottet

93 för res. 14

84 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 20 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 14: 92 S, 1 -

Avstod: 63 SD, 20 C, 1 -

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 10 (Gotlandstrafiken)

1. utskottet

2. res. 26 (V)

Votering:

173 för utskottet

20 för res. 26

108 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 59 M, 20 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 26: 20 V

Avstod: 92 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

SkU22 Redovisning av skatteutgifter 2025
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU17 En tioårig grundskola

Punkt 2 (Förskolans pedagogik)

1. utskottet

2. res. 2 (V, MP)

Votering:

173 för utskottet

35 för res. 2

93 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 59 M, 20 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 2: 20 V, 15 MP

Avstod: 92 S, 1 -

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 3 (Fortbildning, validering och behörighet)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

3. res. 4 (V, MP)

Förberedande votering:

91 för res. 3

35 för res. 4

175 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

153 för utskottet

93 för res. 3

55 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 59 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 3: 92 S, 1 -

Avstod: 20 V, 20 C, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU20 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2024

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Punkt 1 (Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

4. res. 3 (C)

5. res. 4 (MP)

Förberedande votering 1:

20 för res. 3

15 för res. 4

266 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

20 för res. 2

20 för res. 3

261 avstod

48 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Helena Bouveng (M) och Larry Söder (KD) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Mikael Eskilandersson (SD) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja, och kammaren hade således antagit res. 2.

Förberedande votering 3:

91 för res. 1

20 för res. 2

190 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

153 för utskottet

93 för res. 1

55 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 59 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 92 S, 1 -

Avstod: 20 V, 20 C, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2024

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 83 TALMANNEN:

Ärade ledamöter, nuvarande och tidigare! Ett riksdagsår fyllt av politisk verksamhet, debatter och beslut går mot sitt slut. Så småningom stundar en sommar då jag hoppas att ni alla får tillfälle att vila och samla kraft.

Efter den här avtackningen följer dock interpellationsdebatter, och även i nästa vecka blir det interpellationsdebatter. Vissa riksdagsorgan kommer också att sammanträda även under sommaren, till exempel EU-nämnden. Och även om riksmötets öppnande infaller först i början av september återupptar vi kammarens sammanträden redan i augusti med ytterligare interpellationsdebatter.

I augusti brukar även partigruppernas uppstartsmöten äga rum, och utskott brukar resa internationellt. Och ni ledamöter brukar återuppta det utåtriktade valkretsarbetet. Riksdagen och dess ledamöter är alltså aktiva även under sommaren.

Och ni ledamöter måste som alltid vara redo att komma till riksdagen med kort varsel, även under perioder då vi inte har planerat att hålla kammarsammanträden, om det uppstår situationer som kräver brådskande riksdagsbeslut.

Ärade ledamöter! Som talman är jag angelägen om att ni alla ska ha så goda förutsättningar som möjligt att utföra ert viktiga uppdrag. Därför är jag glad över att under våren ha tagit emot betänkandet från den parlamentariska kommitté som, under ledning av Berit Högman, har utrett stödet till riksdagen och er ledamöter. Kommitténs förslag syftar framför allt till att stärka ledamotsperspektivet inom olika delar av Riksdagsförvaltningen. Det innebär både förändrade arbetssätt och resursförstärkningar.

En utgångspunkt för kommitténs förslag är att den administrativa bördan för er ledamöter ska minska så att ni får större utrymme att ägna er åt uppdraget som folkvalda representanter. Kommittén anser även att skyddet mot hot och våld måste stärkas och föreslår trygghets- och säkerhetshöjande åtgärder.

Flera av förslagen håller redan på att genomföras. Andra remissbehandlingar. Planen är att ni under våren 2026 ska få fatta beslut om de förslag som kräver lagändringar så att merparten kan träda i kraft inför nästa valperiod.

För att ge några exempel från riksdagsstyrelsens horisont på det arbete som pågår kan jag nämna att vi i höst rullar ut ett moderniserat it-stöd, noga räknat i form av Microsoft 365, med nya digitala verktyg och kommunikations- och samarbetslösningar – jag säger bara Teams.

Vi har också växlat upp takten i renoveringarna av övernattningsbostäder och vidtar åtgärder för att höja säkerheten där.

Ambitionen att ge er så goda förutsättningar som möjligt att utöva ert uppdrag vägleder även projektet Framtidens riksdagshus där vi genomför en omfattande renovering av riksdagens byggnader. Som ni säkert noterat har renoveringen av kvarteret Cephalus nu inletts. Ambitionen är att arbetet ska vara färdigt mot slutet av nästa mandatperiod. Därefter står Riksdagshuset östra, Riksdagshuset västra, Neptunus och Merkurius på tur.

*Avslutning och
avtackning*

Att värna era förutsättningar att utföra uppdraget som ledamot och att renovera våra byggnader är att vårda riksdagen som institution. På samma sätt som institutionen riksdagen är värd att värna är själva Riksdagshuset en del av det kulturarv vi vårdar.

Därför har vi under våren uppmärksammat att Riksdagshuset i år fyller 120 år. Det var temat för talmannens vårmiddag. I samband med det invigde jag Aron Johansson-rummet, till minne av husets arkitekt i det rum som tidigare kallades bostadsutskottets sessionssal. Där kan man nu bland annat beskåda ritningarna till Riksdagshuset.

Ärade ledamöter! Att vårda riksdagen som institution och värna era förutsättningar att utföra ert uppdrag handlar också om att slå vakt om debattklimatet här i riksdagen. För mig är det viktigt att vi för en debatt som fokuserar på sak och inte på person. Det är bland annat därför vi i talmanspresidiet då och då påminner om att ni i debatter ska tilltala talmannen och inte motdebattörerna.

Jag vet att ni delar min ambition att vi här i kammaren ska ha en politisk debatt som är rak och ärlig och verkligen tydliggör de motsättningar som finns i sak men som samtidigt präglas av god ton och respekt för varandras åsikter. Jag tycker också att vi, trots en ibland hård ton i samhällsdebatten, oftast lyckas se till att debatten här är både saklig och konstruktiv.

På senare tid har jag dock noterat att det höga tonläget i samhällsdebatten i viss mån märks av även här i kammaren. Jag är en smula oroad av det. Jag vill därför be oss alla att reflektera över konsekvenserna av om vi låter denna utveckling fortsätta i tangentens riktning, särskilt när vi nu närmar oss ett valår. I en tid då demokratin sätts på prov behöver vi alla fundera på vad vi kan bidra med i försvaret av den. För oss folkvalda tror jag att en del av svaret är att vi ibland behöver använda vårt goda omdöme och besinna oss.

Kära vänner! Våra gemensamma ansträngningar för att försvara demokratin begränsar sig naturligtvis inte till själva Riksdagshuset. Det är något vi gör över hela landet.

För att vinna fler som är för demokratins idéer och informera om riksdagens roll i vårt styrelseskick har riksdagen utarbetat en ny vandringsutställning som heter Demokratin behöver dig! Den ska turnera över hela landet. Jag hade glädjen att inviga den vid mitt länsbesök i Kalmar i våras, och den är redan nu på resa över riket. Det är en utställning som framhåller att demokrati handlar om mycket mer än att gå och rösta. I utställningen symboliseras demokratins två sidor av rikets parlament, riksdagen, och hemmets parlament, köksbordet.

Ärade ledamöter! Tio personer som är här i dag har avslutat sina riksdagsuppdrag. Jag vill därför vända mig direkt till er med ett stort och varmt tack för era insatser i demokratins tjänst.

Att vara folkvald riksdagsledamot är ett av de finaste uppdrag man kan få i vår demokrati. Med väljarnas förtroende i ryggen representerar man dem, sitt parti och sin valkrets här i kammaren, i utskotten och i det parlamentariska arbetet som helhet.

För arbetet här i demokratins hjärta och för era insatser kommer ni nu att tackas av. Vänligen res er upp när ni hör ert namn och förbli stående. Vi applåderar de avtackade ledamöterna gruppvis.

Riksdagens guldnål och diplom tilldelas Anna Starbrink. Du valdes in i riksdagen 2022 som representant för Liberalerna och Stockholms län. Under din tid i riksdagen har du varit ledamot i försvarsutskottet och i Nordiska rådets svenska delegation.

Riksdagens guldnål och diplom tilldelas även Elin Söderberg. Du valdes in i riksdagen 2022 som representant för Miljöpartiet och Västerbottens län. Under din tid i riksdagen har du varit ledamot i näringsutskottet.

Varmt tack för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas Linda W Snecker. Du valdes in i riksdagen 2014 som representant för Vänsterpartiet och Östergötlands län. Vi har alltså tillbringat ett antal år tillsammans på Östgötabänken. Under din tid i riksdagen har du varit ledamot i justitieutskottet och trafikutskottet.

Jag tror att vi framöver kommer att ses inte enbart på gatorna i Norrköping, där vi båda bor. Jag såg nämligen i våras att du återvände hit i egenskap av deltagare på riksdagens veteranförenings årsmöte. Jag hörde också ryktas om att du funderar på att skapa ett ungdomsförbund inom veteranföreningen.

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas även Rasmus Ling. Du valdes in i riksdagen 2014 som representant för Miljöpartiet och Malmö kommun. Du har varit ledamot i fyra olika utskott och suttit i såväl Nordiska rådets svenska delegation som ledamotsrådet. Men i den långa rad av uppdrag du haft under din tid här är det framför allt rollen som gruppledare och ledamot i riksdagsstyrelsen som har gjort att du och jag haft en hel del med varandra att göra genom åren. Varmt tack för gott samarbete i de olika sammanhangen!

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas även Robert Hannah.

Du valdes in i riksdagen 2014 som representant för Liberalerna och Göteborgs kommun. Under din tid i riksdagen har du varit vice ordförande i kulturutskottet och ledamot i civilutskottet. Du har använt dina erfarenheter från uppväxten i Göteborgsförorten Tynnered till att med engagemang driva frågor om utanförskap, gängkriminalitet och hederskultur.

Varmt tack till er för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Så kommer vi till riksdagens medalj av tolfte storleken, som tilldelas Gunilla Svantorp.

Du valdes in i riksdagen 2010 som representant för Socialdemokraterna och Värmlands län. Här har du varit ordförande i utbildningsutskottet och ledamot i trafikutskottet och krigsdelegationen. Nu har du blivit utsedd till landshövding i mitt kära hemlän Östergötland och flyttat in i det som sägs vara Sveriges äldsta profana byggnad som fortfarande är i bruk.

Under dina år i denna byggnad har du även varit ordförande i Sällskapet riksdagsledamöter och forskare samt ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond. Du och jag delar engagemanget för forskning och har bland annat arrangerat ett Nobelseminarium tillsammans.

Riksdagens medalj av tolfte storleken tilldelas även Carina Ståhl Herrstedt.

Du valdes in i riksdagen 2010 som representant för Sverigedemokraterna och Södermanlands län. Här har du varit ledamot i civilutskottet, utbildningsutskottet och socialutskottet, där du med engagemang drivit frågor om rätten till stöd och service för personer med funktionshinder. Du har även suttit i ledamotsrådet och i riksdagsstyrelsen.

Som riksdagsledamot har du strävat efter att lyfta fram kvinnor. Kanske får du tillfälle att göra det även i din nuvarande roll som landshövding i Gävleborgs län.

Riksdagens medalj av tolfte storleken tilldelas även David Lång.

Du valdes in i riksdagen 2010 som representant för Sverigedemokraterna och Stockholms kommun. Här har du varit ledamot i skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet. Du var även ledamot i Riksrevisionens parlamentariska råd under hela dess existens 2011–2019.

Du och jag delar intresset för historia och uppfattningen att kunskaper om historia gör det lättare att förstå den politiska utvecklingen i vår samtid.

Riksdagens medalj av tolfte storleken tilldelas även Tobias Billström.

Du valdes in i riksdagen 2002 som representant för Moderaterna och Malmö kommun. Här har du varit ledamot i utbildningsutskottet, socialförsäkringsutskottet, Utrikesnämnden och krigsdelegationen samt vice ordförande i riksdagens delegation till Europarådets parlamentariska församling. Du har varit såväl gruppleddare och ledamot av riksdagsstyrelsen som förste vice talman. Dessutom har du varit migrationsminister, tillförordnad arbetsmarknadsminister och utrikesminister.

Vi har samarbetat mycket genom åren i våra olika roller, men jag vill här särskilt lyfta fram ditt arbete under pandemin, när vi hade särskilt mycket att göra med varandra. Du var en av dem som genom initiativkraft och kreativitet såg till att riksdagens arbete fungerade trots svåra omständigheter. Jag vill framföra ett varmt tack för vårt fina samarbete i många olika sammanhang.

Riksdagens medalj av tolfte storleken tilldelas slutligen även Tomas Eneroth.

Du valdes in i riksdagen 1994 som representant för Socialdemokraterna och Kronobergs län. Här har du varit ordförande i socialförsäkringsutskottet, vice ordförande i näringsutskottet och ledamot i utbildningsutskottet, utrikesutskottet och krigsdelegationen. Du har varit gruppleddare samt ledamot i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen och i Pensionsgruppen. Dessutom har du varit infrastrukturminister.

Ditt imponerande antal år som ledamot gjorde dig till riksdagens ålderspresident. Faktiskt är du med dina 31 tjänsteår tillsammans med folkpartisten Elver Jonsson den av alla ledamöter som suttit i enkammarriksdagen näst längst tid. Vi minns förstås alla hur du förvandlade det sedvanliga tacket till talmannen vid terminsavslutningarna till en stor poetisk upplevelse.

Varmt tack till er för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Ytterligare två ledamöter har avslutat sitt uppdrag. De hade tyvärr inte möjlighet att vara här i dag, men jag vill ändå nämna något om deras insatser för riksdagen.

Yasmine Bladelius, som tilldelas en medalj av åttonde storleken, valdes in i riksdagen 2014 som representant för Socialdemokraterna och Skåne läns västra valkrets. De sociala frågorna ligger henne varmt om hjärtat. Under hela sin tid i riksdagen var hon verksam i socialutskottet.

Hans Wallmark, som tilldelas en medalj av tolfte storleken, valdes in i riksdagen 2006 som representant för Moderaterna och Skåne läns norra och östra valkrets. Han har varit ordförande i utrikesutskottet, i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet och i EU-nämnden, ledamot i krigsdelegationen och förste vice gruppleddare samt haft en rad uppdrag inom det internationella arbetet. Hans engagemang för det nordiska samarbetet, inklusive uppdraget som vice president i Nordiska rådet, kommer väl till pass i hans nuvarande uppdrag som Sveriges ambassadör i Köpenhamn.

Vi tackar dessa två för deras insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige.

(Applåder)

Nu är er tid i Sveriges riksdag över. Jag hoppas att ni från era år här i riksdagen bär med er många fina minnen av intensivt arbete i detta fantastiska hus, som i sig självt symboliserar vår demokrati och som det är en ynnest att få arbeta i varje dag men som också inrymmer så mycket av dynamik, förhandlingar och processer, vilka alla till slut syftar till att göra vårt land bättre. Än en gång: Varmt tack till er alla för allt ni har gjort för riksdagen och för Sverige!

(Applåder)

Jag vill också informera kammaren om att jag har tilldelat Ukrainas ambassadör i Stockholm, Andrij Plachotnjuk, riksdagens medalj i åttonde storleken för särskilda insatser för riksdagen. Som ni vet kan talmannen sedan några år tillbaka tilldela även andra än ledamöter riksdagens medalj om de gjort särskilda insatser för riksdagen. Under sina år här har ambassadören arbetat intensivt med att utveckla kontakterna mellan våra länder och våra parlament. Medaljen utdelades vid en ceremoni förra veckan.

(Applåder)

Ärade ledamöter! Jag vill i rättvisans namn också framföra ett varmt tack till alla er som faktiskt blir kvar. Tack för era insatser i riksdagen under det gångna intensiva riksdagsåret! Jag vill även tacka de vice talmännen, gruppleddarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen för fint samarbete. Jag vill självklart tacka riksdagsdirektören och Riksdagsförvaltningens alla anställda för goda insatser under året. Jag tycker att vi också har anledning att rikta en tacksamhetens tanke till alla medarbetare vid partikanslierna för deras hårda arbete.

Nu tänkte jag avrunda med att läsa en sommardikt. Då trodde ni kanske att jag skulle plocka fram någon känd poet från det förgångna. Det ska jag inte. Tomas Eneroth har ju inte chansen att skalda här i dag. Då tänkte jag passa på att göra det i stället.

Sossar äro röda,
moderater äro blå.
Eneroth ska sluta –
vad vi blir ledsna då!
Nu ska vi aldrig mer få höra
någon fyndig sommarvers.
Vad i all världen ska vi göra?
Avslutningarna blir en pärs.
Man sitter där i stolen
och höra vill hans ord.
Men gläds trots allt åt sommarsolen,
som värmer skönt vår jord.

Glad sommar!
(Applåder)

Anf. 84 Ålderspresident ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det är inte utan att man känner pressen.

Jag vill å alla ledamöters vägnar tacka hela Riksdagsförvaltningens personal, som oavsett om de skriver protokoll eller serverar mat, vaktar, städar eller renoverar Riksdagshuset bidrar till en fungerande demokrati.

Jag vill tacka riksdagsdirektören och de vice talmännen och naturligtvis framföra ett stort tack till talmannen för all hans gärning under året. Efter alla debatter, propositioner, interpellationer, motioner och enkla frågor väntar nu en välförtjänt sommarledighet.

Ett råd i all välmening är att verkligen utnyttja sommaren till vila och återhämtning. Inte minst gäller det talmannen själv, som förutom att leda kammarrens arbete har sammanställt sina bästa dikter i en lyrikkanon, gett ut en tomatdagbok och nu ska vara värd för *Sommar* i P1.

Vila och glädje kan se ut på många sätt. Det är som Lars Winnerbäck sjunger i låten *Nåt som verkligen är bra*:

Kan va en frukost vid havet
Kan va en kyss på ett tåg
Kan va en natt på Debaser
Som man knappt kommer ihåg
Kan va en bil mot Halland
Ett vin på Bergamott
Kan va en syster i knät
Kan va våren kort och gott

Kan va gatorna på Söder
Kan va ljudet i en låt
Kan va Roma mot Juventus
Kan va mönstring på en båt.

Med de orden vill jag önska talmannen och alla er andra en riktigt glad sommar.

(Applåder)

Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Christofer Bergenblock har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra upp att Halland och övriga delar av Sverige ska få en fullgod tillgång till veterinärer dygnet runt, årets alla dagar, för såväl grundläggande hälso- och sjukvård som för hantering av smittsamma sjukdomar.

Staten har sedan länge tagit på sig ett ansvar för djurens hälso- och sjukvård. Det är Statens jordbruksverk som ansvarar för att det finns veterinärer vid utbrott av smittsamma djursjukdomar och för att alla djur i människans vård ska kunna få hälso- och sjukvård. Enligt förordningen med instruktion för Statens jordbruksverk ska det finnas tillgång till veterinär för djursjukvård dygnet runt om det finns djurskyddsskäl.

Distriktsveterinärerna är Statens jordbruksverks basorganisation för beredskap och smittskyddsarbete i fält och finansieras i huvudsak med avgifter och statliga anslag. Anslaget är avsett som en ersättning för att Distriktsveterinärerna utför vissa samhällsnyttiga veterinärtjänster. Av förordningen med instruktion för Statens jordbruksverk framgår att Distriktsveterinärerna endast får vara etablerade där det krävs för att säkerställa tillgången till veterinärer.

Distriktsveterinärernas främsta uppdrag är att i de områden där de är etablerade bedriva hälso- och sjukvård för lantbrukets djur. Distriktsveterinärerna får dock, med vissa begränsningar och under vissa förutsättningar, även bedriva hälso- och sjukvård för hästar och sällskapsdjur.

Under de senaste årtiondena har inte minst bristen på djurhälsopersonal och statens åtaganden att säkerställa en väl fungerande organisation vid utbrott av smittsamma djursjukdomar lett till stora utmaningar. Efter regeringens förslag i budgetpropositionen 2025 beslutade riksdagen om en förstärkning på 30 miljoner kronor till Statens jordbruksverk för att säkerställa tillgången till veterinär dygnet runt i hela landet.

Regeringen gav också i juni 2024 en särskild utredare i uppdrag att utreda utformningen av en tillgänglig, hållbar och effektiv veterinär beredskap. I uppdraget ingår bland annat att analysera behovet av och förutsättningarna för att införa en skyldighet för veterinärer att hålla beredskap för djursjukvård under jourtid samt att analysera behovet av och förutsättningarna för att införa ersättning i form av beredskapsbidrag eller liknande ersättning för privata aktörers deltagande i beredskap för djursjukvård under jourtid. Uppdraget ska redovisas den 31 augusti i år.

Smittskydd och djurvälstånd är prioriterade frågor för regeringen. Djur som är i behov av vård ska få vård oavsett var i landet de befinner sig och oavsett vid vilken tidpunkt behovet uppstår. Jag ser fram emot att få ta emot utredningens förslag om utformningen av en tillgänglig, hållbar och effektiv veterinär beredskap.

Anf. 86 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Tack, landsbygdsminister Peter Kullgren, för att vi får samlas här strax efter att resten av riksdagen har lämnat byggnaden!

Landsbygdsministern har lett arbetet med att ta fram en livsmedelsstrategi för Sverige. Det tog två och ett halvt år, och den var kanske inte riktigt

*Svar på
interpellationer*

så fyllig och konkret som man hade förväntat sig. Men en av ambitionerna i livsmedelsstrategin är ändå att öka den svenska livsmedelsförsörjningen.

För att öka livsmedelsproduktionen krävs lönsamhet för våra lantbrukare. Det krävs att vi skyddar åkermarken. Det krävs resiliens för att kunna säkra livsmedelsförsörjningen. Det krävs minskat regelkrångel. Det krävs tillgång till insatsvaror och också tillgång till hälso- och sjukvård för djuren under dygnets alla timmar, årets alla dagar. Det är just detta vi behöver diskutera här i dag.

Veterinärverksamheten i Sverige är ett ansvar som till del vilar på ministern, för staten har tagit på sig ansvaret för grundläggande hälso- och sjukvård för våra djur inom lantbruket. Det ligger på ministrernas bord att se till att det är så.

Detta administreras via Jordbruksverket och distriktsveterinärverksamheten på de ställen där det inte finns privata alternativ som täcker upp dygnet runt, och det gör det ju på väldigt få ställen. För att säkerställa tillgången till veterinärverksamhet dygnet runt har man beredskapsjour hos distriktsveterinärerna. Det är ofta just denna jour som de vanliga privata aktörerna inte klarar av att hantera eller bemanna. Det är där problemet är just nu.

Beslutet från Jordbruksverket om att dra ned på distriktsveterinärerna i Halland handlar om veterinärverksamheten i södra Halland, med centrum i Halmstad. Det berör fyra kommuner: Laholms kommun, Halmstads kommun, Falkenbergs kommun och Hylte kommun. Det här är ett område där vi har en väldigt stor djurtäthet och en stor livsmedelsproduktion. Det hör till de områden i landet som har den högsta mjölkproduktionen och animalieproduktionen, och där är man naturligtvis helt beroende av att ha tillgång till veterinärer dygnet runt.

Om det är en misslyckad födsel eller om djur skadar sig är alternativet för många lantbrukare naturligtvis att de tvingas avliva de djuren, med de kostnader, de problem och det emotionella lidande som det innebär.

Neddragningen kommer att ske den 1 september. Orsaken till neddragningen, enligt Jordbruksverket självt, är att man har fått för låga anslag från regeringen. Man har äskat om högre anslag, och man har fått så att det inte räcker för att täcka den här verksamhetens kostnader.

Det kommer att drabba lantbrukarna, lantbruket och livsmedelsproduktionen i Halland, och det står i bjärt kontrast till den livsmedelsstrategi som ministern själv har varit med om att ta fram.

Min fråga, som jag inte tycker att jag fick något svar på men som står i interpellationen, är: Vad tänker ministern göra för att reda upp den här situationen och trygga en veterinärverksamhet i hela Halland?

Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Interpellanten börjar med livsmedelsstrategin. Jag är väldigt glad över att vi har en uppdaterad livsmedelsstrategi på plats. Den är betydligt mer ambitiös i riktningen än vad den tidigare livsmedelsstrategin var. Även om mycket var bra också i den förra såg man ingen större effekt på gårdsnivå, och det är det som vi vill få till. Det vill vi få till genom bland annat riktningen i livsmedelsstrategin, där vi bland annat beskriver mer konkreta målsättningar för hur mycket livsmedelsproduktionen ska öka. Vi har några nya fokusområden om robusthet. Vi pratar mer om export och fokuserar på svensk kvalitet och gastronomi. Då har vi tagit viktiga steg.

Men vid sidan av det har vi en lång rad utredningar som också ska stärka jordbruket och livsmedelsproduktionen i Sverige. Där går vi nu från ett utredande läge till ett verkställande läge.

Vad gäller den veterinära verksamheten i Sverige är det, precis som interpellanten säger, oerhört centralt att den fungerar. Jag kan försäkra att jag och hela regeringen tar det här på allvar. Det är också därför som den här regeringen har tillfört medel för distriktsveterinärernas verksamhet.

Den förändring som ska träda i kraft i södra Halland i höst innebär inte heller att statens ansvar för en fungerande djursjukvård överges. Jag förutsätter att även interpellanten förstår att jag som statsråd inte kan gå in och påverka Jordbruksverkets beslut i detalj eftersom jag då skulle göra mig skyldig till ministerstyre.

Jordbruksverket har gjort ett utredningsarbete innan beslutet fattades, och med det underlaget bedömer myndigheten att den vård djurägare har rätt att förvänta sig kommer att kunna erbjudas.

Som jag förstår det är det inte sällan så att lantbrukare använder privatpraktiserande veterinärer under dagtid och för sitt djurhälsoförebyggande arbete. Det innebär att distriktsveterinärerna får en väldigt sned fördelning i fråga om arbetsbelastning med övervikt mot jourtid, alltså natt och helger.

Distriktsveterinärerna får statlig medfinansiering för sin verksamhet, men den sneda arbetsfördelningen innebär att det är svårt att få pengarna att räcka till. Det är också svårt att rekrytera och behålla personal när det är så mycket jourtjänst.

Jag säger inte att det kommer att vara problemfritt i Halland i höst, men jag kommer att se till att hålla mig informerad. Jag vet att utredningen om en mer tillgänglig, hållbar och effektiv veterinär beredskap kommer att presenteras i höst. Som jag nämnde i min inledning är det någonting som jag ser mycket fram emot.

Jag vill ändå poängtera det jag sa från början. Distriktsveterinärernas verksamhet är till för att på en avreglerad marknad täcka upp där djurtätheten kanske är låg, där det inte bedöms finnas ett underlag för privatpraktiserande veterinärer på samma sätt och där alternativen över huvud taget inte finns. Det är kärnuppgiften som man har. Med det sagt är det självklart viktigt att vi ser till att vi får en situation som är hållbar även där vi har en hög täthet av djur och där den privata marknaden fungerar bättre.

Anf. 88 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att ministern inte kan gå in och detaljstyra myndigheter med enskilda beslut vad gäller deras verksamhetsutövning. Däremot är det ministern som bär ansvaret för de ramar som myndigheten har fått i form av ekonomiska medel från regeringen, och det är ministern som bär ansvar för det uppdrag som myndigheten ska utföra. Veterinärverksamheten är ett grundläggande uppdrag som man har att utföra och som man uppenbarligen just nu inte klarar på det sätt som förväntas.

Det går inte att som minister gömma sig bakom myndigheter eller bakom utredningar man har tillsatt. Man är faktiskt tvungen att ta ansvar här och nu för det som händer inom svenskt lantbruk och inom, i det här fallet, distriktsveterinärverksamheten.

Det är bra med den utredning om veterinärerna som är tillsatt och som kommer att leverera sitt resultat senast den 31 augusti i år. Men dagen efter, den 1 september, stänger distriktsveterinärerna i Halland sin verksamhet. Vi vet alla vilken tidsutdräkt det är. Efter att en utredning har levererats ska den ut på remiss och beredas. Det ska skrivas en proposition, om regeringen tycker att det är ett vettigt förslag. Sedan ska det beslutas i riksdagen. Då är vi framme någon gång sent på hösten 2026 innan det här eventuellt kan bli verklighet.

Det är jättebra att utreda hur vi kan stödja och se till att de privata tar ett större ansvar och får betalt för att ta ett större ansvar för dygnetruntverksamhet vad gäller veterinärberedskap. Men under tiden kommer det att vara stängt i södra Halland och förmodligen bristande tillgång till veterinärer.

Det här beslutet från Jordbruksverket har fått väldigt stark kritik från många instanser. Det har naturligtvis kommit kritik från lantbrukarna i Halland och från hästägarna i Halland, som också till stor del nyttjar distriktsveterinärerna. Det har kommit kritik från LRF, från de privatpraktiserande veterinärerna och från distriktsveterinärerna själva. Men det har också kommit kritik från Länsstyrelsen i Halland och Länsstyrelsen i Kronoberg, som har analyserat beslutet. De konstaterar krasst i inledningen av analysen att det är ekonomiska skäl som gör att Jordbruksverket drar ned. Det är inte för att det finns tillräckligt många privatpraktiserande som man drar ned utan det är för att man har för lite pengar.

Dessutom saknas det en konsekvensanalys i Jordbruksverkets beslutsunderlag, konstaterar länsstyrelserna. I den analys som länsstyrelserna gjort har de skrivit följande: Området som distriktsveterinärerna i Halmstad är verksamma i hör till landets mest djurtäta områden avseende både köttproduktionen och mjölkproduktionen. Frånvaro av veterinär närhet och tillgänglighet ger omedelbara negativa konsekvenser för djurskyddet, för lantbruket, för djurhållarens ekonomi, för beredskap och för smittor samt minskad statlig närvaro. Inom området med begränsad veterinär tillgänglighet riskerar långsiktiga konsekvenser att bli minskad lönsamhet, minskad vilja hos lantbrukare att investera i utökning eller företagande inom animalieproduktion, minskad produktion samt svagare civilt försvar.

Det har alltså länsstyrelserna i Halland och Kronoberg skrivit om det här beslutet.

Då behöver man som minister titta på: Vad blir konsekvenserna av det som min statliga myndighet gör, och på vilket sätt kan jag styra så att myndigheten jobbar med att tillgodose behovet av veterinärer i hela landet? Det finns både en möjlighet att tillföra de medel som behövs och en möjlighet att styra via regleringsbrev till myndigheten om man inte tycker att den sköter sitt uppdrag.

Men min fråga till ministern är: Hur ser ministern på den analys som länsstyrelserna har gjort?

Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Det gäller att konstatera att det råder fri etableringsrätt på veterinärmarknaden. Merparten av verksamheten bedrivs i dag av privata aktörer. Jag vet inte, herr talman, om Centerpartiet vill ändra den ordningen, men man kan lite få den bilden. Jag tror att vi i grunden har en bra ordning, där det finns en etableringsrätt. Men vi behöver skruva i systemet.

Jag återkommer till att grunduppdraget för distriktsveterinärerna är att täcka upp där det inte finns underlag för andra aktörer att gå in. Interpellanten säger själv att detta är ett av Sveriges djurtätaste områden. Då borde det finnas underlag för privata aktörer att ta vid. Vi vet också att många bönder använder sig av de privata aktörerna på dagtid och sedan använder distriktsveterinärerna på jourtid.

Som jag sa tidigare tror jag inte att detta kommer att bli problemfritt, och vi följer frågan.

Jag kan dock konstatera att denna regering till skillnad från tidigare regering har satsat mer medel på distriktsveterinärerna. De fick 30 miljoner extra i den budget riksdagen beslutade om. Dessutom ska utredningen titta på hela systemet och jourverksamheten. Kan vi göra mer för att få fler att ta jourer?

Jag kan inte överpröva Jordbruksverkets beslut. Men kom inte med att det inte tas ansvar! Givetvis tar vi ansvar för våra myndigheter, och det är glasklart i myndighetens uppdrag vad man har för ansvar. Alla myndigheter behöver dock prioritera utifrån de medel riksdagen beslutar att myndigheten ska ha och göra det bästa av de ramar vi gemensamt kommer fram till för olika typer av verksamheter.

Givetvis påverkar brist på veterinärer möjligheten att bedriva animalieproduktion och ha djur. Nu kommer det inte vara så att det inte finns några veterinärer, även om det nästan lät så när interpellanten läste upp citat. Men så kommer inte att vara fallet, och det är viktigt att poängtera.

Återigen: Vi följer frågan mycket noga, vi har utredningar på gång och vi har förstärkt Jordbruksverkets verksamhet med distriktsveterinärerna.

Anf. 90 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Låt mig tydliggöra för landsbygdsministern att Centerpartiet står bakom fri etableringsrätt. Vi står också bakom att livsmedelsproduktionen i Sverige behöver öka. Detta har vi drivit väldigt länge. Vi har även sett till att det i totalförsvarsarbetet finns med att livsmedelsproduktionen ska säkras. Tillgången till veterinärer är en förutsättning för detta.

Det är väldigt mycket som antas här. Länsstyrelserna, som jag citerade, konstaterar att Jordbruksverket inte ens har undersökt i vilken mån det finns privatpraktiserande veterinärer som är beredda att ta över. Man kan anta att det finns det, men det har inte undersökts. Lantbrukstidningen ATL däremot har pratat med de privatpraktiserande veterinärerna, och en del veterinärer sa att risken är stor att de kommer att stänga ned nuvarande jourverksamhet för att de kommer att bli överlupna med samtal från södra Halland om att täcka upp jourbehovet där. Det finns alltså en risk att det blir en dubbelsmäll mot de halländska lantbrukarna.

Grunduppdraget för Jordbruksverket är att se till att det finns en fungerande grundläggande hälso- och sjukvård för lantbrukets djur i hela Sverige, och i hela Sverige ingår djurtäta Halland, med eller utan privatpraktiserande veterinärer. Det finns en möjlighet för Jordbruksverket att betala ersättning till privatpraktiserande veterinärer för att säkra upp veterinärverksamhet dygnet runt, men den vägen har man inte varit beredd att gå.

Det funkar inte att hänvisa till en utredning som kanske kommer med ett lagförslag om drygt ett år, utan som minister behöver man agera här och nu.

Kan jag åka hem till Halland i eftermiddag och säga att landsbygdsministern kommer att agera i denna fråga?

Anf. 91 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Interpellanten kan åka hem till Halland och säga att det var tur att Sverige bytte regering så att pratet om ökad livsmedelsproduktion blir mer än prat. De insatser regeringen har gjort för att stärka det svenska lantbruket och därigenom öka livsmedelsproduktionen såg vi inte mycket av under de två tidigare mandatperioderna, när Centerpartiet var en del av regeringsunderlaget. Det är en hälsning jag gärna ser framförs till bönderna i Halland – som jag faktiskt besökte i går när jag var i Halmstad och mötte mjölkbönder.

Jag nämnde att en del i utredningen om veterinär beredskap, som ska presenteras i höst och som vi skyndsamt ska arbeta vidare med, är att se över det system vi har. Ingen tycker nog att den situation jag har beskrivit är rimlig, det vill säga att man använder vissa alternativ på dagtid när det är billigt och hänvisar de dyrare jourdelarna till staten. Då fungerar systemet inte och ger skenande kostnader, och vi har nu lagt mer pengar på distriktsveterinärverksamheten för att få ordning på detta.

Det är viktigt att konstatera att många delar av landet är betydligt mindre djurtäta än den vi nu diskuterat, och där torde det vara ännu svårare att ha god täckning av veterinär verksamhet och finnas ännu färre privata alternativ.

Till syvende och sist handlar det om en prioritering av pengar. Vi har tagit ett första steg. Nu är vi inne i en budgetprocess, och vi får återkomma längre fram.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:675 om Sveriges efterlevnad av FN:s konvention om avskaffande av rasdiskriminering

Anf. 92 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Jag tackar Nadja Awad för interpellationen och möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor.

Nadja Awad har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen har vidtagit för att leva upp till rekommendationerna och kraven från FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering, CERD, vilka åtgärder jag anser återstår att vidta för att leva upp till rekommendationerna och kraven och hur jag försäkrar mig om att åtgärderna som har vidtagits respektive kommer att vidtas sker i nära dialog med civilsamhället och andra relevanta aktörer.

Jag vill som sagt börja med att tacka för frågan och för ledamotens engagemang i dessa viktiga frågor.

De åtgärder som vidtagits för att leva upp till rekommendationerna från FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering framgår av den 24:e och 25:e periodiska rapport som regeringen lämnade till CERD-kommittén i januari 2023 (A2022/01221). På rekommendation av kommittén utgör denna rapport en uppföljning av tidigare rapporter. Under respektive

artikel redovisas vilka åtgärder som har vidtagits i den senaste rapporteringscykeln.

Därefter har regeringens arbete på flera områden bidragit till efterlevnaden av rasdiskrimineringskonventionen i enlighet med kommitténs rekommendationer. Bland annat beslutade regeringen om en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott i december 2024 (A2024/01394). Rapporter och granskningar från internationella övervakningsorgan för mänskliga rättigheter har utgjort viktiga underlag i arbetet med handlingsplanen.

Dialoger med civilsamhället om människors utsatthet för olika former av rasism och behoven av åtgärder har genomförts regelbundet sedan 2016. Företrädare för civilsamhället har spelat en viktig roll i att identifiera utmaningar och behov av åtgärder mot rasism och hatbrott och har därigenom lämnat viktiga bidrag till handlingsplanen. Civilsamhällets kunskaper och erfarenheter kommer även fortsättningsvis att vara värdefulla när handlingsplanen ska genomföras och följas upp. Dialoger med civilsamhället genomförs även regelbundet i andra sakfrågor som har bäring på CERD-kommitténs rekommendationer, exempelvis frågor som rör de nationella minoriteternas rättigheter eller trossamfundsfrågor.

I december 2023 anordnades ett sakråd om det nationella arbetet mot rasism med ett tjugotal organisationer från civilsamhället. Syftet med mötet var att få en bild från civilsamhällesorganisationer av vad som är viktigt att bevara – eller vad som saknas – i det nuvarande arbetet, vilka samhällsområden och åtgärder som bör prioriteras samt på vilket sätt ett barn- och ungdomsperspektiv kan stärkas i det kommande arbetet.

Som ett led i uppföljningen av rekommendationerna från CERD bjöd Regeringskansliet in ett antal civilsamhällesorganisationer till sakråd om Sveriges 24:e och 25:e periodiska rapport i december 2022, vilket ledamoten också nämnde. Civilsamhällesorganisationer bjöds även in till ett sakråd som ägde rum den 22 maj i år.

Anf. 93 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret och för att vi kan ha den här viktiga debatten, även om det har varit sommaravslutning här i kammaren!

Fru talman! I augusti kommer FN att granska hur Sverige lever upp till sina åtaganden enligt FN:s rasdiskrimineringskonvention. Granskningen sker i Genève, där Sveriges regering kommer att få svara på frågor om hur arbetet mot rasism och diskriminering ser ut i landet. Sedan kommer FN:s kommitté mot rasdiskriminering att ge rekommendationer om hur Sverige bör arbeta framöver för att förbättra arbetet mot rasism och diskriminering. Senast Sverige blev granskat var 2018.

FN:s rasdiskrimineringskonvention förbjuder alla former av diskriminering baserad på ras, hudfärg, härkomst eller etniskt och nationellt ursprung. Den skyddar rätten till likabehandling inom bland annat utbildning, hälso- och sjukvård, arbete, rättsväsen och bostad. Konventionen kräver också att stater ser till att diskriminerade personer har rätt till rättsmedel och skydd.

Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter, som inrättades 2022, vittnar om att det rättsliga stödet i Sverige brister vid hatbrott och diskriminering. Många vittnar också om att det är svårt att få upprättelse efter att ha blivit utsatt för rasism. Det meddelas även att det finns rasistiska undertoner i den politiska diskursen och i flera politiska initiativ, vil-

Prot. 2024/25:135
18 juni

Svar på
interpellationer

ket väcker stor oro och riskerar att normalisera rasism både på nätet och ute i samhället.

Barn och unga utsätts för rasism i skolan, och rasistiska uttryck blir alltmer en del av vardagen för barn och unga. Diskriminering och rasism förekommer i kontakter med skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det har en negativ påverkan på rätten till social trygghet, bostad, utbildning och hälsa. Det konstaterar Institutet för mänskliga rättigheter.

Staten har ansvar för att fördöma, motverka och avskaffa rasism i Sverige. Institutet för mänskliga rättigheter ser positivt på att en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott har tagits fram av den svenska regeringen. Men de tar också upp en rad olika problem med handlingsplanen. I de möten de har haft med organisationer och rättighetsbärare har flera lyft fram problem med hur handlingsplanen tagits fram. De pekar på bristande inkludering och konsultation med civilsamhället. Det framkommer också att handlingsplanen främst behandlar rasism som en attityd eller som någon-ting som sker mellan enskilda människor och att åtgärderna därmed inte är träffsäkra för att bemöta strukturell rasism.

Samtliga myndigheter som arbetar med att följa upp regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott har tidsbegränsade uppdrag, vilket Institutet för mänskliga rättigheter kritiserar.

De frågor som FN:s rasdiskrimineringskommitté kan komma att ställa till svenska staten är egentligen samma frågor som jag vill ställa till statsrådet. Om den svenska regeringen erkänner att strukturell rasism existerar, anser regeringen att handlingsplanens åtgärder är träffsäkra nog vad gäller att bemöta den strukturella rasismen? Det är den första frågan.

Den andra frågan är hur den svenska regeringen ska involvera civilsamhället och rättighetsbärare i implementeringen av handlingsplanen.

Till sist: Vilka åtgärder vidtar regeringen för att säkerställa att arbetet mot rasism och hatbrott blir långsiktigt och att det inte, som tidigare, till stor del grundar sig på kortsiktiga projekt?

Anf. 94 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Det är roligt att vi får tillfälle att diskutera den här viktiga frågan trots att sommaren står för dörren. Jag vill vara med i debatten eftersom jag nyligen startade ett nytt nätverk i riksdagen som behandlar mänskliga rättigheter i Sverige. Det finns sedan länge ett annat nätverk här som heter MR-nätverket och som fokuserar väldigt mycket på situationen för mänskliga rättigheter i andra länder. Men det är flera som har lyft fram behovet av att fokusera på mänskliga rättigheter också i Sverige. Jag hade kontakt med ett stort civilsamhällesnätverk inför uppstarten. De uppmunttrade mig att starta det här nya nätverket. Alla andra debattörer här i dag är också med i det nätverket.

Det är uppenbart att frågan engagerar flera av oss. På det senaste mötet diskuterade vi den kommande UPR-processen. Den knyter an till flera grejer. Man kan se vad som förmodligen kommer att tas upp när Sverige granskas utifrån rasdiskrimineringskonventionen. I UPR-processen är det också flera länder som slår ned på frågor som handlar om just det.

De allra vanligaste påpekandena från andra stater till Sverige handlar om rasism, hatbrott och diskriminering. Det är också flera som påpekar bristande systematik och bristande struktur när det gäller uppföljning av Sveriges åtaganden, bland annat vad gäller rasdiskrimineringsdirektivet.

Några efterfrågar en nationell mekanism för rapportering och uppföljning och inte endast den typ av samråd som ofta förekommer, när civilsamhället får möjlighet att lägga fram sina synpunkter. Sedan är det nämligen väldigt svårt för dem att följa upp frågorna och få veta vad som händer med deras förslag. Det är svårt att få veta om de antas av regeringen och blir verklighet, vad som tas vidare och hur man ska kunna följa det.

Behovet av en uppdaterad strategi och handlingsplan för mänskliga rättigheter har också påpekats. Det skulle kunna bli en lite tydligare nationell mekanism. Jag tar upp det i den här diskussionen eftersom alla Sveriges åtaganden, inklusive det enligt rasdiskrimineringskonventionen, lider av samma brist på tydlig struktur för hur arbetet ska gå till. Det ska vara tydligt för alla rättighetsbärare och alla regeringar. Helst ska det ju vara konstant över tid, oavsett vilka partier som sitter i regeringen. Då blir det lätt att följa upp och fortsätta arbetet.

Den nu gällande MR-strategin är till exempel från 2016, och det finns inte riktigt någon handlingsplan. Här hade det varit bra med en bättre fungerande struktur, såklart. Då hade det varit lätt för en ny regering att haka i det arbetet.

Jag har också läst rapporten från MR-institutet. Den är väldigt pedagogisk och ger rekommendationer till kommittén om vad man skulle kunna fråga Sverige om. Förutom det som nämndes tidigare här av ledamoten Awad skulle jag vilja ta upp frågan om jämlikhetsdata, som ju engagerar många – mig, bland andra. Det råder olika uppfattningar om det är en bra idé, men MR-institutet väljer även att lyfta det i sina påpekanden till Sverige, som de tänker att kommittén kanske skulle kunna påpeka till regeringen.

Jag är också jättenyfiken på hur regeringen planerar sin närvaro i Genève i augusti. Är det statsrådet som kommer att vara delegationsledare, eller har ni inte bestämt er än? Det skulle jag gärna vilja veta mer om, så att vi och civilsamhället kan planera vårt arbete.

Anf. 95 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! I dag står jag här inte för att läsa upp ännu ett formellt anförande utan för att väcka vårt kollektiva samvete. Det här är inte en vanlig interpellation; det är ett nödrop. Jag är trött på att år efter år stå här och prata om de här sakerna och behöva ropa om det uppenbara.

Jag kommer att fokusera på afrosvenska muslimer. Afrosvenska muslimer i Sverige behandlas som mindre värda och som andra klassens medborgare.

Jag är trött på att läsa DO:s rapporter och andra rapporter som bekräftar det vi redan vet, nämligen att våra barn mobbas, misstänkliggörs och avhumaniseras i skolor som påstår sig stå för jämlikhet. Jag är trött på att kvinnor i hijab misshandlas, trakasseras av rasister och diskrimineras på arbetsmarknaden. Jag är trött på att moskéer skändas och bränns ned och att hatbrott ökar. Det här sker utan att någon i regeringen över huvud taget reagerar. Så länge Sverigedemokraterna är nöjda är tystnaden total.

Jag är trött på myndigheter som socialtjänsten i Göteborg. Vi såg i veckan att de i all offentlighet i sitt så kallade utbildningsmaterial använt sig av rasistiska nidsbilder som historiskt använts för att avhumanisera svarta människor. Det är inget annat än en skandal och förödmjukelse. Det är en påminnelse om hur djupt normaliserad rasismen är även i de rum som

säger sig vilja hjälpa. Men så länge Sverigedemokraterna är nöjda är tystnaden total.

Vi kan även tala om arbetsmarknaden, där meritokrati sägs råda men där hudfärg i praktiken avgör vem som får chansen och vem som sorteras bort. Det visar en rapport från Uppsala universitet. Afrosvenskar som är födda i Sverige och har tre års högskoleutbildning har nästan 50 procent lägre disponibel inkomst än andra svenskar. De få afrosvenskar som når chefspositioner får i snitt 25 procent lägre lön än sina kollegor.

Detta är inte bara diskriminering, utan det är systematisk utestängning från inflytande, trygghet och framtidstro. Det är den strukturella rasismen i dess mest konkreta form.

Fru talman! Rasismen slutar inte vid skolporten eller arbetsplatsen. Den följer oss ända in i vården. En studie från Uppsala universitet visar att afrosvenska kvinnor diskrimineras i svensk mödravård. De vittnar om att deras smärta ignoreras, att deras oro förminskas och att de stereotypiseras just när de är som mest sårbara. Det är inte bara respektlöst; det är en fråga om liv och död. Att vara en svart muslimsk kvinna i Sverige och gravid innebär att inte kunna lita på att man blir lyssnad på ens när livet står på spel. Men så länge Sverigedemokraterna är nöjda är tystnaden total när det gäller också den frågan.

Hur många barn ska behöva kallas n-ordet i skolan innan regeringen agerar? Hur många kvinnor ska nekas arbete på grund av sin tro innan ni agerar? Hur många moskéer ska brännas? Hur många hot ska ignoreras?

Jag får bära ett personlarm vart jag än går. Det finns folk som hatar mig, men inte på grund av min politiska övertygelse utan på grund av min hudfärg. Många andra utsätts för det här hela tiden, fru talman.

Låt oss tala klarspråk: Sverige bryter varenda dag mot FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, enligt FN:s upprepade kritik. Det är inte bara ett etiskt haveri, utan det är också ett statligt godkänt övergrepp på människovärdet. Det är inte ett minoritetsproblem, utan det är en moralisk kollaps som vi ser i dag i Sverige.

När staten tillåter att människor behandlas olika på grund av hudfärg eller religion är idén om mänskliga rättigheter inget annat än en vacker lögn. Därför frågar jag statsrådet vilka konkreta, inte symboliska, åtgärder som vidtas mot strukturell rasism och specifikt islamofobi och afrofobi. Kommer regeringen att ta fram en nationell handlingsplan specifikt mot islamofobi och afrofobi? När i så fall?

Anf. 96 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Välkommen säger jag till statsrådet Larsson. Vi har nämligen inte hunnit debattera med varandra än. Också jag är med i det tidigare nämnda MR-nätverket, men min vardag gör jag i arbetsmarknadsutskottet. Alla typer av arbetsmarknadsfrågor ligger mig varmt om hjärtat.

Den svenska arbetsmarknaden är som sagt hårt segregerad. Vi har en väldigt hög arbetslöshet. Då är det viktigt att veta vilka som är arbetslösa och varför. I stället för att slå på enskilda individer kan man snabbt se tydliga mönster.

Jag fördjupade mig lite grann i en rapport som länsstyrelsen tog fram för några år sedan. Tyvärr är nästan alla uppgifter fortfarande skrämmande aktuella. Jallow var inne på detta lite grann i sitt anförande, nämligen att

afrosvenskar är den grupp som alltid på alla områden är mest utsatt, även inom arbetsmarknadsområdet.

Man har alltid betydligt lägre lön än den övriga befolkningen. I den privata sektorn är det ungefär 36 procent, men det ser likadant ut i det offentliga och inom landstingen. Likadant är det i fråga om arbetslöshet. Afrosvenskar har många fler arbetslösa dagar, oavsett utbildningsnivå. Det galna är att om en afrosvensk person ska kunna nå samma inkomst som övrig befolkning med treårig eftergymnasial utbildning krävs det i praktiken att man har en forskarutbildning. Det är inte bara ett utanförskap, utan det är en återvändsgränd.

Som vi tidigare har hört är afrosvenskar alltid kraftigt underrepresenterade i chefspositioner, andra högstatusyrken och så vidare. Man når i princip aldrig samma positioner som den övriga befolkningen, fastän man har samma utbildning. Det är ett glastak som är byggt av fördomar och rasism, ingenting annat. Det handlar inte om enskilda fall. Det är strukturell rasism och diskriminering.

Här måste regeringen givetvis agera kraftfullt, inte bara för de enskilda personerna utan för hela samhället. Diskriminering på arbetsmarknaden får aldrig vara en lönsam business.

Rapporten jag talar om har många olika förslag på hur man skulle kunna komma till rätta med detta. Vi har tidigare pratat om jämlikhetsdata. Stora delar av världen inser att det här är det absolut bästa sättet för att se och mäta olika typer av diskriminering. Om man inte frågar efter någonting får man heller aldrig veta svaret. Det här är otroligt viktigt, särskilt för de mest utsatta grupperna.

Mina frågor blir: Hur ser statsrådet på att ta tag i den strukturella diskrimineringen på arbetsmarknaden så att alla kan använda sin potential och nå sina mål i arbetslivet? När inför vi jämlikhetsdata i Sverige?

Anf. 97 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Stort tack, Nadja Awad, Ulrika Westerlund, Malcolm Momodou Jallow och Ciczie Weidby, för kommentarer, frågeställningar och möjligheten att diskutera dessa otroligt viktiga frågor.

Rasism och diskriminering är helt oacceptabelt. Det är en fundamental fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Därom råder ingen tvekan. Det är helt glasklart att den här regeringen, tidigare regeringar och kommande regeringar kommer att behöva jobba stenhårt för att se till att rasism inte förekommer.

Polariseringen i samhället ökar. Vi har en geopolitisk situation som är oerhört komplex. Hotbilden mot vår demokrati, vår frihet och våra mänskliga rättigheter är påtaglig, och det är svårnavigerat. Mycket kan hända på väldigt kort tid.

Detta gör dessa frågor ännu viktigare, skulle jag säga. Det gör frågan om en klar och tydlig diskrimineringslagstiftning, som verkligen kan följas, helt central. Det är nämligen detta som håller ihop vårt samhälle. Vi vill ha ett samhälle som håller ihop. Vi vill inte att människor ska känna att man blir olika behandlad beroende på etnicitet, kön, funktionsnedsättning eller vilken diskrimineringsgrund det nu kan vara. Det är helt oacceptabelt.

En sådan utveckling leder till att vår motståndskraft minskar, stödet för våra institutioner och vår demokrati äventyras och sårbarheterna i vår de-

mokrati ökar. Det gör att dessa frågor därför också utgör en säkerhetsfråga. Det är otroligt viktigt för vår demokrati att vi verkligen kan upprätthålla ett stenhårt arbete mot rasism och diskriminering, oavsett var detta förekommer.

I mitt svar tidigare pekade jag på några saker. Med detta sagt är min ingång när det gäller målet för politiken för mänskliga rättigheter att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, precis som flera av frågeställarna också har varit inne på.

Synpunkter och rekommendationer från internationella granskningsorgan är inte juridiskt bindande, men de utgör en viktig vägledning för hur vi kan ta arbetet med att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter vidare. Dessa granskningar visar, precis som sagts, att det krävs kontinuitet och uthållighet – något som vi säkerligen behöver diskutera, fortsatt bevaka och utveckla vidare så att vi har en långsiktighet när det gäller dessa frågor.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder som bidrar till arbetet med att leva upp till rekommendationerna. Ett exempel är inrättandet av myndigheten Institutet för mänskliga rättigheter, som fullgör de uppgifter som en oberoende nationell mekanism har enligt artikel 33.2 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och bland annat även har i uppgift att följa, undersöka och rapportera hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige.

Därtill har vi också handlingsplanen, som vi antog under föregående år.

Anf. 98 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag vill fortsätta där jag slutade i mitt förra inlägg. Som statsrådet är inne på inrättades Institutet för mänskliga rättigheter 2022. De har i den rapport som både jag och ledamoten Westerlund refererade till nämnt ett antal frågor som den här regeringen förmodligen kommer att få när utfrågningen sker i Genève i augusti.

Frågan kvarstår. Om regeringen anser att det existerar strukturell rasism behöver vi också prata om vilka åtgärder som motverkar den strukturella rasismen. Då måste vi prata om det som alla ledamöter har nämnt här: hur det omöjliggörs, skapas hinder, skapas ett vi och dom och så vidare på arbetsmarknaden, inom utbildning, på bostadsmarknaden och inom hälso- och sjukvården, skolan, socialtjänsten och så vidare. Det är i dessa samhällssektorer som det i en rad olika forskningsunderlag tydligt visas att det förekommer rasism och diskriminering. Det är detta som är strukturell rasism.

Den här regeringen behöver via den här handlingsplanen visa hur man långsiktigt och med kraftfulla åtgärder ska bemöta denna typ av rasism och diskriminering inom de olika samhällssektorerna. Det var därför jag frågade om statsrådet anser att handlingsplanens åtgärder är träffsäkra. Men jag får inte riktigt något svar. Ingenting i statsrådets förra inlägg visade på att man faktiskt uppmärksammar MR-institutets förslag på åtgärder för att mota bort strukturell rasism. Jag vill fortfarande få svar på frågan: Vilka åtgärder anser statsrådet är träffsäkra?

Jag tänker också på frågan om att involvera civilsamhället och rättighetsbärare i implementeringen av handlingsplanen. Hur ska detta se ut framöver? Som MR-institutet har nämnt upplever organisationer och rät-

tighetsbärare att de uteslöts från processen när handlingsplanen togs fram. Detta är väldigt allvarligt, för det är inte minst de som kan föra fram hur den här regeringen och staten kan jobba för att fördöma, motverka och avskaffa rasismen och diskrimineringen i Sverige. Jag skulle alltså, ännu en gång, gärna vilja veta hur den svenska regeringen kommer att planera för att involvera civilsamhället och rättighetsbärare när det gäller denna fråga.

Det som ändå framkom i statsrådets förra inlägg, som är positivt, är att man vill se en långsiktighet och att man uppmärksammar att även kommande regeringar kommer att behöva jobba med denna fråga. Jag vill inte bara få en bekräftelse på att man vill ha den långsiktigheten utan också mer konkret veta hur man kommer att säkerställa att det arbetet fortgår.

Anf. 99 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag fortsätter också lite grann på det som jag tog upp i mitt förra inlägg.

Men jag vill först nämna något som hände i veckan och fick ganska stor uppmärksamhet, nämligen fallet med de två mördade barnen, vars förövare nu dömdes för mordet, som inträffade sommaren 2023. Detta kanske fick mest uppmärksamhet för att det ena barnets mamma hade ringt till polisen och fått ett vad jag skulle kalla rasistiskt bemötande. Detta var anledningen till att jag bad att rikspolischefen skulle komma till justitieu-skottet och redogöra för hur polisen tänker sig att man ska arbeta för att denna typ av incidenter inte ska fortsätta att upprepas.

Man hade inte hade tagit dit en tolk trots att det hade behövts, och man raljerade också över mammans bristande svenska, kan väl sägas, i sitt bemötande av henne. Rikspolischefen menade att detta inte är tecken på ett generellt problem utan ville framhärda i att det handlade om ett enskilt tillfälle.

Samtidigt sa rikspolischefen att polisen inte egentligen har några rutiner eller strukturer för att ta fram rapporter om sådana här incidenter. Man har till exempel tagit fram en stor rapport som handlar om polisens misslyckande när det gäller mäns våld mot kvinnor. Men i det här fallet har man inte tagit fram någon rapport. Detta är ett exempel på hur man skulle kunna vidta tydligare åtgärder på strukturell nivå i stället för att fortsätta tänka att rasistiska händelser och uppenbara exempel vid olika svenska myndigheter är enskilda exempel snarare än exempel på strukturer som vi ska försöka åtgärda och attackera.

MR-institutet är en nationell mekanism som uppfyller Parisprinciperna. Men min fråga handlade om den mekanism som regeringen styr över, för rapportering, uppföljning, engagemang med civilsamhället och så vidare, som skulle kunna ingå i en uppdaterad MR-strategi och en handlingsplan som handlar om just detta.

Anf. 100 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att jag inte en enda gång har hört statsrådet nämna afrosvenskar eller muslimer, trots att flera debattörer har nämnt den gruppen som särskilt utsatt. Det vore lämpligt att säga exakt vad man tänker göra för att skydda den gruppens mänskliga rättigheter.

Låt oss tala klarspråk: Regeringen och SD står för en stor del av den polarisering vi pratar om. Det är väldigt viktigt att man också tittar inåt.

Hatbrotten mot afrosvenskar har ökat med 29 procent på ett enda år, men bara 5 procent av anmälningarna leder till åtal. Vad säger det? Att våra liv, vår trygghet och vår mänsklighet inte räknas. Men det handlar inte bara om statistik. Det handlar om människor. Det handlar om namn, om ansikten, om liv som släcks i skuggan av samhällets likgiltighet. Och det mest skrämmande är inte hatet från rasister och extremister, utan det är tystnaden från makten. Vi pratar om afrosvenska muslimer. Makten säger inte ett enda ord om den gruppen.

Det som jag och mina kollegor belyser här i dag är ett rättssäkerhetsproblem, ett människorättsproblem och ett demokratiskt problem som vi som lagstiftare inte längre har råd att blunda för. Det handlar om hur våld, hot och hatbrott mot muslimer och afrosvenskar och andra rasifierade i Sverige gång på gång förminskas, bagatelliseras eller ignoreras – särskilt när förövaren är högerextrem rasist och tillhör majoritetssamhället.

Det är också ett säkerhetsproblem, fru talman. Vi vet att när gärningsmannen är muslim talas det om radikalisering, terrorism och säkerhetshot. Men när gärningsmannen är vit och högerextrem talas det om psykisk ohälsa, ensamvargar och individuella trauman. Denna asymmetri är inte bara orättvis; den är livsfarlig. Den undergräver tilliten till rättsväsendet.

Låt mig avsluta med det här: Jag står inte här i dag enbart som riksdagsledamot. Jag står här för de barn som lär sig att tystnad är ett sätt att överleva, för de föräldrar som måste förklara för sina barn varför deras efternamn gör dem misstänkta, för de afrosvenska och muslimska kvinnor som varje gång de ska föda barn riskerar att inte bli lyssnade på och därmed riskerar livet och för de muslimer som hotas, hatas, trakasseras och avhumaniseras och bär sin smärta i tystnad medan staten vänder bort blicken.

Ta ansvar och svara! Vad tänker ni göra för att skydda de här människornas rättigheter?

Anf. 101 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Tack, statsrådet Larsson, för ditt försök att svara på alla våra frågor! För en del är fyra minuter jättelång tid, men jag förstår att den rinner iväg när man ska svara på alla frågor.

Jag tror dock att det är viktigt, inte bara för oss som ställer frågorna här i dag utan för väldigt många av dem som följer debatten nu eller kommer att se den senare, att statsrådet bemöter fler av våra konkreta frågor och framför allt att hon svarar på vad man faktiskt vill göra från regeringens sida.

Man måste erkänna att det finns en strukturell rasism, alltså säga de orden, och därmed också ta fram handlingsplaner för det. Statsrådet sa ju i sitt förra anförande att rasism och diskriminering är ett stort demokratiskt problem. I ett fritt och demokratiskt samhälle verkar vi fritt utan att diskriminera varandra.

Här kan också civilsamhället mycket väl komma in. Regeringen behöver inte alltid göra allt jobb själv. Den kan ha en nära och bra dialog med civilsamhället, med föreningar, med antirasistiska nätverk, med fackföreningar och så vidare för att se och veta vad som behövs för att vi ska komma åt olika typer av diskriminering och rasism – framför allt på arbetsmarknaden, som jag brinner mycket för, så att alla människor inte bara får höra att de ska vara med och bidra och jobba utan att det också är nå-

gonting som de tillåts göra och att deras kunskaper och utbildning gills och räknas. Jag hoppas verkligen att statsrådet kommer att svara lite grann på hur vi ska göra för att alla personer ska ha den rätten på arbetsmarknaden.

Prot. 2024/25:135
18 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 102 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Jag fortsätter på frågan om handlingsplanen som jag har nämnt och som är en viktig del i det här.

Handlingsplanen mot rasism och hatbrott är en central åtgärd och en kraftsamling i arbetet med att bekämpa rasism i stort men också att med olika åtgärder synliggöra och motverka rasism mot grupper som bland annat nämns i CERD-kommitténs rekommendationer. Det är antimuslimsk rasism, antisemitism, antisvart rasism, antiziganism och rasism mot samer. Handlingsplanen ska skapa en struktur för det nationella arbetet mot rasism och hatbrott, men den ska också kunna bidra till arbetet på lokal och regional nivå.

I Sveriges rapport till kommittén 2023 beskrivs även att Diskrimineringsombudsmannen har inlett ett arbete för att förändra inriktningen för sin verksamhet med utgångspunkten att DO ska utreda fler anmälningar så att fler människor som utsatts för diskriminering ska få upprättelse. Detta är även fortsatt en viktig inriktning för myndigheten och något som jag ser oerhört positivt på.

Diskrimineringslagstiftningen innebär också proaktiva åtgärder för att verka för mångfald och jämställdhet, vilket inte ska underskattas. Det är en otroligt viktig del också i de bitarna att Diskrimineringsombudsmannen har resurser, kapacitet, kunskap och förmåga att faktiskt driva de enskilda fallen. Även om det inte är det som frågeställarna åsyftar är det otroligt viktigt av flera anledningar. Det är viktigt för att man ska få upprättelse när man blivit utsatt som enskild individ. Men det är också ett viktigt signalverktyg mot samhället i stort och mot arbetsgivare om hur de ska förhålla sig när det finns olika gråzoner beroende på säkerhetsklädsel eller vad det vara månne. Det är otroligt viktigt.

Frågeställaren Malcolm Momodou Jallow kanske tycker att det är en symbolfråga. Ledamoten efterfrågade ju större åtgärder. Men ett uppdrag som den här regeringen nyligen har gett Diskrimineringsombudsmannen är att öka informationen om diskrimineringslagstiftningen gentemot verksamhetsutövare som tillhandahåller tjänster i krogmiljö, exempelvis restauranger, men också gentemot allmänheten. Vad krävs när man blir utsatt? Hur ska man gå till väga när man anmäler? Det gäller ju att se till att Diskrimineringsombudsmannen får så bra underlag som möjligt i de anmälningar som kommer in så att det kan leda till en fällande dom när man blivit utsatt. Det är en liten men också viktig fråga i sammanhanget.

När det gäller arbetsmarknadsfrågorna påverkar diskrimineringslagstiftningen arbetsmarknadens funktion i stort. Här jobbar vi nu vidare med ett förslag till en ny arbetsmiljöstrategi, där de här frågorna också är centrala. Att se till att varje individ på arbetsplatsen kan nå sin fulla potential ligger så att säga i arbetsgivarnas intresse. Det är ju också en fråga om konkurrenskraft. Vid sidan av den betydligt viktigare frågan om demokrati och mänskliga rättigheter är det också en fråga om konkurrenskraft.

Anf. 103 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för debatten! Just när det gäller frågan om strukturell rasism och hur man kan mota bort denna rasism så förutsätter det, som statsrådet var inne lite på, att institutioner såsom myndigheter, kommuner, regioner och så vidare – och regeringen – faktiskt får i uppdrag att ta fram en strategi för hur man ska kunna mota bort rasism och diskriminering inom samhällets olika sektorer. Det måste också tillkomma resurser för att detta ska kunna göras.

Det behövs alltså en plan, och det behövs en resurs för att kunna göra detta. Olika institutioner får i dag resurser. Exempelvis Diskrimineringsombudsmannen menar gång på gång att det är svårt att mota bort diskrimineringen av afrosvenskar och muslimer inom svensk skola. Vilka är det som driver de fallen av diskriminering, och hur klarar man upp de fallen när det saknas resurser?

Då blir det ju inte heller möjligt att döma i samtliga fall, och alla får helt enkelt inte den upprättelse man förtjänar – som rättighetsbärare och som utsatt för rasism och diskriminering.

Det är också därför vi har haft den här debatten med statsrådet nu – för att påminna om att det måste till både uppdrag och resurser till olika institutioner för att möjliggöra arbetet för att strukturell rasism och diskriminering faktiskt ska försvinna från alla delar av Sveriges samhällssektorer.

Anf. 104 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Stort tack till Nadja Awad och övriga ledamöter för möjligheten att få debattera och diskutera de här mycket viktiga frågorna! Jag vill verkligen understryka att mänskliga rättigheter och arbetet mot rasism och mot diskriminering är helt centralt. Det är en helt central demokrati-fråga.

Det är också en helt central försvars- och säkerhetsfråga, för det handlar om ett samhälle som behöver hålla ihop. Vi har en oerhört svår geopolitisk situation, och hoten mot vår demokrati är många. Detta gör det här området ännu viktigare än det redan är.

Jag vill säga några korta ord om involveringen av civilsamhället. Jag hann inte beröra det i tidigare anföranden. Jag delar interpellantens ambition – det är en otroligt viktig del. Min bild är att vi verkligen involverar civilsamhället på en rad nivåer. Vi gör det dels i olika saksamråd, dels i olika möten där vi belyser specifika frågor i olika rundabordssamtal.

Inte minst har alla våra myndigheter också ett väldigt stort utbyte med civilsamhället. Civilsamhället ges möjlighet att föra fram synpunkter kopplat både till lägesbilden och hur nuläget ser ut och till möjliga åtgärder och förslag på vägen framåt. Det är ett viktigt arbete att fortsätta med.

Jag tar med mig frågan om huruvida vi behöver stärka vår uppföljningsmetodik och vårt långsiktiga synsätt när det gäller hur vi skarpere kan följa upp de här frågorna. Den svenska statsapparaten kan alltid förfina sitt arbete i de bitarna. Jag som har bakgrund i näringslivet är väldigt angelägen om att man sätter upp mål och når resultat. Jag instämmer i det. Men den frågan får vi säkerligen också återkomma till. Jag tackar så hemskt mycket för möjligheten att debattera.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:169 Ett nytt regelverk för bygglov

2024/25:3440 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V)

2024/25:3441 av Jennie Nilsson m.fl. (S)

2024/25:3442 av Märta Stenevi m.fl. (MP)

2024/25:3443 av Alireza Akhondi m.fl. (C)

med anledning av skr. 2024/25:173 Riksrevisionens rapport om tillgången

till kommunalt vatten och avlopp

2024/25:3432 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V)

2024/25:3438 av Märta Stenevi m.fl. (MP)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 juni

2024/25:1259 Svanmärkning av fonder

av *Erik Hellsborn* (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:1260 Instruktion för ambassader i fientliga kontexter

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1261 Kommunalt inflytande och ersättning vid vattenkrafts- utbyggnad

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:1262 Polisanmälan för dans

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 18 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 18 juni

2024/25:1237 Förmågehöjande infrastruktursatsningar för det civila försvaret

av *Lena Johansson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 9 anf. 31 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 55 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 66 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 74 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 77 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.59,
av talmannen därefter till och med § 13,
av förste vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 89 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Val av ställföreträdande justitieombudsman	1
§ 2 Val till Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner	1
§ 3 Justering av protokoll.....	2
§ 4 Avsägelser.....	2
§ 5 Anmälan om kompletteringsval.....	3
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	4
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 9 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.....	4
Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU20.....	4
Anf. 1 EDWARD RIEDL (M)	4
Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S).....	8
Anf. 3 CECILIA RÖNN (L) replik.....	11
Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik	11
Anf. 5 CECILIA RÖNN (L) replik.....	11
Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik	12
Anf. 7 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	12
Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S) replik	15
Anf. 9 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	16
Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik	16
Anf. 11 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	17
Anf. 12 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	17
Anf. 13 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	18
Anf. 14 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	18
Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	19
Anf. 16 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	19
Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	20
Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	20
Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	21
Anf. 20 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	21
Anf. 21 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	22
Anf. 22 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	22
Anf. 23 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	23
Anf. 24 IDA GABRIELSSON (V).....	24
Anf. 25 HANS EKLIND (KD).....	26
Anf. 26 MARTIN ÅDAHL (C).....	29
Anf. 27 CECILIA RÖNN (L) replik.....	31
Anf. 28 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	31
Anf. 29 CECILIA RÖNN (L) replik.....	32
Anf. 30 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	33
Anf. 31 CECILIA RÖNN (L).....	33
Anf. 32 JANINE ALM ERICSON (MP).....	36
Anf. 33 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	39
Anf. 34 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	42
Anf. 35 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	43

Anf. 36	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	43
Anf. 37	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	44
Anf. 38	MIKAEL DAMBERG (S) replik	45
Anf. 39	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	45
Anf. 40	MIKAEL DAMBERG (S) replik	46
Anf. 41	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	46
Anf. 42	IDA GABRIELSSON (V) replik	47
Anf. 43	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	47
Anf. 44	IDA GABRIELSSON (V) replik	48
Anf. 45	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	48
Anf. 46	MARTIN ÅDAHL (C) replik	49
Anf. 47	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	49
Anf. 48	MARTIN ÅDAHL (C) replik	50
Anf. 49	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	51
Anf. 50	ERIC WESTROTH (SD)	51
Anf. 51	NIKLAS KARLSSON (S) replik	53
Anf. 52	ERIC WESTROTH (SD) replik	53
Anf. 53	NIKLAS KARLSSON (S) replik	54
Anf. 54	ERIC WESTROTH (SD) replik	54
Anf. 55	NIKLAS KARLSSON (S)	55
Anf. 56	ANDERS EKEGREN (L) replik	56
Anf. 57	NIKLAS KARLSSON (S) replik	57
Anf. 58	ANDERS EKEGREN (L) replik	57
Anf. 59	ANDRE VICE TALMANNEN	57
Anf. 60	NIKLAS KARLSSON (S) replik	58
Anf. 61	BORIANA ÅBERG (M)	58
Anf. 62	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	60
Anf. 63	BORIANA ÅBERG (M) replik	60
Anf. 64	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	61
Anf. 65	BORIANA ÅBERG (M) replik	61
Anf. 66	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	62
Anf. 67	CECILIA ENGSTRÖM (KD)	64
Anf. 68	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	65
Anf. 69	CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	65
Anf. 70	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	66
Anf. 71	CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	66
Anf. 72	ANDERS ÅDAHL (C)	66
Anf. 73	ANDERS EKEGREN (L) replik	68
Anf. 74	ANDERS ÅDAHL (C) replik	68
Anf. 75	ANDERS EKEGREN (L) replik	69
Anf. 76	ANDERS ÅDAHL (C) replik	69
Anf. 77	ANDERS EKEGREN (L)	70
Anf. 78	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	71
Anf. 79	ANDERS EKEGREN (L) replik	72
Anf. 80	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	72
Anf. 81	ANDERS EKEGREN (L) replik	73
Anf. 82	ANNIKA HIRVONEN (MP)	73
	(Beslut fattades under § 12.)	75
§ 10 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens		
penningpolitik 2024		75
Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU24		75

(Beslut fattades under § 12.).....	75	Prot. 2024/25:135
Ajournering.....	75	18 juni
Återupptaget sammanträde.....	75	
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 juni	75	
TU15 Sjöfartsfrågor.....	75	
SkU22 Redovisning av skatteutgifter 2025	77	
UbU17 En tioårig grundskola.....	77	
UbU20 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2024.....	77	
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	78	
FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.....	78	
FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2024.....	78	
§ 13 Avslutning och avtackning.....	79	
Anf. 83 TALMANNEN.....	79	
Anf. 84 Ålderspresident ANDERS YGEMAN (S)	84	
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:695 om tillgång till distriktsveterinärer i södra Halland.....	85	
Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	85	
Anf. 86 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	85	
Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	86	
Anf. 88 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	87	
Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	88	
Anf. 90 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	89	
Anf. 91 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	90	
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:675 om Sveriges efterlevnad av FN:s konvention om avskaffande av rasdiskriminering.....	90	
Anf. 92 Statsrådet NINA LARSSON (L)	90	
Anf. 93 NADJA AWAD (V).....	91	
Anf. 94 ULRIKA WESTERLUND (MP)	92	
Anf. 95 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V).....	93	
Anf. 96 CICZIE WEIDBY (V).....	94	
Anf. 97 Statsrådet NINA LARSSON (L)	95	
Anf. 98 NADJA AWAD (V).....	96	
Anf. 99 ULRIKA WESTERLUND (MP)	97	
Anf. 100 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V).....	97	
Anf. 101 CICZIE WEIDBY (V).....	98	
Anf. 102 Statsrådet NINA LARSSON (L)	99	
Anf. 103 NADJA AWAD (V).....	100	
Anf. 104 Statsrådet NINA LARSSON (L)	100	
§ 16 Bordläggning.....	101	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	101	
§ 18 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	101	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 15.53.....	102	